

2.

F. N. S. T.
DISSERTATIO INAUGURALIS
JURIDICA
DE

RESTITUTIONE
ET REDINTEGRATIONE
BONORUM UXORIS IN
SOCIETATEM CONJUGALEM
ILLATORUM,

Germ.

Von Lieferung und Er-
gänzung der Frauen in die Ehe
zugebrachten Guts/

QUAM

Aspirante Divini Numinis Gratia

Ex Decreto Illustris Antecessorum Ordinis

In Alma Treboccorum Lyceo,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & Privilegia

Doctoralia ritè consequendi

Ad diem 9. Junii A. O. R. MDCCXXII.

Solenni eruditorum ventilationi sistet

JACOBUS CHRISTOPHORUS
ARTOPOEUS. Argentoratensis.

ARGENTORATI, Imprimebat SIMON KÜRSNER, Cancell. Typogr.

THESE ARE THE

RECORDS OF THE

PROCEEDINGS OF THE

ANNUAL MEETING OF THE

SOCIETY OF THE

PROFESSORS OF THE

ARTS AND SCIENCES

OF THE UNIVERSITY OF

THE CITY OF NEW YORK

FOR THE YEAR 1881

AND THE PROCEEDINGS OF THE

COMMISSIONERS OF THE

UNIVERSITY OF THE CITY OF NEW YORK

FOR THE YEAR 1881

AND THE PROCEEDINGS OF THE

COMMISSIONERS OF THE

UNIVERSITY OF THE CITY OF NEW YORK

NOBILISSIMO AC ERUDITISSIMO
DOMINO
JACOBO CHRISTOPHORO
ARTOPOEO

Inauguraliter disputaturo
S. D. P.

JO. HENR. FELTZ, D. Fac. Jurid.
SENIOR.

Dissertationes equidem inaugurales in
nostra Universitate juridica adeo non
sunt rara, ut vix aliam Academiam
nominare possis, quæ numerum earum
adequet, nedum, ut transcendat. Verum insignem in
iis differentiam quotidie licet deprehendere. Sunt
enim, quæ textus in examine propositi argumentum
concisis positionibus exhibent; sunt alia, quæ theses
triviales proponunt vix dupondio dignas; Et hu-
jusmodi quidem sunt frequentiores. Subinde tamen
prodeunt, quæ vel ad historiam juris, vel ad solidio-
rem ipsius jurisprudentiæ cognitionem tam theore-
ticam, quam practicam, egregie faciunt. Quæ, si non
tam Romanum, aut in universum Germanicum,
sed cujusque differentis Patrium respiciant, eo mayo-
ri utique æstimo censenda veniunt. Quod si porro
Reipublicæ, in cujus sinu requiescit Academia, par-
ticulare iustum scriptum, tum non scriptum concer-

nant, eo magis laudari merentur, quo certius est, ius,
in quo quis versatur, turpiter ignorari. Et his sane
nominibus insigniter commendari meretur institu-
tum, quo argumentum juris Argentoratensis, contro-
versiarum forensium fertilissimum Tibi excolen-
dum sumpsisti. Diu est, quo Argentoratum Pruden-
tia Legislatoria laude floruerit, adeo, ut alia Civita-
tes Imperii inde specimen & exemplum olim petere
non erubuerint. Verum tamen Leges in systema ali-
quod concinno ordine redactas publice editas non-
dum habemus; adeoque laudem & gratulationem
publicam merentur, qui partem saltem aliquam cu-
rate pertractant. Id Te prestitisse, Lectori paulu-
lum attentiori res ipsa demonstrabit. Ego, quod su-
perest, mihi gratulor, quod è Cathedra Defendentem
auditurus sis Candidatum juris dignissimum, qui
communem mecum Proavum habet, quiq; Familiae
egregium etiam decus conciliabit. De cetero, opto &
spero, Remp. Argentoratensem ei, qui magnum in ex-
plicandis juribus ipsius laborem insumpsit, debita
etiam egregiis studiis egregia proemia tributuram.
Et id quidem eo magis opto, quoniam ex familia Artopocana jam
perdidimus, qui Argentorato nostro & utiles & honorifici fuissent.
Tu interim, charissime Dne. Cognate, uti hic, ita & in itinere rem be-
ne gere, & me, uti hactenus fecisti, amare perge.

Scribebam d. 4. Jun.
MDCCXXII.

PRÆFATIO.

Postquam exantlatis feliciter per *Dei Gratiam* examinibus consuetis, ab *Illustri Collegio Antecessorum* in *Almo* hoc nostro *Trekeccorum Lyceo* gratiose mihi concessa fuisset licentia, ex ea, quæ mihi potissimum arrideret, Juris parte materiam seligendi, quam pro *Themate Inaugurali* humaniori Tux, *Benevole Lector*, censuræ subjicerem, primum quidem anceps hæsitavi, num ex publica, num vero ex privata Juris nostri prudentia, qua Tibi maximè placerem, Dissertationem conspectui Tuo sistere velim. Prioris generis materiam maximopere mihi commendabat & studii amœnitas, & objecti nobilitas: Sed dissuadebat laborem, tum argumenti gravitas, tum vires meas exuperantis operis difficultas. Misso igitur hoc consilio, privati Juris argumentum circumspicere cœpi. Ast & hic, quo diffusior sese mihi offerebat eligendi campus, eo impeditior fiebat optio. Imprimis verebar, ne in talem inciderem materiam, de qua mihi occini possit illud *Poëta*:

*Nam quæcunque sedens modo legerat, hac eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem;
Occidit miseros crambe bis cocta magistros.*

Hæc & similia mecum ponderanti mentem subiit illud, quod Servius Patricius & secundus à Cicerone Romanorum Orator, Juris tamen Patrii ignarus à Q. Mutio tulit responsum, *turpe esse Patricio, Jus, in quo versaretur, ignorare. l. 2. §. 43. ff. de O. l.* Ne igitur & mihi civi Argentoratensi objici queat, me neglecto Jure Patrio, Romanis tantum Legibus studia consecrasse, Eorum præcipuè, quos in Sacrà hâc Themidi Scientiâ Præceptores veneror, secutus consilium, mixti ex Civili & Statutario Patrio Juris argumentum Tibi hic sisto, præsentemque Dissertationem de *Restitutione & Redintegratione bonorum uxoris in societatem conjugalem illatorum*, Germ. von *Liefferung und Ergänzung der Frauen in die Ehe zugebrachten Guts*/benevolo Benevoli Lectoris submitto judicio. Invenies passim in ipsa tractatione,
quid

quid circa hunc insignem Juris nostri articulum placuerit Legis-
latori Romano, quantumque ab ejus dispositione recesserint Pa-
trii Statuti Conditores. Eo autem utilior visus mihi fuit hic labor,
quo magis dispersa *inclutæ nostræ Civitatis Jura Topica* inveni, quæ
tamen studiosè indagare cuivis civi non proficuum minus, quam
necessarium est. Memor illius *Polyhistoris nostri Bæcleri ad Tacit.
Histor. Libr. IV. c. 5. p. m. 761. Vitæ discendum esse non scholæ, utili-
tati publicæ, non privatæ ostentationi, ad usum, non ad speciem*; eli-
gere malui thema, quod sit quotidianum, in vita communi usum
habens haud exiguum, denique quod litium circa illud in foro
occurrente frequentia clarum sit. Postquam enim in ea, prohi-
dolor! reservati sumus secula, quibus ex mente Glossatoris egre-
giâ sane & Christianâ scilicet, *bene ordinata charitas sese plus amat
in ungue pedis, quam alium in vertice capitis*, ipsosque adeo omnis
fortunæ socios conjuges ea pestis invaserit, ut insuper habito san-
ctissimo illo, quo nectuntur vinculo, bonis se invicem suis spoliare
sæpius haud vereantur, non potest non cujusvis interesse, nolle
ignorare, qua ratione occurrentibus circa illam fraudibus obex po-
nendus, & quid obveniente tali casu juris sit. Ea interim hic ex-
ponere animus non est, quæ ex hac materiâ ad Tabellionum spectant
scholam; reservatis potius examini meo illis tantum, quæ juris
sunt, reliqua ejus artis peritis decidenda relinquo. Denique si
quid minus curate positum invenies, aut occurrent quædam ulte-
riorem adhuc indagationem merentia, (occurrent autem haud
pauca,) indulgebis quæso B. L. præsentis libelli instituto: Neque
enim alio, quam *Dissertationis*, uti vocant, *Inauguralis* nomine
conspectui Tuo sese sistit, quam pro tenuitate virium, quas ar-
duæ huic materiæ impares esse satis novi, ad *consequendos sum-
mos in Jure Honores & Privilegia Doctoralia* ex laudabili celeberrimæ
Academix nostræ instituto sum defensurus, quale scriptio-
nis genus non omnino ad normam justæ & omnibus partibus
absolutæ tractationis examinari solet. Vale Lector Can-
dide, mihi & conatibus fave, lapsum corrige, errores,
quos meliora edoctus corrigere non erubescam, libenter condona.

CAPUT I.

Verborum explicationem præmittens.

§. 1. Verborum necessaria explicatio.	ropa diversimode tamen floret.
§. 2. Vox der Ergänzung accipitur dupliciter.	§. 7. Circa communicationem lucrorum in societate conjugali ad quæstum variant locorum statuta.
§. 3. Explicat significationem bonorum illatorum.	Quid Argentina obtineat?
§. 4. Societas conjugalis hic loci est bonorum non corporum.	§. 8. Deficiente statuto casus circa redintegrationem bonorum obvenientes decidendi ex regulis juris communis de societate.
§. 5. Quæ Iuri Civili pariter ac Canonico ignota.	§. 9. Subjungitur restitutionis & redintegrationis definitio.
§. 6. Hodie in universa fere Eu-	

§. I.

POtiores quidem rerum, verborum tamen priorem habendam esse rationem, quivis mihi facile largietur. Illorum enim explicatio janua quasi est ac via, qua mens ad ipsam rei cognitionem melius præparatur l. 1. §. 1. ff. de I. & Iur. Ne igitur illotis, quod ajunt, manibus ad ipsius materiæ tractationem protinus accedamus, v. l. 1. pr. ff. de O. l. venerati in principio *Principium sine Principio*, ut Divina sua Gratia labores nostros secundet, ante omnia succinctam ipsius tituli explicationem præmittemus.

§. 2. A voce igitur *redintegrationis*, v. l. 30. ff. de jur. dot. l. 19. ff. sol. matr. quæ Germanis *die Ergänzung* / vel, uti alio etiam nomine vocatur à Jctis, *die Befehlung* / Gallis *le remploy*, *Dictionnaire de Droit Civil & Canonique* voc. *communauté de biens*, vel etiam *remplacement* dicitur, initium faciendo, (voci enim *restitutionis* explicatione utpote cuilibet nota hic supersedemus.) notandum, illam in idiomate quidem Germanico duplicem habere significatum. Aut enim denotat ipsam actualem bonorum redintegrationem, & non extantium compensatio-

A nem,

nem, quæ acceptio hujus est loci; aut designat nudam tantum specificationem vel annotationem bonorum & rerum durante matrimonio venditarum, alteratarum, vel alia quavis ratione alienatarum, quarum societate finita dato æquivalente facienda est restitutio; & in hoc sensu in omnibus fere occurrit inventariis sub rubrica *Ergänzung der Frauen abgegangenen unveränderten Vermögens*.

§. 3. Per *bona uxoris*, (quæ *Molinae* passim Capitalia uxoris, voce quidem minus Latinâ, sed à Jctis fere Latio donatâ, dicuntur,) in societatem conjugalem illata intelliguntur res omnes, ex quibus lucrum aliquod in societatem conjugalem redundare potest, & quæ eum in finem cum marito sunt communicata. Non igitur hic vocem rei in sensu latiori accipimus, pro quâvis re extra computationem quoque patrimonii nostri existente, quo quidem sensu in *l. 5. pr. ff. de V. S.* occurrit, atque à Metaphysicis inter transcendentia numerari solet. Nec Physica ejus significatio, qua nudum rei corpus ejusque internam qualitatem designat, hujus est loci, quoniam actiones, persecutiones, repetitiones & quævis alia jura æque in bonis nostris esse dicuntur, *l. 52. ff. de A. R. D. l. 49. ff. de V. S.* adeoque patrimonium nostrum & augent & minuunt, cum, qui actionem habet ad rem, ipsam rem habere censeatur. *l. 143. de V. S. l. 15. de R. I.* Civiliter igitur potius seu juridicè hic consideratur pro patrimonio uxoris ad quæstum communicato, id quod tamen jure dominii solo inclusum esse nolumus, prouti *l. 9. ff. rem. pup. salv. for.* acceptum invenitur. Denique quicquid communicatum habile est, ut quæstum conjugalem augere queat, sive res sit corporalis sive incorporalis, sive mobilis sive immobilis, jura & actiones, corpora seu species, & quantitates seu res fungibiles, nomina, servitutes &c. sub vocabulo bonorum comprehensum volumus. De aliis vocis hujus significatibus consule *Rebhan. Hodeg. Iur. Chart. 2. Clim. 3. p. m. 448.*

Bona illata autem non illa tantum mihi dicuntur, quæ statim sub initium matrimonii communicavit uxor; sed præterea sub hoc nomine venire volo omnia, quæ quovis durantis

rantis matrimonii tempore per hereditates, legata, fideicommissa, donationes, aliosque similes acquirendi modos uxori obvenire, atque ab illa in societatem conjugalem eo fine sunt illata, ut ex illorum negotiatione lucrum commune quæratur, qua de re fusius *in pr. c. 3.* agetur.

§. 4. Ex dictis facile patet, de quanam societate conjugali nobis hic sermo sit. Nimirum nostræ considerationis illa non est, quæ in ipso conjugio consistit, quod socios facit omnis & secundæ, & adversæ fortunæ; consortium omnis vitæ, divini & humani juris communicationem inducit *l. 1. ff. de rit. nupt.* individuum vitæ societatem continet §. 1. *l. de patr. pot.* de qua Cicero *Libr. de officiis 1. prima societas in conjugio est, proxima in liberis;* cujus denique admonebantur veterum Germanorum uxores, *venire se periculorum laborumque socias, idem in pace idem in bello passuras ausurasque.* Loquimur hic potius de societate conjugali illa, qua inferuntur bona cujuslibet conjugis propria ad promiscuum usum, cujus generis communio nostris moribus plurimis in locis inter conjuges eo ipso, quod nuptias contrahunt tacite censetur inita. *Lauterb. Diff. de Soc. bon. conj. c. 2. §. 5.* Ejusmodi autem, qualis hodie in universa fere Europa viget societatem bonorum inter conjuges, qua tacite vi ipsarum legum, (de expressa enim non disputo *v. l. 16. §. ult. ff. de alim. leg.*) vel ipsa sors illata, quam societatem bonorum universalem appellant. *v. Laut. cit. Diff. c. 1. n. 5.* vel ea, quæ ex quæstu veniunt, vel fructus saltem sortis communicantur, Juri nostro Civili ignotam fuisse, textus *l. 19. §. 1. ff. de pec. l. ult. C. de pact. conv. l. 21. §. 1. & l. 57. ff. de D. int. V. & Vx.* ita abunde probant, ut alios præter eos allegare supervacaneum sit, quicquid demum ex *l. 19. §. 1. ff. de ann. leg.* ubi uxor sanctissima vocatur domina, *l. 52. ff. de Re jud.* aliisque juris textibus evincere contentur *Segura de lucr. matr. n. 60. & 244. Lupus ad rubr. de D. int. V. & Vx. §. 61. aliique.* Unico enim illo argumento, quod mediante demum contractu societatis expresso *v. l. 32. §. 24. ff. de D. int. V. & Vx. l. 17. §. 1. ff. sol. matr.* communio bonorum inter conjuges, quibus illa placebat, fuerit inducenda, quo sane opus non fuisset, si per ipsas nuptias

jam fuisset stabilita, omnes illorum magna opera conglomerata rationes penitus corruunt v. *Stryk. V. M. P. ad tit. de R. N. §. 90. & seq.* & præcipue *Koblius ad Const. March. quest. 2.* qui ad rationes adversariorum nervose respondent. *Junge Harprecht. de ren. ac quest. conj. §. 6.*

§. 5. Quæcunque igitur illo jure uxoris opera & industria erant quæsitæ, quæsitæ videbantur præsumptione juris ex bonis mariti, adeoque in dubio ad maritum pertinebant. *l. 31. pr. ff. de D. int. V. & Vx.* Equum enim videbatur Legislatori Romano, virum omnia onera matrimonii ferentem, omnia quoque occasione ejusdem obvenientia percipere commoda. *per l. 10. ff. de R. I. Add. Schilt. Ex. ad ff. 41. §. 76.* Consentit *Ius Saxonicum*, quo teste *Carpz. Jurispr. for. Part. III. const. 25. def. 9.* utrinque conjugis industria & labore parata ad solum maritum pertinent, nisi ille ea donaverit vel petere neglexerit, vel iis in pactis dotalibus renuntiaverit. *Ib. def. 12. & 13.* Nec magis Juri saltem Canonum hanc nostram societatem notam fuisse ex *c. 2. X. de D. int. V. & Vx. & c. 10. X. de consuet.* probat *Gail. in cap. soc. Caus. 27. Q. 2.* In priori enim capite Pontificem pronunciaffe secundum consuetudines provinciæ, unde petita decisio, textum penitus inspicienti apparebit v. *Gonzales ad h. l.* In posteriori reprobatur quasdam consuetudines irrationabiles, nulla communionis mentione facta. v. *Mevius ad Ius Lubec. Part. 1. tit. 4. art. 5. n. 7. Laut. diff. cit. c. 2. §. 6. Covarruvias de matrim. part. 2. c. 7. §. 1. n. 5.*

§. 6. Diversa tamen plane ab his modo recensitis sunt jura Galliæ nostræ, Belgii, Hispaniæ, Italiæ, & universæ fere Germaniæ, qua conjuges matrimonium ineuntes eo ipso simul tacite de bonis lucri gratia communicandis societatem ineunt v. *Laut. Diff. cit. c. 2. §. 7.* pro qua tamdiu stat præsumptio, donec contraria pactio demonstretur, qua, ut nulla inter illos sit communio, cautum fuerit. Id quod inde à temporibus Caroli M. & Ludovici Pii, qui societatis hujus passim in Capitularibus suis sub voce *conlaborationis*, v. *Capitul. L. IV. c. 9.* mentionem faciunt, invaluisse videtur. Iterum autem pro diversitate locorum maxime variat ea, quam considera-

mus,

mus, communio. Passim enim non quoad usumfructum tantum, sed ipsam adeo proprietatem quoque communicari bona illata, testis est *Christinaus Vol. II. def. 72. & de sua Hol- landia in specie asserit Rodenburg de jur. conj. p. m. 81. & seq.* Idem, non tamen nisi in mobilibus passim observari in Gallia, autor est *Molin. ad Conf. Paris. §. 40. add. Dictionnaire de Droit Civil & Canonique voc. communauté de biens.* alibi non ipsa sors, sed ea tantum, quæ ex quæstu veniunt, communia fiunt, ita, ut de illis demum, quæ ex industria utriusque conjugis sunt quæsitæ, uterque etiam participet. *Rosenthal de Feud. cap. 5. concl. 67. n. 4. & seq.* qui in Hispania mos viget. v. *Garfias de acq. conj. n. 11.* in Marchia quoque receptus *Kohl. de pact. dot. 17. Illio. qu. 2. & 3.*

§ 7. Qua ratione autem quæstus hic sit inter socios conju- ges dividendus, iterum statuta locorum minime inter se con- cordant. *Lopez de lucr. mar. & ux. cap. 6. n. 11.* Quibus- dam enim in locis æquales lucri constituuntur partes, cujus dimidia marito, altera dimidia uxori cedit, prouti in Gallia juris esse tradit *Bouteiller dans sa somme rurale Chap. 98.* Alibi, qui mos est plerarumque provinciarum Rheno adsitæ, v. *Rosenth. l. c. maritus duas acquæstus tertias das Schwerttheil/ uxor unum tantum trientem das Spill, oder Runcfeltheil lu- cratur.* Ejusmodi communio etiam hic Argentinæ per jura nostra statutaria à pluribus retro seculis viget. Ita enim arti- culus Juris Patrii was den Kindern zugehört nach ihres Vatters Tod/ quem allegat *Schilterus in Colle- ctione statutorum MSCta tit. von Eigen und Erbe c. 7. & Meister Notariat-Spiegels L. III. cap. 5. rubr. 4. von Erbschafften der Ehleute.* Ist daz zwvei zusammen komet mit der E, und mit einander Kint gevvinnent, und stirbet die Mutter, der Vatter veränder sich oder blibe unverändert, vvas Gutes der Vatter jemerm gevvinnet oder ge- vvunnen het, gevvunniges oder verändertes Gutes, ez sie liegende oder varende, es vverde darnach verrvidemet oder nit, da soll den Kindern ir Dritteile an behalten sin von irer toten Mutter vvegen untze an die Stunde, das der Vatter die Kind uzgevviset oder von in geteilt. Pergit: VVer aber, das der Vatter stürbe, und die Mutter lebende blibet,

Ec. da soll den Kinden ir Zvveiteile anbehalten sin von ires toten Vatters vvegen. Ipsam autem sortem illatam inter conjuges Argentoratenses non communicari, vel inde saltem probatur, quod viro cum gravi æris alieni onere decedente, vel ad inopiam vergente, uxor non dotem tantum, sed parapherna quoque & alia illata extantia repetat, non extantium vero, modo illud in pactis dotalibus cautum fuerit *v. infr. cap. 2. §. 4.* æstimationem consequatur, eique adeo præ omnibus aliis creditoribus infirmiori jure nitentibus satisfiat, id quod illi societati, quæ ipsam etiam sortem tangit, è diametro repugnat. *v. Fallim. Ordnung Cl. II. §. 26. Const. vom ungeerbten Außgohn §. und nach Erstattung.*

§. 8. Nobis interim animus non est hic exponere, quibus modis societas conjugalis vel contrahatur vel contracta continetur; contrarium potius, qua ratione contracta dissolvatur, eaque dissoluta illata uxori ex moribus Inclutæ nostræ Civitatis (de his enim potissimum, intermixtis tamen illis quæ iuris communis sunt, erimus solliciti,) restituantur & redintegrentur objectum nostræ tractationis erit. Ubi tamen ante omnia monitum te velim, quod in casibus, quibus contrarium per legem topicam sancitum non reperitur, merito inhæreamus dispositioni Iuris Civilis, quam circa materiam societatis observari voluere Romanorum Sapientes. Cum enim hæc Societas conjugalis sit vera societas, ab ea, de qua in J. C. agitur, non adeo discrepans, probante *Molin. de Iust. & Iur. disp. 422. n. 1. & Mevio ad Ius Lubec. Libr. I. tit. 5. art. 5. 1. 43. & seq.* merito argumentum ab illa ad hanc nostram tamdiu erit validum, usque dum contraria probetur vel constitutio vel praxis, qualis occurrit circa communicationem lucrorum. Nam licet de J. C. quota lucri, (nisi aliter fuerit conventum,) æstimetur ex quantitate sortis in societatem collatæ, vel operarum, aut suscepti periculi, *l. 6. l. 80. l. 83. ff. pr. soc.* in societate tamen conjugali ea nec nostris moribus, nec usquam alibi, quod mihi constet, attenduntur, quin potius, (nisi pactis aliter inveniatur dispositum,) semper eædem uxoris apud nos partes, tertia scilicet acquisite, quamvis ejus fors illata sortem mariti vel decies superet.

§. 9. Sed, ne diutius extra oleas vagemur, præmissa sic verborum explicatione, ad ipsam restitutionis & redintegrationis nostræ definitionem nos accingimus. Definimus autem restitutionem quidem nostram, quod sit bonorum in societatem conjugalem illatorum extantium eadem finita in ipsis corporibus à marito facienda exhibitio; redintegrationem vero dicimus bonorum non extantium vel deterioratorum vi pactorum dotalium modoque in iisdem præscripto per æquivalens compensationem.

CAPUT II.

Fundamentum redintegrationis exponens,
atque personas eandem tum petentes
tum præstantes considerans.

§. 1. Sors ab uxore in societatem conjugalem illata, ea finita à marito est restituenda.

§. 2. Id quod naturali æquitati consentaneum est, à qua nullum hætenus statutum in totum devia-
vit.

§. 3. Ius Romanum in puncto redintegrationis mulieribus quam maxime favet.

§. 4. Moribus Argentoratensium redintegratio nisi in pactis dotalibus reservata non debetur.

§. 5. Allegatur Statutum & præjudicia.

§. 6. Deficientibus pactis fit secundum consuetudines loci soluti matrimonii.

§. 7. Explicatur Textus Fallim. Ord. Cl. II. §. 26.

§. 8. Clausula bonorum reservatoria in pactis dotalibus uxoribus & utilis & necessaria.

§. 9. Modus conficiendi pacta nuptialia, eorumque contrariorum licet statuto loci contracti matrimonii efficacia.

§. 10. Irrevocabilia sunt regulariter, & effectum sortiuntur Argent. ex tempore demum consensu conjugalis thalami.

§. 11. Reservatio bonorum facta mediante pacto inter virum & uxorem in ipso conjugio celebrato valida est.

§. 12. Redintegratio bonorum non paraphernalium modo, sed dotalium etiam, incumbit marito.

§. 13. Vel eo mortuo ejus heredibus, quandoque creditoribus.

§. 14.

§. 14. Redintegrationem bonorum eo quo uxor jure petere nequit sponsa nequidem de presenti. | que consensu parentum vel curatorum nubente.

§. 15. Incipit societas conjugalis ex tempore demum consummati per benedictionem sacerdotalem matrimonii, moribus nostris consensu thalami conjugalibus. | §. 17. Bene tamen uxore putativa. De nubente impotenti remissive.

§. 16. Non contrahitur cum concubina, aut filia minorenni abs- | §. 18. Uxore mortua redintegratio debetur ejus heredibus.

§. 19. Uxor bona mariti redintegrare vicissim non tenetur.

§. 1. In præcedenti jam capite innuimus, ipsius sortis, uti in quamvis societatem ad quæstum, ita potissimum in nostram conjugalem illatæ communicationem fieri nullam, l. 52. §. 2. l. 58. pr. ff. pro soc. Frantzke. Comm. ad ff. b. t. n. 45. Prono hinc fuit alveo, eandem societate finita esse restituendam. Nam & ipsum Jus Justinianeum antiquam illam Romanorum & Græcorum consuetudinem, (si quidem unquam talis ex lege quod ajunt Romuli apud ipsos fuit, qua teste Columella de Re rustica nihil in domo conspiciebatur individuum, nihil, quod aut maritus aut uxor proprium sui juris diceret, sed ut commune conservabatur ab utroque, ut cum forensibus negotiis matrimonialis sedulitas industria rationem parem faceret, v. Dionys. Halicarn L. II. cap. 4. Plutarch. præc. conj. L. XX. c. 18. & Balduinus ad LL. Romuli c. 13.) contraria postea dispositione enervavit per leg. supr. c. 1. §. 8. alleg. neque Legislator Patrius antiquos illos mores nostros unquam fecit, uti præc. cap. §. 7. jam satis probatum dedimus, quando maritum ad rerum ab uxore illatarum restitutionem teneri docuimus.

§. 2. Equidem, si paulo penitius justitiam faciendæ à marito redintegrationis bonorum uxorum indagare velimus, in ipsa æquitate naturali ejusdem collocare fundamenta haud veremur. Quid enim aliud præcipiunt vel prima illa æquitatis naturalis principia, neminem lade, suum cuique tribue, alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet, quæ mirum quantum violarentur, si marito impune liceret spoliare uxorem bonis, quæ sub sanctissima conjugalibus vinculi fide cum ipso corpore suo

suo conservandi potius quam amittendi animo eidem commisit. *Grot. de l. B. & P. l. 11. c. 5. n. 8.* Nec posset non agrefere uxor, si ipsa adhuc viva bona sua vel creditorum mariti, vel, quod corrupto hoc nostro seculo illam fortasse magis torqueret, privignorum dominio addicta conspiciere teneretur. Sed quid solem facibus illustrare supervacuis laboramus impendiis? Adeo plana sunt hæc ac perspicua, ut illustratione ampliori haud indigeant.

Licet autem statuta locorum circa modum tum communicationis tum restitutionis bonorum ab uxore illatorum adeo varient, ut omnia & singula enumerare velle, Herculei laboris opus videatur, nullum tamen hæctenus à juris hujus primævi dispositione in tantum deviavit, ut marito circa bona uxoris quidlibet audendi seu disponendi omnimodam concesserit licentiam. Quamvis enim *Rodemburg de jur. conjugum* testetur, quod de moribus Hollandorum adeo exorbitans sit maritorum circa substantiam conjugis potestas, ut ne quidem data per culpam vel negligentiam damna relarcire teneantur; ita tamen omnibus modis absoluta non est, ut non suis quoque inclusa sit cancellis, quos *autor modo all. hinc inde* notat. Neque dubitarunt alii injustitiæ arguere ejusmodi statutum. Inter reliquos *Argentæus Conf. Britann. art. 407. gl. 2. quod tutor, ait, negligenter agit, pro modo culpæ coercetur, procurator, æconomus & rerum alienarum administratores pro arbitrio revocantur, reges ipsos solis deturbari sine exemplo non est, & maritis impune erit negligentia? ferendum non est. Conf. Harbajus rer. quotid. c. 13. §. 6.*

§. 3. Equiorem multo in mulieres deprehendimus Legislatorem Romanum, qui non tantum maritali in bona uxoris potestati arctiores posuit limites, sed & insuper mulieres in repetitione dotis pariter ac reliquorum illatorum insignibus mactare voluit prærogativis, quibus ultimum tandem complementum Justinianus noster dedit per *l. ult. C. qui pot. in pign.* ex eo, quod sexui sequiori nimium favere, & plus justo uxorius esse videbatur, *γυναικοφιλή* titulo à nonnullis insignitus, quo nomine illum maxime suggillare audent *Bodinus de republ. l. 1. c. 13.*

& rigorosus ille JCtorum censor *Valla 6. Eleg.* Indistincte nimirum illo jure, exceptis quibusdam casibus, quibus dotem lucrabatur maritus, illata quævis una cum accessionibus, finito, interdum durante adhuc conjugio, *l. 20. ff. sol. matr.* jubebatur restituere, nisi pactis dotalibus, quorum maxima apud Romanos quoque erat autoritas *v. t. t. ff. de pact. dot. & tit. C. de pact. conv. tam sup. dote &c.* quippe pro regula in puncto quoque restitutionis habita, *l. un. §. ult. C. de R. V. A.* aliter cautum fuerit. Superfluum itaque de jure communi quoad uxorem pactum de restituenda redintegrandaque dote & paraphernis, cum, quod vi ipsarum legum mihi competit jus, conventionem mea fulciri haud indigeat.

§. 4. Mirum tamen, quantum ab hac Juris Romani dispositione recesserint Patrii Statuti Conditores. Præterquam enim, quod tacitam quandam inter conjuges bonorum ad quæstum societatem, Juri Latio prorsus ignotam, obtinere voluerint, maritis potius quam uxoribus favere videntur, cum & in participatione acquæstus conjugalis potiores illorum voluerint esse partes, & quandoque, nisi mulier sibi per pacta prospiciat, ex ipsa ejus substantia virum haud parum lucrari faciant. Nimirum ex inveterata Illustris Reipublicæ nostræ consuetudine distinguitur inter matrimonia pactis dotalibus munita, & non munita, unter bedingten und unbedingten Heurathen. Quod si enim contractis sponsalibus pacta quoque antenuptialia à neonymphis fuerint confecta, so einige Ehe. Pacta, Heurathsabredung / Ehestiftung oder Eheberedung aufgesetzt worden / quibus clausula reservatoria de non alterando vel quoad omnia bona, vel partem saltem illorum inserta deprehenditur, res utique bene se habet, cum hac ratione, quamvis ipsa corpora alterata (de cujus vocis significatione *cap. 3.* sumus acturi,) repetere nequeat uxor, illud tamen operetur hæc salutaris clausula, ut reservata adhuc extare, neque alterata esse fingantur, adeoque maritus ad præstandam illarum æstimationem teneatur, qui alias ex fori nostri observantia duas lucratus ex illis fuisset tertias. Quod si vero futuri conjuges nullo interveniente pacto coierint, adeoque redintegrationem

tionem bonorum sibi non expresse reservaverint, tunc vero ea, quæ in specie, vel, si cum Logicis loqui malimus, in individuo ad huc extare demonstrari queunt, jure quidem domini utique inferenti cedunt; eorum vero nomine, quæ durante matrimonio ex illatis (v. *supr.* c. 1. §. 3. & *infr.* c. 3. §. 1.) vel alterata vel alienata sunt, neuter conjugum alteri satisfacere tenetur, quin potius ejusmodi res alteratæ vel etiam alienatarum pretium acquisitis annumerantur, ex quibus duos trientes maritus ejusve hæredes, unum uxor vel successores ejus capiant, exceptis paucis mobilibus quæ à superstite præcipiuntur, quod *cap.* 5. explicatum dabimus. Quæ modo de activis (liceat rem hanc verbo per stylum Notariorum recepto exponere,) dicta sunt, eadem quoque passivis debent applicari; quod si ergo conjux æs alienum alterius conjugis in matrimonium illatum vel ex bonis suis propriis, vel ex acquisitis solverit, nulla mediante pacto reservatione refusionis facta, nihil omnino eo nomine à conjuge repetet. *Braun MSto. Notariat. p. m. 278.* Diximus, res in specie extantes ab uxore inferente posse vindicari; Id quod probat articulus antiquus von der Frauen Voraufnehmen / qui occurrit in *Strasß. Statuten-Buch Art. 278.* quem etiam mancum licet & mutilum, atque ex sequenti constitutione supplendum allegat *Meister Notariat-Spiegels Part. III. tit. 5. Rubr. Strasß. Statrecht von Erbschafften der Eheleuth p. m. 409.* Tenor ejus, quatenus huc facit, est sequens: *Ist ihr (scil. der Frauen) auch utzit geben, oder hatte sie utzit das unverändert ist, ehe der Mann bey ihr geschlaffen, daz soll sie nit teilen; vvere ihr anch utzit in Erbsvvisse zugefallen, dievveil sie in der Ehe gevvesen vvare, und unverändert vvare, daz soll sie nit teilen.*

§. 5. Nec minus clara est tum quoad jus vindicandi extantia, tum quoad communicationem alteratorum *Consuetudo Patria*, quam sub titulo, wie in Gällen / da keine Ehebescheidung auffgerichtet / die Nahrungen zwischen zweyen Eheleuthen pflegen vertheilt zu werden / allegat *Schilterus in relationibus MScris*, &, cum tractationi nostræ haud parum lucis affundat, huc quoque apponere non pigebit. Tenor ejushic

est: Es ist kund und offenbar / daß in denen Fällen / da zwischen zweien Ehe- Personen keine Pacta dotalia auffgerichtet / noch sonst auff den Heuraths- Tag etwas sonderlich reservirt, außgedingt und vorbehalten worden / allhier zu Straßburg von undenklichen Jahren hero üblich und Herkommen gewesen / und auch noch so täglich practicirt werde / daß alle habende Nahrung / so von dergleichen Contrahenten in die Ehe gebracht / oder darinnen ererbt / und in selbiger verändert / wie auch was sonst etwan errungen / gewonnen / erspart oder sonst acquirirt worden / gemein und theilbar seye / auch nach Absterben eines und des andern Ehegemächts dergestalt vertheilt werde / daß der Mann oder desselben Erben zwey Drittheil / die Frau aber oder ihre Erben nur ein Drittheil davon bekommen. Und wann in stehender Ehe etwas davon verkauft / vertauscht / alienirt oder in andere Weg verändert worden / so ist weder einem noch dem andern Ehegemächt oder dessen Erben im geringsten etwas zu ersetzen / zu ergänzen oder gut zu machen / sondern allein das vor eigen und unverändert zu inventiren / uffzuschreiben und zu lieffern / was von dem zugebrachten oder ererbten Gut in specie & individuo annoch vorhanden / und formaliter demonstrirt werden kan: Und also wird es auch zwischen denen Ehegemächten practicirt, welche zwar anderer Orthen absque pactis dotalibus und ohn eine Eheberedung zur Kirchen gangen sind / nachmahlen aber sich allhier häufiglich eingelassen / das Bürgerrecht erkaufft / und in demselben ihr Leben eines theils geendet haben. Und hat man in dergleichen Fällen circa divisionem & restitutionem bonorum apportatorum & constante matrimonio acquisite gar nicht zu sehen auff den locum contracti matrimonii, sondern was an dem Orth üblich und herkommen seye / allwo nachmahlen beede Ehegemächte oder zum wenigsten der Mann sein Domicilium gehabt / und folgendes das Matrimonium sich geendet hat; wann schon an demjenigen Orth / da der Kirchgang gehalten worden / alles zugebrachte und ererbte Jure Con-
suetudinario vel Statutario eigenthümlich reservirt, und unverändert bleibt / auch auff den Veräußer, oder Veränderungs-
Fall

Fall ergänzt werden muß. *Schneidevvin de Success. int. V. & Vx.*
n. 2. & seq. Ita in *Senatu Majori* d. 6. Maji Anno 1637. judicatum
in causa Johann und Joh. Georg Geppen Gebrüder/ contra
Martin Brombach deren Stieffvattern. Verba sententiæ:
Was zu Zeit begebenem Todesfalls von dem zugebrachten
noch in specie vorhanden gewesen/ soll zu dem Unveränder-
ten/ der Rauffschillings-Rest aber von dem Alffenthaler Kueb-
hoff/ wie auch was sonstn während der Ehe verändert/ ver-
äußert und abgelöst worden/unter das theilbare gesetzt / und
also in allem der publicirten Ordnung/ den alten Articulen/
und dem Herkommen gemäß verfahren werden. Quæ sen-
tentia in *Camera Spirensi* d. 12. Maij 1654. ita confirmata; Ist zu
recht erkandt/ daß durch Richtere vorigen Instanz wohl geur-
theilt/ übel davon appellirt, derowegen solche Urtheil zu con-
firmiren und bestätigen seye/ als wir sie hiemit confirmiren
und bestätigen. *Præjudicium modo allegatum concernit con-*
juges, qui in Marchionatu Badensi, ubi jus commune in pun-
cto redintegrationis observatur, matrimonium absque pacto
dotali celebrantes huc Argentinam migrarunt, ubi etiam so-
cietas conjugalıs morte fuit finita: jungemus hic alterum in causa
civium Argentoratensium conceptum, nimirum in Sachen
D. Joh. Marbachs Wittib und Kinder Bögte. Verba ejus
hæc sunt: Sollen jedwedem Ehegemächte seine noch würck-
lich vorhandene Güter in solcher Qualität zugeschrieben wer-
den/ übriges alles aber vor theilbar/ davon den Erben zwei/
der Wittib aber ein Tertz gebühret. Publicatum d. 27. Jul.
1663. & per judicem secundæ instantiæ d. 17. Septembris ejus-
dem anni ita porro declaratum: Ist die fernere Erkandtnuß/
daß der von in während der Ehe alienirter Behausung einge-
tauschte Hanff und 75. fl. noch darauff stehender Rauff-Schil-
lings-Rest unter die theilbare Nahrung gerechnet werden solle.
Conf. Conf. Arg. Tom. III. ex ed. Schilt. conf. 169.

§. 6. Neque hæc Juris nostri Patrii dispositio, quæ si de restitutione
bonorum deficientibus tabulis dotalibus agatur, dissoluti non con-
tracti matrimonii statuta inspici vult, à Jure communi recedit.
Quævis enim regulariter locus contractus in judicando attendatur

per l. 6. ff. de evict. l. 65. ff. de judic. fallit tamen hæc regula in dote, quando de illa vel restituenda vel lucranda agitur per clarissimu m l. 65. ff. de jud. textum. v. Salicet. ad l. 1. C. de Summa Trinit. Schurff. in rpet. l. 32. ff. de LL. Tiraquellus in leg. connub. gl. 1. n. 28. 32. Ræsnier de reserv. jur. comp. cap. 6. Sect. 1. Unde sponsa extraneo nubens prudenter aget, si videns statuta patria favorabiliora esse statutis domicilii mariti, illa sibi reservet. Stryk. caut. contr. Sect. 3 c. 8. §. 15. Ampliantur dicta, ut locum quoque habeant in redintegratione paraphernorum & lucris nuptialibus, quæ conjux conjugii præstare tenetur. Gail. 2. Obs. 86. n. 13. & seq. Quivis enim civis legitimo modo, præstitis præstandis è civitate migrans, & domicilium suum alio transferens, civis esse desinit, forum, privilegia & jura civitatis unde migrat perdit Gilmann. Symphor. Tom. I. Part. III. Voto 2. n. 39. & seq. & censetur se subjecisse legibus loci, quo noviter civis migrat. l. incola 29. ff. ad mun. Burgund. ad consuet. Flandr. Tract. 2. n. 11. Id quod multo magis procedit in muliere peregrino nubente; illa enim cum maritum cogatur sequi, videtur egisse, ut leges domicilii, quod utrinque erit commune, in puncto restitutionis serventur. Alciat. ad l. 1. C. de Summ. Trin. n. 19. Schneidevv. ad Inst. tit. de hered. quæ ab intest. ordine: de success. int. V. & Vx. n. 3. & 4. Contrarium quidem responsum invenitur C. A. Tom. III. conf. 169. dissentit etiam Sande dec. Fris. L. II. dec. 10. tit. 5. Rodemb. de jure conj. p. m. 121. vid. tamen C. A. Tom. II. conf. 11. n. 81. & Chassan. ad conf. Burgund. rubr. 4. n. 6.

§. 7. Sed inquires, quid si deficiente pacto dotali exstantia tantum repetit uxor, alterata vero plane non restituantur vel redintegrentur, prouti verba textus habent, quid tum operabitur tacita illa vi legum mulieri in bonis omnibus mariti competens hypotheca, de qua Fall. Ord. Cl. II. §. 26. ibi: Haben sie (die Weiber) weiter nicht / als Krafft der Ehebedingung expressam, oder Krafft der Rechte tacitam hypothecam oder stillschweigendes Unterpfand zu suchen. Cave hæc verba ita interpreteris, ac si deficientibus etiam pactis antenuptialibus, vel iis de casu nostro non disponentibus nihilominus redintegratio bonorum uxori debeatur, quamvis non vi hypothecæ

thecæ expressæ, quæ deficit, virtute tamen ejus, qua de jure communi gaudet, tacitæ legalis. Ita potius habet: aut expressis verbis in instrumento dotali hypothecam sibi stipulata est uxor in bonis mariti, addita simul clausula bonorum reservatoria; aut adjecta quidem clausula, de pignore tamen expressim sibi non prospexit, quo casu res manet sub dispositione juris communis, quod tacitum ratione illatorum pignus mulieri concedit. Hinc fit, ut à paciscente sponsa expressa hypothecæ in bonis futuri mariti stipulatio tanquam superflua sæpius soleat negligi. Quæ vero maluit omnino absque pactis dotalibus nubere, hypothecam in bonis mariti ratione illatorum plane nullam habet, sed sibi imputet, quod non cautius mercata fuerit. Quod si igitur commodis suis consulere, & damna ex statuto sibi imminetia prudenti consilio avertere velit sponsa, per instrumentum nuptiale, quo illi derogatur, sibi prospiciat, necesse est. *Christinaus 3. dec. 135. num. 16.*

§. 8. Nihil reservationibus hisce illis maxime uxoribus, quæ sinistro suo fato in decoctores maritos incidere, utilius, nihil etiam ejusmodi pactis, quibus redintegratio bonorum non dotalium tantum, sed *paraphernalium* quoque utrinque reservatur in Patria nostra frequentius. Quod si enim nomine pactorum dotalium deceptus, dotem saltem ejusque restitutionem pro objecto illorum habeas, insigniter falleris. Non enim facile ullum invenies instrumentum dotale in quo non præter dotis constitutionem, (quæ tamen ne quidem de essentia ejus est, cum sæpius nulla quoque interveniente dote conficiatur) de Morgengaba etiam, viduo, participatione ac quæstus conjugalis, & præcipuè illatorum finita societate conjugali restitutione & redintegratione disponatur, eaque solenni formula reservetur. Est autem hæc reservatio in pactis dotalibus facta alia universalis alia particularis. Fieri enim quandoque solet, ut de certa tantum quantitate vel specie, v. gr. immobilibus, quibus servitutes & alia jura, in specie quoque viduum accensetur, restituendis stipulationem interponant, v. *Ref. Rathg. Ord. rit. Gem. Execution. Ordn. fol. 63. sac. 2. §. so viel nun.* Porro reservatoria pactis adjici-

adjicitur clausula vel pure, vel sub conditione. Ita sæpius in casum tantum relictorum communium liberorum fieri solet, quæ tamen conditio censetur adimpleta, etiamsi liberi statim post parentem fato fungantur per *l. 47. de vulg. & pupill. subst.* Aliud dicendum, si extiterint quidem, sed constante adhuc conjugio iterum fuerint extincti, prouti hunc casum decidit *Vlpian. l. 17. §. 7. ff. ad SCt. Treb.* add. *Harprecht. de renunc. acquæst. conj. §. 86.*

§. 9. Modus hujusmodi pacta antenuptialia conficiendi in nostra quidem Patria communiter observatur sequens. Conveniunt inter se privatim contrahentes cum consilio parentum & propinguorum super eorundem capitulis, quæ utriusque partis consensu firmata & approbata, per Notarium publicum vel quamlibet etiam privatam personam ante consummationem matrimonii chartæ vel pergameni mandantur, (ut illi quidem sed non necessaria solennitate; pro pactis enim dotalibus post mortem demum mariti in scripturam redactis pronuntiare non dubitarunt Antecessores *Argent. Conf. Arg. Vol. II. c. 19. n. 4.* modo eorundem contenta testimonio illorum, qui contractui interfuere, probari queant.) denique rogatorum ad hoc negotium testium, qui nostro Idiomate die *Saalsleut* audiunt, subscriptione roborantur. v. *Braun MSCt. Not. p. m. 2.* Neque de illorum validitate in foro quoque Romano dubitare nos sinunt clarissima *l. un. §. ult. de R. Vx. A.* verba; Junge *l. 48. ff. de pact. l. ult. C. de pact. int. empt. & vend.* Eandem enim cum legibus ac consuetudine vim habent. *l. ult. C. de pact. conv. Berlich. 2. concl. 51. n. fin.* & in dubio pro ipsorum validitate pronunciandum esse, injungit Imperator *l. un. §. 16. C. de R. V. A.* Ampl. 1. etiamsi sint contraria juri communi, aut derogent statutis & consuetudinibus loci contracti matrimonii, per notissimam illam juris Parcemiam, gedingt Recht bricht Landrecht *VVehner. Obs. Pract. voc. Geding. add. l. ult. C. de pact. conv.* Ita pactum de restituenda dote valet in loco, ubi per statuta eandem maritus lucratur *Gratus 2. Conf. 113. n. 17.* Accedit singularis favor & honor matrimonii ubique præcipuus, quod forte absque tali pacto non fuisset contractum. Hancque
senten-

sententiam in Camera usu receptam refert *Gail. II. Obs. 78. n. 6. & seq.* & pro pactis dotalibus, in quibus restitutio dotis & illatorum secundum statuta alius loci, quam contracti matrimonii facienda pacta fuit, à Supremo, qui Parisiis jus dicit, Galliarum Senatu pronunciatum testatur *Mornac. ad l. exigere 65. ff. de jud.* Sæpius etiam Argentoratenses conjuges in instrumento dotali inter se pacisci, ut in repetitione bonorum alio quam Patrio Jure utantur, non nisi in Patria hospiti ignotum esse poterit. Ampl. 2. ut legitime confectum pactum hæredes pariter obliget *l. 44. §. 1. ff. sol. matr. Choppin. ad cons. Paris. libr. II. tit. 2. fol. 211.* Ampl. 3. ut amissum etiam valeat, modo contenta ejus per testes qui subscripserunt, die *Gaalleut* probari queant, arg. *Stattr. rubr. von VVidumen art. vye man einen VVidumb beybringen soll*, vel in subsidium extinctis omnibus testibus per juramentum superstitis. Lim. tamen modo dicta 1.) nisi lex vel statutum adsit prohibitivum, cui quippe conjuges nullatenus possunt derogare per *Auth. Cassa C. de SS. Eccl. l. non est dubium C. de LL. add. Chopin. ad cons. Paris. L. II. tit. 2. n. 15. & 22. Lim. 2.)* nisi pacta sint contra bonos mores, de quorum hodierna frequentia non nemo his verbis asterisco dignissimis conqueritur. *Sacra conjugii in commercium nunc abiisse resq; mancipi facta videntur, quotque fere ineuntur conjugia, tot sordida pactiones de communicandis & non communicandis bonis occurrunt.* Huc summo jure referri quoque poterunt pactiones illæ, quibus mediantibus stipulari sibi aliquando in contrahendis nuptiis solitæ sunt uxores in maritos imperium, quod tamen hodie adhuc sæpius & pudoris & sexus oblitæ illud absque tabulis sibi adscribant, adeoque turbato naturæ ac Dei ordine, uxor non in viri, sed vir in uxoris potestate existere videatur, maximo suo incommodo maritorum haud pauci experiuntur. *v. Bodin. de republ. l. 1. c. 3. in fin.*

§. 10. Effectus hujusmodi pactorum autem limitibus illius territorii, ubi contractus celebratur, inclusus haud est. Standum enim illis omni in loco, quo maritus domicilium transfert, & vinculum matrimonii solvitur, nisi communis conjugum appareat dissensus. Non enim altero invito neque per

testamentum l. 29. ff. de pact. dot. neque alia quacunque ratione revocari possunt, ex natura contractuum, qui non nisi mutuo dissensu solvuntur; cum in illis ea, quæ ab initio fuere voluntatis, ex postfacto fiant necessitatis. l. 6. ff. de pign. act. l. ult. §. fin. ff. comm. Carpz. Iurispr. For. P. II. const. 43. def. 11. Berlich. Part. II. concl. 51. n. 25. Conf. Arg. II. 12. 50. An tamen ea quæ modo de mutuo dissensu dicta sunt, in praxi quoque Argentoratensi post celebratas jamdum nuptias obtineant, valde dubito, quoniam per Jura nostra Topica conjux in conjugem durante matrimonio nihil quicquam neque explicitè neque implicitè conferre potest; quid autem aliud quam implicitam & moribus nostris interdictam donationem sciret, si liceret alteri in favorem alterius renunciare commodis ex pactis dotalibus quæsitis? Mallem hinc asserere, illa nisi prævia dispensatione, vel saltem subsequente confirmatione Magistratus augeri, mutari vel annullari non posse, bene tamen declarari, id quod firmant duo præjudicia allegata C. A. ed. Schilt. conf. 187. quæst. 1. p. 1437. &, quod ex amplissima Bibliotheca Felziana benigne mihi communicatum fuit Schilteri MSCt. de jur. & mor. Argent. tit. de pact. dot. Lim. 1.) nisi alteruter contrahentium vel expresse vel tacite consentiente altero jus revocandi vel mutandi sibi reservaverit arg. l. 22. ff. de leg. 3. C. A. III. 187. quæst. 2. neque, ut revocationi testes subscribentes assentiant, necessum est arg. l. 1. ff. si tab. test. null. Lim. 2.) Nisi instrumentum antenuptiale confectum fuerit in forma testamenti, donationis mortis causa, vel cujusvis alius ultimæ voluntatis, id quod fit, si per verba institutionis hereditariæ, non contractus, conjugi aliquid fuerit relictum Kohl. de pact. dot. Part. Post. §. 71. & seq. participat enim tum de natura ultimarum voluntatum, quæ ambulatoriæ sunt ad extremum usque vitæ halitum. l. 4. ff. de adim. leg. Peckius de test. conj. c. 7. Nisi jure locorum aliud receptum inveniatur, ut de futura quoque successione disponens pactum naturam contractus habeat, uti jure Gallicano cautum, quo teste Annao Roberto rer. judic. 1. 15. p. 266. omnia instrumenta dotalia, sive de præsentis bonorum dispositione, sive de futura hæreditatis divisione sint concepta absque ullo pœnitentiæ

tia aut revocationis metu valida sunt. Idem de Hollandorum moribus nos docet *Rodemb. de jur. conj. p. m. 134. v. C. A. Tom. II. cons. 12. n. 58. & seq. cons. 13. n. 16. & Tom. III. Schilt. c. 187. quest. 1.* Regulariter equidem effectus pactorum dotalium incipit statim ex tempore declarati per benedictionem sacerdotalis consensus matrimonialis *v. l. 4. ff. pro soc.* Diversum tamen iterum *Statutum Argentoratense*, quo ante ingressum thori conjugalis illa nihil plane operantur per art. *Stattr. was die Frau zum Voraus nehmen soll: ibi: Wann sie darnach bey einander geschlafen. & Stattr. rubr. von Widumen art. ist daß ein Brunlauff: ibi: und das Bettbret überschritten / qui terminum à quo illorum validitatis in consensione thori figunt*, wann die Decke beschlagen worden. *Consent. Würtemb. Landrecht. part. 4. tit. 2. §. 1. & lus Saxon. teste Carpz. P. III. C. 22. d. 4. & seq. nec non def. 8. Rauchbar. P. I. Q. 31. n. 12. Besold. thes. Pract. voc. Bett.* Quo posito, ipsam tamen etiam carnalem copulam necessario requiri, haud asserimus. Idem de *Frisia* sua testatur *Sande L. 22. tit. 5. dec. 1.*

§. II. Denique eundem, quem pactis dotalibus juris effectum quoad punctum redintegrationis tribuere solent conventionibus aliis, constante conjugio inter virum & uxorem celebratis, atque in Cancellaria contractuum confirmatis eum in finem, ut redintegrationem bonorum salvam sibi faciunt. Cui opinioni *Schilterum* quoque patrocinatedum fuisse deprehendi ex relatione *MSCta* in *Sachen Gerlachischer Wittib* contra *Hammern*. Id quod multo magis procedit, si bona, circa quæ disponatur, nulla fuerint illata. Fatetur equidem *Illustris Schilterus*, contrarium quandoque in praxi fuisse observatum, illud vero ex stylo Notariorum erroneo contra rationem juris factum esse, autumat. Nec tamen cum ipso ita facile affirmaverim, quod etiam in Patria nostra uxor indistincte si non expressa, neglectis quippe pactis dotalibus, legali tamen seu tacita in bonis mariti gaudeat hypotheca. Quid enim tum operaretur reservatio redintegrationis in pactis dotalibus facta, si etiam non promissa æque præstanda esset. Textum *F. O. Cl. II. §. 26.* ad quem provocat supra §. 7. *h. c.* jam explicatum dedimus.

§. 12. Haecenus de instrumentis dotalibus redintegrationis nostrae causa efficiente. Succedunt personae eandem communione bonorum finita societatis judicio & petentes & praestantes. v. §. ult. l. de l. N. & G. §. 2. Ex ipsa autem societatis nostrae natura, qua maritus praecipuus bonorum ab uxore illatorum est administrator, statim apparet, eidem illa finita rationum redditionem arg. l. 1. §. officio ff. de tut. & rat. distrab. & restitutionem quoque eorundem incumbere. Capitale enim semper salvum debet esse socio immittenti, Bald. ad l. 1. C. pro soc. Id quod in nostro casu tanto magis aequitati videtur esse conveniens, quo lautius praestita mariti in administratione opera vel in eo tantum compenlatur, quod fructus durante societate provenientes suos faciat ex moribus saltem nostris pro duabus tertiis. Ast, inquires, haec in paraphernis quidem, non aequae in dote procedunt, cujus quippe non nudus administrator est maritus, sed revera Dominus per pr. l. quib. alien. lic. vel non l. 13. §. 2. ff. de fundo dot. etiam ad effectum vindicandi l. 9. C. de R. V. & quidem interdum irrevocabiliter, si certa quantitas vel species venditionis gratia aestimata in dotem data fuerit. l. 42. ff. de jur. dot. Haec tamen non obstant, quo minus idem in illa juris sit; regulariter enim revocabiliter tantum maritus ejusdem fit Dominus, vel in casibus, ubi dominium transit irrevocabiliter, manet tamen debitor generis, l. 42. ff. de jur. dot. adeoque licet non ipsa corpora, aestimationem tamen eorundem praestare tenetur. l. 5. l. 10. ff. de jur. dot. Ampl. 1.) quamvis non ipse, sed alius ejus voluntate dotem acceperit. l. 22. §. 12. eod. Lim. 2.) quamvis res in dotem data non fuerit uxoris propria, sed aliena l. 11. ff. eod. Illud praeterea circa dotem peculiare est, quod si jussu soceri filio data fuerit, vel filius accipiens sit adhuc in Patria potestate, in subsidium filio non solvendo existente, ipse teneatur socer per l. 22. §. 12. ff. sol. matr. Idem dicendum si tanquam fidejussor accesserit, vel statutum ita disponat l. 1. pr. C. ne fil. pro patr. & ad illam Bald. Quod si mariti bona ob crimen a fisco fuerint publicata, eidem quoque incumbit bonorum uxoris & restitutio & redintegratio l. 31. pr. ff. sol. matr. illum enim sequitur as alienum l. 11. ff. de jur.

de jur. fisc. falvis manentibus uti reliquis creditoribus l. 4. ff. de bon. damn. ita & uxori contra fiscum actionibus, Conf. Arg. Vol. I. c. 90. n. 4. & 5.

§. 13. Dissoluta morte mariti societate nostra conjugali, onus redintegrationis ejusdem incumbit hæredibus indistincte, siue sint ascendentes siue descendentes, siue sui siue extranei, tenentur enim ex facto & contractu defuncti *l. 121. §. 3. de V. O.* vel, si mavis, ex facto proprio; hereditatem enim adeundo, uti cum reliquis defuncti creditoribus & legatariis, ita cum vidua quoque quasi contraxere §. 5. 1. *de Obl. qua quas. ex contr.* Ultra quantum tamen hereditatis non tenentur, modo expressis declaraverint verbis, se illam non nisi cum beneficio legis & inventarii adire velle. Solam enim inventarii confectionem heredem ab onere solvendi ultra quotam hereditariam non liberare, ex nostris moribus tradit *Braun. Notar. Buch p. m. 201.* Ab illis tamen in praxi recessum esse, videntur probare *Conf. Arg. Tom. Schilt. c. 158. p. 1154. & c. 197. p. 1657.* Lim. nisi ab hereditate abstinuerit vel eam repudiaverit §. 2. 1. *de her. qual. & diff.* & insuper minor abstinere volens judicialiter permissu Magistratus, impetrato, quod vocant, abstensionis beneficio hereditatis aditionem recuset *Const. vom ungeerbten Außgohn §. und nach.* Hereditatem sibi damnosam absque hoc juris beneficio aut curatore adeuntibus, succurritur restitutione in integrum, uti judicatum refert in *Sachen Susannæ von S. contra creditores paternos Tabor. Relat. Arg. Rel. 24.* Ampl. ut liberi hereditatem paternam recusantes non teneantur, etiamsi adierint avitam sat amplam. Quin tamen hoc casu pie magis agant, si & famæ patris defuncti consulant, & laboranti inopia matri facta ex bonis propriis illatorum redintegratione succurrant, nullus dubito. Denique in casu bancæ ruptæ, si hæres deficiat, & creditores in mariti obæratæ bona missi fuerint, salvus uxori manet contra eosdem regressus. *Const. vom ungeerbten Außgohn. §. und nach Erstattung solches Eyds.*

§. 14. Cum de illatione bonorum in societatem conjugalem solum nobis sermo sit, quæritur hic, an illa societas etiam per sponsalia contracta inducatur, adeoque sponsa redin-

tegrationem bonorum suorum ante matrimonium & illatorum, (quod interdum fieri consuevit,) & à sponso alienatorum vel deterioratorum eodem, quo uxor, societatis judicio repetere possit. Novi equidem *Gail. 2. Obs. 80.* aliosque sponsalibus de præsenti eandem quam ipsi matrimonio circa illationem bonorum, si quæ forte ante consummatum conjugium à sponsa sponso facta fuerit, eorundemque communicationem & repetitionem tribuere efficaciam v. *Mynsinger. Obs. cent. 6. obs. 78 n. 4.* qui quæstionem hanc intricatam & Imperatoria decisione atque pragmatica sanctione dignam appellat. Ast nec de Jure Civ. eadem sponsis etiam de præsenti, quæ veris uxoribus in repetitione allatorum tributa prærogativa, quin nudo potius personali privilegio contentæ esse jubebantur *l. 74. ff. de jur. dot. frustra dissentientibus Habnio ad VVesemb. tit. quib. caus. pign. tac. contrah. n. 1. & Gailio loc. all.* ipsis quoque tacitam cum privilegio prælationis hypothecam per *l. 12. C. qui pot. in pign. concessam esse, autumantibus.* Conf. responsum Facult. Jur. Tubing. apud *Harprecht. Comm. ad Inst. tit. de nupt. pr. n. 166. & simile Scabinor. Lips. apud Carpz. II. 24. §.* Neque aliquid amplius Legislatorem Patrium sponsis tribuere voluisse, textus *F. O. Cl. IV. §. 3.* clarissimis nos docet verbis. Ampl. etiamsi sponsus sponsam ante benedictionem sacerdotalem carnaliter cognoverit; pœna enim magis, quam legum beneficio digna est, quæ ante præscriptum per leges & honestatem tempus corporis sui copiam facit. *Mevius ad Ius Lub. P. II. tit. 2. art. 12. n. 283. Besold. thes. Pract. voc. Bett. das Bett beschreiten.*

§. 15. Multo minus vero moribus hodiernis, de quibus testatur *Besold. Vol. IV. cons. 237. & 247.* alique, idem circa redintegrationem bonorum operabitur consensus sponsalitus & matrimonialis. Cum enim ex sententia plerorumque JCo- rum societas conjugalis incipiat demum ex tempore sacerdotalis copulæ, quæ consensus matrimonialis declaratoria est *Carpz. Jurispr. Consist. Part. II. tit. 8. def. 142. Besold. l. c.* ante illam nulla inter conjuges bonorum communio fingi poterit. De jure tamen nostro Statutario illam solam haud sufficere, sed insuper solennem thalami ingressum requiri, edocemur per *art. Stattr.*

was die Frau zum Voraus nehmen soll. ibi: waun sie dar-
nach bey einander geschlafen. *Conf. supr. §. 10.* His suppo-
sitis concludimus 1.) Sponsam ante illum thori ingressum nulla
gaudere hypotheca in bonis sponsi. 2.) Si sumtus pro convi-
vio nuptiali vel alias expensas nuptiales ante consensum thala-
mum ex bonis uxoris solverit maritus, illas non nisi jure spon-
sæ, quæ privilegio tantum personali gaudet, repetere valere. 3.)
Venditas, alienatas vel alteratas à sponso res sponsæ pro alte-
ratis ad illum effectum haberi non posse, ut acquisitis accen-
seantur.

§. 16. Quæ per sponsalia etiam de præsentì non con-
trahitur societas conjugalis, ea multo minus per concubina-
tum initur. Quamvis enim talis conjunctio Jure Latii nulla-
tenus erat prohibita, *tot. tit. ff. & C. de concub. Nov. 89. c. 12.*
§. 4. à Jure tamen Canonico *v. c. 4. & 11. caus. 32. q. 4. t. t. X.*
de cohab. cleric. & mulier. quod Constitutiones Imperii sequun-
tur *v. Reform. Guter Policen tit. von leihtfertiger Beywoh-*
nung 33. repetita A. 1548. t. 25. & 1577. tit. 26. tanquam bonis
& Christianis moribus, imo ipsi Divino Juri contraria *v. Dede-*
kenn. Conf. Theol. Vol. III. l. 1. sect. 3. merito inter illicitas refertur.
Cravett. Conf. 229. n. 12. Neque unquam etiam concubinatum
toleratum quidem olim in dulcissima Patria, & demum pecu-
liari constitutione von denen die zur Unehe sitzen *A. 1437. lata,*
& insequentibus *A. 1525. & 1535. repetita,* penitus extirpatum &
interdictum, circa communionem & redintegrationem bono-
rum veri matrimonii effectus produxisse, asserere auderem. Ex-
tendenda modo dicta, uti ad quasvis illicitas & legibus interdi-
ctas conjunctiones, ita in specie ad filias minores absque
consensu parentum vel curatorum nubentes; *v. Decret. C. C.*
Raths Die Ehe belangend A. 1565. C. A. T. I. conf. 53. q. 1. &
conf. 54.

§. 17. Majus dubium occurrit circa conjuges putativos,
si *v. gr. minor 12. annis* pro uxore habeatur, vel libera servo
per errorem nupserit. Plurimi equidem, uxorem putativam
in repetitione dotis & illatorum non nisi sponsæ privilegio
gaudere dicunt, cum uxor atque dos putativa nomine uxoris
& do-

8c dotis in Jure nostro non veniant, adeoque nec eorundem frui debeant prærogativis, *l. un. ff. und. vir. & ux.* Contraria tamen sententia, tanquam æquitati naturali magis consentanea in utroque tum Imperatorio *l. 22. §. f. ff. sol. matr. l. 17. §. 1. ff. de reb. aut. jud. poss.* tum Pontificio Jure firmitus est fundata *c. 2. X. de don. int. V. & Vx.* in quibus juris textibus doti putativæ privilegium vel quasi dotis tribuitur. Add. *gl. ad l. 2. in fin. ff. de priv. cred. & l. assiduis 9. C. qui pot. in pign. Mantica de tac. & ambig. conv. l. 11. tit. 19 n. 20. & 23. & aut. ab eo alleg.* Accedit autoritas Dd. qui jus putativum, si probabili errore nitatur, (bona fides enim semper supponenda,) idem operari arbitrantur, quod jus verum; quam regulam quoque inculcat *Stryck. Not. ad Laut. tit. de his qui sui vel al. jur. sunt. voc. putativus.* Facit huc præjudicium supremi Lusitanæ Senatus licet non in eodem plane, in simili tamen circa participationem acquæstus conjugalis casu, quod refert *Anton. de Gamma Decis. Lusit. 209. & 220.* ex quo saltem illud concluditur, veram etiam inter conjuges putativos contrahi societatem. Add. *Bart. ad l. 11. ff. rer. am. l. 37. in f. ff. ad munic. Argent. ad Consuet. Britann. art. 408. gl. 3. in f. Lauterb. Dissert. de societ. bon. conj. cap. 3. §. 5. & alii magno numero allegati ab Harprecht. de renunc. acq. conj. n. 37.* Quid in uxore propter impotentiam mariti divortium faciente hoc in puncto juris sit, fusius exponitur *C. A. T. l. c. 46. per tot.* quo benevolum Lectorem remitto. De uxore adultera acturi sumus *infr. c. 5. §. 2.*

§ 18. Matrimonio morte uxoris finito, quod ejus heredes societatis judicio ad redintegranda defunctæ bona contra superstitem maritum experiri queant, iisdemque, quibus defuncta, in bonorum repetitione gaudeant prærogativis; explorati juris est, nisi quod heredibus extraneis, quales exceptis descendentes sunt reliqui omnes, prælationis beneficium in repetenda dote uxori competens, denegatum, & ad solos descendentes restrictum fuerit. *l. 12. C. qui pot. in pign. ibi: exceptis contra novercas anterioris matrimonii filiis.* Ampl. ut ne quidem frater superstes in accrescente sibi portione fratris statim post aditam hereditatem maternam defuncti, prælationis prætere valedat prærogativam, *Carpz. P. I. C. 28. def. 98. §. 19.*

§. 19. Quamvis autem regulariter dispositum in uno ex correlatis, præsumatur etiam esse dispositum in altero, & quod quis putat æquum in se, illud etiam debeat habere æquum contra se, adeoque maritus uxorem ratione illatorum indemnem præstans, idem quoque ab ea beneficium expectare posse videatur, fallit tamen prædictum axioma, si diversitatis ratio inter correlata dari possit, quæ hic cuivis facile apparebit, modo secum ponderare velit, maritum ipsum bona sua administrare, & vel dissentiente & contradicente uxore alienare posse, adeoque uxorem non posse adstringi ad præstandum factum mariti. *l. t. C. ne ux. pro mar.* Hinc est, quod maritus non æque in bonis uxoris, ac uxor in bonis mariti ratione illatorum legali gaudeat hypotheca *F. O. Cl. II. §. 4. rubr. von stills schweig. Unterpf.* Ampl. etiamsi, quod communiter fieri consuevit, uterque contrahentium in pactis dotalibus clausula bonorum reservatoria sibi prospexerit, quæ quippe in respectu ad maritum illud tantum operatur, ut, quamvis ipsa corpora alterata fiant communia, adeoque inter virum & uxorem pro more in Patria recepto finita societate sint dividenda, æstimatio tamen eorundem ex communibus bonis, si quæ deducto ære alieno supersint, sit præstanda, qua recepta ipsam rem cenletur recepisse. Quod si vero acquæstus per æs alienum fuerit consumptus, damnum solius est mariti, nec uxor quicquam ex suo tenetur supplere. *C. A. T. II. c. 29. n. 3. & seq.* Ita sæpe usufructuario haud absimilis maritus vivit ut locuples, moritur ut mendicus, & haud raro suo probat exemplo veritatem illius dicti:

— Quæ indotata est, in potestate est viri,
Dotata maciant & malo & damno viros.

CAPUT III.

De bonis non alteratis & alteratis.

§. 1. <i>Necessaria & utilis doctrina de bonis non alteratis & alteratis, quorum subjungitur definitio</i>	§. 2. <i>Distinctio hæc à Notariis inventaria conficientibus studiosè observanda.</i>
---	--

§. 3. Inter illata uxoris primo loco occurrit dos.

§. 4. Deinde parapherna. Excluduntur receptitia

§. 5. Paraphernis accensentur hereditates, legata, fideicommissa &c. durante societate conjugali obvenientia.

§. 6. Interdicta inter conjuges donationes.

§. 7. Excipiuntur nonnulla, præcipue donatio Morganatica.

§. 8. Donata ab extraneis conjugum, modo inter illata, modo inter acquisita computantur.

§. 9. Fundus sanguinis jure retractus, & res, cujus in matrimonio perficitur usucapio, pro illatis habentur.

§. 10. Vti & illa, quæ usufructuario tantum jure conjux possidet.

§. 11. Nec non feuda indistincte.

§. 12. Regula de alteratione Imæ. Alterationem involvit rei interitus.

§. 13. Reg. II^{da}. Mutatio formæ essentialis rem alterat: & III^{ta}.

Materia liquida inseparabiles, si confundantur, alterationem sustinent.

§. 14. Reg. IV^{ta}. Toties contingit alteratio, quoties transfertur dominium, quod exemplo fundi pecunia uxoris empti illustratur.

§. 15. Fundus ex pecunia alienati emptus, in ejus locum non succedit.

§. 16. Res fungibiles mutuo datæ alterantur &c.

§. 17. De mercibus ex negotiatione illata venditis distinctim.

§. 18. Excipiuntur à regulis supra traditis pecunia dotalis expensa, viduum alienatum, feudum, bona fideicommisso subjecta &c.

§. 19. Translocatio rerum, earumque augmentum vel decrementum illas non alterat.

§. 20. Vti nec mixtura corporum solidorum aut liquidorum separabilium, vel accessio aut decessio qualitatium accidentalium.

§. 1. Frequens in præcedenti capite bonorum alteratorum & non alteratorum, des veränderten und unveränderten Guts facta est mentio, dictumque simul de salutari illa clausula reservatoria, qua conjuges Argentoratenses in pactis dotalibus, (quæ si de qualitate bonorum judicare velis, pro norma & regula sunt habenda.) sibi prospicere solent, ne bona durante societate vel alienata vel alterata, jure alteratorum censeantur, sed potius finito matrimonio fictione quadam adhuc extare credantur ad illum effectum, ut eorundem restituatur æstimatio; assertum denique, alterationem bonorum, negle-

neglecta à neogamis reservatione, illum per mores nostros
 producere effectum, ut ejusmodi res acquisitis annumerentur,
 nulla utrinque finito conjugio neque in ipsis corporibus altera-
 tis, neque saltem dato æquivalente facienda restitutione. Non
 igitur necessarium minus quam utile erit, hic loci exponere,
 quænam ex Civitatis præcipuè nostræ observantia, non altera-
 ta dicantur, & quænam alteratis accenseantur. Frequentio-
 res illæ, quæ circa dijudicationem hujus bonorum qualitat-
 is sæpius occurrunt lites, ipsa quoque praxeos inconstantia labo-
 rem hunc mihi commendare videbatur. Inhærebimus autem
 potissimum vestigiis *B. Braunii*, Viri quondam in Praxi Patria
 versatissimi, qui satis alias vexatam hancce materiam tum ex
 Statutis Inclutæ nostræ Reipublicæ peculiaribus hinc inde di-
 sperlis eruere, tum ex Jure quoque Communi exponere haud
 irritò conatu tentavit in *MSCto* suo, Jcto pariter Patriorum
 Jurium Studio ac Tabellioni nunquam satis commendando,
 quod de *arte Notariatus* concinnavit. Appellantur autem, do-
 cente eo, bona non alterata, Germ. unveränderte/ zugebrachte/
 vorbehaltene/ eigenthümliche Güter/ illa, quæ uterque
 conjugum vel statim sub initia matrimonii in societatem con-
 jugalem intulit, vel constante matrimonio hereditario aut do-
 nationis jure acquisivit, & ad quæstum faciendum communi-
 cavit, quorumque ipsa corpora in eo statu, in quo fuere, cum
 illata essent, adhuc existunt, vel saltem ob clausulam reservato-
 riam instrumento insertam dotali adhuc existere videntur. *v.*
Art. supr. pag. 5. all. Was den Kindern zugehört nach ihrer
Mutter Todt. Frider. de Proc. l. 2. c. 61. n. 35. VVehn. Obs. Pract.
voc. Errungenschaft. Bona vero alterata nobis dicuntur illa,
 quæ ex illatis durante matrimonio substantialem aliquam
 passa sunt mutationem, adeoque in eo statu, quo illata, non
 amplius existunt, nec etiam in pactis dotalibus tanquam non al-
 terata fuere reservata, & inter bona acquisita, Germanis ge-
 winnige/ gemeine/ veränderte/ theilbare/ erzeugte/ errun-
 gene Güter/ Errungenschaft/ Gallis les acquêts appellata, refe-
 runtur. Saxones dicunt was Vatter und Mutter von raus-
 cher Burzel erworben, *v. Braun. MSCto. cit. pag. m. 32. & seq.*

*VVürtz Dissert. de bon. conj. ill. & acquis. Garfias de acquast. conj. Santzius de Morquecho de div. bon. Libr. 2. cap. 11. VVehner. Obs. Pract. voc. Er-
rungen-schafft. Cons. supr. all. wie es in Fällen / da keine Ehebe-
redung vorhanden. Adverte tamen, quod acquisita vel acquæ-
stum hic non accipiamus juridice, pro eo, quod deducto
ære alieno superest. l. 6. C. ad L. Falc. C. A. Tom. II. c. 28. n. 25.
sed populariter, quatenus eidem adhuc est admistum,*

§. 2. Hanc distinctionem bonorum modo traditam, ut
in conficiendis inventariis diligenter observent Notarii, illata
seu non alterata rubricæ des ohnveränderten / alterata vero
seu acquisita rubricæ des veränderten und theilbaren Guts in-
ferendo, gravissime ipsis est injunctum, ne confusio bonorum
fiat, & alteri per alterum iniqua inferatur conditio. v. *Inventir-
Schreiber, Ordn. §. 2. Cons. supr. all. wie in Fällen.* Res exem-
plo fiet clarior. Cajus maritus constante matrimonio
pretio 3000. fl. prædium emit. Cave hic ne 1000. fl. quos uxor
pro triente suo, quo de acquæstu participat, jure petit,
ejus illatis adscribas, id quod ab imperitis Notariis quando-
que factum novi. Præterquam enim, quod illud deficienti-
bus bonis aliis vergat in maximum præjudicium creditorum
mariti, aperte quoque tum in dispositionem pacti, tum in
ipsum statutum impingitur, quod illata ab acquisitis sollicitè di-
stinguit. Idque multo magis attendendum, si uxor acquæsti-
bus renunciavit, cum hoc modo de illis nihilominus partici-
paret, neque tamen debita socialia pro sua tertia solvere tene-
retur, quod est contra regulam, wer erbt / soll auch gelten. v.
Braun. MSCro. cit. p. m. 83. Idem passim variis illustrat exem-
plis in *Rubr. von Ersuchung der Ergänzung und deren Abzug*
p. m. 124. & seq. Nos tamen hæc Notariis excutienda relin-
quimus, & potius de illis, quæ circa hanc materiam Jurecon-
sultum propius tangunt, & primum quidem de illatis dispi-
ciemus.

§. 3. Infert nimirum uxor in societatem conjugalem
plerumque dotem Germ. Heuraths-Gut / vel, uti sæpius, licet
abusive, vocatur, Widumb v. C. A. T. I. c. 46. n. 4. du Fresne
Glossar. h. voc. nec non Chesteur / Zugeld / Außsteur / Mittgiff /
Gallis.

Gallis la dot, quam de moribus Patriæ nostræ dicimus esse universitatem quandam rerum à parentibus vel cognatis ex propriis suis bonis in neonuptam hæctenus solutam collatarum, eo fine, ut illam marito ad sustinenda onera matrimonii inferat; eique annumerantur res accessoræ, suppellectilia aliave mobilia, die hausräthliche und andere Mobilien / quæ præter quantum in pactis dotalibus expressum filia nuptæ eo fine dari solent, ut res ejus œconomica fiat instructior. F. O. Cl. II. §. 22. Braun. l. c. p. 8. Schilt. in Misc. MSt. de Iur. & mor. Civ. Argent. rubr. dos.

§. 4. Sequuntur bona præterdotalia, paraphernalia, parapherna l. 8. C. de pact. conv. à Græco παρά præter & περι dos ita dicta, Germ. Nins, Handgüter / Nebengüter / VVehn. Obs. Pract. voc. Nins Handgüter / late accepta hac voce pro quibuscumque bonis etiam nulla dote constituta illatis, l. 8. C. de pact. conv. add. l. 17. C. de Don. int. V. & Vx. atque ex mente Juris nostri Topici complectuntur omnia, quæ uxor marito præter dotem affert, vel durante demum matrimonio titulo hæreditatis, legati, fideicommissi, donationis &c. acquisivit. F. O. Cl. II. §. 26. quorumque usufructum vel expresse vel tacite, nihil sibi reservando, cum marito communicavit, commissa simul eorundem administratione. Hodie enim moribus & Statutis plurimorum locorum eo deventum, ut post ipsum thori conjugalis ingressum horum quoque bonorum administratio ad maritum societatis conjugalis caput devolvatur tacite, atque ille, (secus ac de Jure Communi, secundum quod nullatenus administrationi paraphernorum se immiscere poterant, l. 8. C. de pact. conv. imo curatelam uxorum suscipere sub pœna infamiae erat interdictum l. 2. C. qui dar. tut. l. 4. 17. C. de exc. tut.) legitimus uxoris fiat curator, Germanis Ehevoigt dictus. Excluduntur itaque à numero illatorum bona receptitia, bona extra dotem, uti Baldo ad l. ult. C. de sent. quæ fin. cert. quant. vel parapherna marito non tradita, prouti Bartolo ad l. 21. C. de proc. sonant, Germ. vorbehaltene Güter / ex eo, quod uxores eadem propriæ suæ dispositioni reservent, nec ullam vel administrationem vel communionem in illis marito concedant, ita

dicta. Referri communiter in hunc censum solent peculium uxoris, der Spaarhafen / vestes, clinodia, aliaque ad vestitum & mundum muliebrem pertinentia C. A. I. 46. 15. Quamprimum vero marito fuerint commissa, paraphernorum induunt naturam, eoque jure censentur. F. O. Cl. III. Rubr. von stillschweigenden Unterpfanden §. 2.

§. 5. Numero illatorum præterdotalium porro accensemur hereditates adventitias, legata, fideicommissa tum universalia, tum particularia, donationes mortis causa &c. ex quibus & similibus titulis uterque conjugum proprio sibi acquirit jure. l. 7. 8. & seq. ff. pro soc. Everhardus Vol. II. cons. 30. Lopez de lucr. mar. & ux. c. 9. n. 36. Illud nihil interest, num successio sit legitima, num vero testamentaria. Utut enim posterioris generis hereditates per mores quorundam locorum, uti de Aurelianensibus notat Pyrrhus ad Cons. Aurelian. tit. de soc. int. V. & Vx. c. 11. acquisitis annumerentur, quod etiam probat Chassan. ad Cons. Burg. rubr. 4. §. 2. alique, peculiare tamen illi sunt, nec jus commune efficere queunt. v. VVebner. Obs. Pr. voc. Errungenschaft. Neque hanc distinctionem in Jure Patrio observari, Consuet. supr. cap. 2. §. 5. allegata wie in Fällen / da keine Eheveredung auffgerichtet &c. abunde probat. Lim. nisi hereditas delata ob officia durante matrimonio præstita, pro quibus remuneratio per actionem peti potest arg. l. pen. §. 1. ff. de don. Superfluum tamen, si forte adsit, merita superans, arbitrio judicis determinandum, Sanz de div. bon. l. 2. c. 11. n. 44. Gæddeus Cons. Marp. Vol. IV. cons. 27. n. 116. & seq. pro illato utique habebitur. Lauterb. de Soc. bon. conj. c. 4. §. 30. Cum autem hereditas consideretur tanquam universitas quædam, in qua surrogatum induit naturam surrogati l. 70. §. ult. l. 71. ff. de leg. 2. qualitati hereditatis nihil officiet, si ante divisionem factam res ad successionem pertinentes à coheredibus alienentur, & in earum locum substituantur aliæ; quæ, quippe in familiæ herciscundæ judicio conjugum obvenientes, non alteratæ nihilominus sunt, & hereditariæ censentur Carpz. Def. For. P. III. const. 21. def. 8. Idem dicendum, si pecunia credita per coheredes à creditoribus hereditariis repetatur & recipiatur, aut pars repudiata conjugum accreverit l. un.

C. de

C. de cad. toll. aut quem hætenus cum coherede pro indiviso possedi fundum dividi faciam, aut accepta pecunia vel æquivalente super portione mea transactionem ineam. &c. Quæcumque vero conjux post factam jam divisionem à coheredibus ultra quotam suam hereditariam titulo singulari emptionis, permutationis &c. acquirit, illa hereditaria non erunt, consequenter nec illata, sed acquisita & alterata. Contractus enim cessare facit titulum familiæ herciscundæ. *Carpz. l. c. def. 14. n. 4. & seq.* Modo dicta ad fideicommissa quoque universalia extendenda esse, natura illorum, quam cum hereditatibus communem habent, evincit. Idem in legatis, fideicommissis particularibus, donationibus mortis causa &c. juris est per *l. 9. ff. pro soc. Lopez de lucro mar. & ux. cap. 9. n. 36.* sive res legata in specie præstetur, sive ex voluntate testatoris peremptæ æstimatio; sive legatum purum fuerit, sive conditionatum, etiamsi conditio constante jam matrimonio evenerit; sive res in specie à testatore legata, sive legatario relicta fuerit optio; sive legatum integrum acceperit, sive detractioe quartæ Falcidiæ aut spontanea partis remissione imminutum. Sin fundo duobus conjunctim legato, collegatarius conjuncto integrum fundum dato pretio vel æquivalente cedat, fundus totus non alteratus erit. Ejusdem enim dominium jam ante cessionem uterque habebat in solidum; partis tamen cessæ æstimationem communem dicimus. Secus, si cedatur extraneo, aut legatarius pro corpore legato extante recipiat pretium vel æquivalens; acquisita hæc erunt, non illata, perinde ac fructus, qui inde à tempore delatæ hereditatis vel legati relicti sunt percepti.

§. 6. De illis, quæ donationis jure conjugum obvenere, cum difficilior definitu res sit, distinctim procedemus. Donationes à conjuge in conjugem vivum collatas jure Romano non tenere, vel juris dupondio notum est. *v. tot. tit. ff. & C. de don. int. V. & Vx.* Nec desunt urgentes, quæ prohibitionem hancce suadent rationes, quas legere est *l. 1. & 2. ff. de don. int. V. & Vx.* Add. *C. A. II. 2. 48.* Absurdum *Plutarchus* legislatorem existimasse autumat, esse aliquid inter Virum & uxorem, quod commu-

commune non esset. Add. Scipio Gentilis, qui integrum de *prohibita inter conjuges donatione tractatum* professa opera concinnavit. Iisdem rationibus motus Nomotheta Patrius eas interdixit in tantum, ut permissas quoque de Jure Romano liberalitates illas, quæ in testamento vel alia ultima voluntate ad effectum transferendæ in conjugem proprietatis exercentur, invalidas pronunciaverit. Imo eo processum fuit, ut usufructum etiam per testamentum relinquere, non nisi sanis fuerit permissum per art., quem ex *Libr. Stat. Perg. D. fol. 27.* excerptum allegat *Schilter Collectio statutorum MSCta rubr. von Widumen cap. 4. ibi: der (sc. Widumb) soll nüt Crafft han, si mügent dann rüten und gan ane alle Geverde.* Temperatus tamen hic juris Patrii rigor tum per contrarium fori usum, quo usufructus conjugum à conjugum ægroto licet & moribundo valide relinquitur, tum etiam per articulum posteriorem, quem allegat idem *Schilterus in citata Collect. MSCta rubr. von Eigen und von Erbe cap. 13. &* cum in *Cod. Stat. Pergam. D. fol. 32.* margini inveniatur adscriptus, merito recentiorum judicat. Tenor ejus hic est, *Dehein unser Burger mag gegeben sine elichen VVibe, noch dehein VVib unser Burgerin mag gegeben irme elichen VVürte deheinre hande Gut, das die Eigenschaft sin si, nurven zu eime VVidemen. VVeders under in dem andern gebe sin Gut zu eigen, die Giffst soll nüt gelten, in vvelichen vweg si geschehe.* Cumque aliquando dubitatum esset, num hic articulus ad dispositionem quoque testamentariam sit extendendus, affirmative ejusdem subsecuta fuit declaratio. *Ampl. I. ut nec donatio remuneratoria, quæ sit in præmium præstatarum operarum, valida inter eos esse videatur per text. F. O. Cl. II. §. 26. ibi: von dem Mann / dessen Giffst oder Gab / so dem Weib zu eigen geschehen nicht gelten kan / in welche Weg es auch immer geschehe.* Adde, quod officia conjugalia, quæ ex amore magis proficisci, quam pretio redimi debent, ad quæ ipso matrimonii fœdere sunt obstricti conjuges, nummis venialia facere turpissimum sit. *Rodemb. de jur. conj. p. m. 270.* Liceat in hunc censum contra communem *Dd.* opinionem v. *Bartol. & Dd. ad l. si divortio ff. de V. O. & C. A. Tom. I. 46. 28.* referre donationem à conjugum annoso in juvenem ad compensationem incommodorum & ætatis collatam;

tam ; adeo enim non juvanda esse hujus generis matrimonia arbitror, ut potius sordidas ejusmodi conjunctiones, quas plerumque divitiarum magis quam personæ conciliat amor, utpote raro felices & fortunatas, omnibus modis tum impediri, tum dissuaderi sit consultius. Ampl. 2. ut nec deficientibus liberis valeat, frustra dissentiente *Decio Conf. 140. & Socin. Vol. IV. conf. 75.* Ampl. 3. ut nec lucris quærendis in favorem conjugis renunciare liceat, hereditatem vel legatum repudiando, ut heres substituta uxor consequatur, aut sibi donaturum ad uxorem ablegando. Cum enim circa hujusmodi donationes implicitas ipsum sibi jus Romanum parum constare videatur, utpote quas *l. 5. §. 13. & l. 31. ff. de D. int. V. & Vx.* permittit, *l. 3. §. ult. ff. eod.* illicitis iterum adscribens, consultius, meo quidem iudicio, aget iudex, si non attenta subtili Juris Latii ratione, quæ ab ipsis quoque Romanorum Sapientibus arguta magis quam vera prædicatur, *l. 56. ff. eod.* secundum prohibitivam juris pronuntiat regulam, *v. Mornac. ad l. 5. §. 13. ff. h. t.* Ampl. 4. hæc donationes ex mente Statuti nostri nec donantis morte confirmari posse. Quamvis enim de J. C. hoc ita procedat *l. 1. 3. 14. 24. & 25. C. de D. int. V. & Vx.* cum conjux in eadem voluntate ad ultimum spiritum perseverans, non tam inter vivos donasse, quam per ultimam voluntatem aliquid reliquisse videatur, *Ius tamen Argent.* aliter disponit, dum quamvis, etiam testamentariam liberalitatem inter conjuges irritam pronuntiat. *v. tamen Braun MSto Not. p. m. 34.*

§. 7. Plurimas tamen regula modo tradita etiam patitur exceptiones. Præterquam enim, quod donationes reciprocæ, ubi quantitas donata unius est correspondens alteri, nullibi inveniantur interdictæ *l. 7. §. 2. ff. de D. int. V. & Vx. Carpz. II. 13. 18.* notissimi quoque juris est, reservantes in pactis dotalibus sibi invicem donandi facultatem conjuges, durante quoque matrimonio liberalitates inter se exercere posse, *Mennob. Conf. 496. n. 109. Chassan. ad conf. Burg. rubr. 4. §. 7. n. 2.* quamvis enim reservatio novum jus non tribuat, vetus tamen continuat ac conservat *l. 72. ff. de contr. empt. l. 14. §. 8. ff. de relig. ex sumpt. fun. Assentientem Praxin Argent. probat Braun. l. 6. p. m. 34. &*

præjudicium allegatum C. A. III, 187. qu. 2. p. m. 1440. add. Gail. 2. Obs. 78. n. 2. f. Dissent. Rodemb. de jur. conj. p. m. 144. Huc refero etiam donationes modicas, ac illas, quæ statis temporibus in conjugem honoris ergo solent conferri, v. gr. Was zum Christkindel / Neujahr / Meß / Sauerbrunnen : Kraut / auff den Nahmens- und Geburts- Tag gegeben wird; modo ejusmodi strenæ & xenia non data fuerint tempore, quo maritus facultatibus jam lapsus est. Struv. Ex. ad ff. 30. th. 29. Carpz. II. 13. 20. nec debitus in illis modus excedatur. Braun. l. c. F. O. Cl. II. §. 31. Cum etiam sponsus & sponsa ante consummatum matrimonium jure conjugum nondum censeantur, nec ad illos legis nostræ pertinebit prohibitio. l. 5. pr. l. 66. ff. de D. int. V. & Vx. Huc refero annulum arrhabonem seu arrham sponsalitiâ, qua futuri conjuges in symbolum contractorum sponsaliorum, & largitatem sponsalitiâ, qua ad conciliandum mutuum amorem atque benevolentiam se invicem solent mactare, & regulariter pleno jure ad donatarium pertinent, adeoque inter ejus, cui donata sunt, illata utique erunt referenda, v. Bardili de sponsal. largit. th. 1. & 2. Nisi donatio facta fuerit revocabiliter, quod in casum deficientium liberorum communium ut plurimum hic Argent. fieri consuevit. Pertinet quoque huc Morgengaba, donum matutinale, donatio Morganatica seu Morgengabica à sponso sponsæ, (interdum etiam à vidua soluto nubente,) in pretium delibatæ virginitatis, umb den Magthumb / uti articulus loquitur, & præmium pro thesauro virginei honoris viro concredito C. I. A. tit. de jur. dot. n. 44. prima nuptiarum die facta, quæ Romanis quidem ignota, hodie tamen locorum consuetudinibus non in Germania tantum, sed aliis quoque provinciis passim usu recepta teste VVehn. Obs. Pract. voc. Morgengab. v. F. O. Cl. II. §. 31. & proinde, (licet ejus præstatio plerumque in tempus consummati jam matrimonii incidat,) inter licitas conjugum donationes locum sibi vindicat, hocque respectu illatis merito annumeratur, ac si à marito tradita nondum sit, dissoluto conjugio in rubricam debitorum ejus inalteratorum collocatur. Braun Notariat-Buch p. m. 5. Ampl. 1. etiamsi ejus quantitas non fuerit determinata in

in pactis dotalibus, sed constante demum matrimonio, F. O. Cl. II. §. 31. uti pro Morgengaba vicesimo quarto demum à nuptiis anno constituta, cum in pactis dotalibus reservata fuisset, pronunciavit Illustris Senat⁹ Patrius in *Sachen Zllhorbischer Erben* contra *Baldern*. v. C. A. III. 101. & 187. qu. 2. Ampl. 2. etiam si lædat legitimam liberorum, quo non obstante nihilominus uxori manebit præcipua; habetur enim pro ære alieno, quod prius deducendum est, antequam debeatur legitima, F. O. Cl. II. §. 31. & 33. & Cl. III. rubr. von stillschweigenden Unterpfanden §. 3. Lim. 1. nisi revocabiliter fuerit donata, quod itidem sub conditione deficientium liberorum fieri haud raro solet. *Braun*. l. c. Lim. 2. nisi ex aquæstu promissa fuerit, quo deficiente uxor eidem renunciare tenetur, F. O. Cl. II. §. 33. Exceptiones alias numero 35. quibus donationes inter conjuges sunt permixtæ, allegat *Meyer C. A. tit. de D. int. V. & Vx. th. 6. & seq.*

§. 8. Dispiciamus nunc de muneribus ab extraneo coniugi obvenientibus. Primum nobis se offerunt dona nuptialia seu xenia Hochzeit-Geschence / Haußsteuren / Brauttafel-Gelder / à convivis aliisque conjugatorum amicis & cognatis in festivitate nuptiali neonuptis in contestationem benevolentiae offerri solitis, quæ de nostro quidem Jure Topico pro duobus trientibus mariti, pro uno triente uxoris commodo cedunt. F. O. Cl. II. §. 20. nisi pactis aliter fuerit conventum; insuper habita distinctione, num à mariti vel uxoris consanguineis, num huic vel illi, vel utrique etiam fuerint oblata, v. *Moller. ad Const. Saxon. Part. 3. Const. 22. Bartol. ad l. sed si plures 10. §. in arrogato 6. ff. de Vulg. & pup. substis.* Aliis in locis ex præsumta donantium voluntate, qua utrique conjugum æqualiter illos donare voluisse præsumitur, æquis partibus dividuntur arg. l. 29. ff. pro soc. v. *Mevius ad Ius Lubec. Part. II. Art. 12. & Carpz. III. 22. per tot. qui def. 13.* in Saxonia ejusmodi dona nuptialia illatis æquiparari, eoque nomine venire notat. Circa liberalitates reliquas durante conjugali societate in conjugem collatas, distingue inter simplices & remuneratorias. Illas ex mera quippe donatoris benevolentia & munificentia proficiscentes, non industria conjugum partas, illatis potiori jure

quam quæsitis accensebis *l. 9. ff. pro soc. & Gothofr. ad l. 8. ff. eod. Frantz. ad tit. ff. pro soc. n. 22.* & in specie de nostris quidem moribus res expedita per *F. O. Cl. II. §. 26. Braun Notariat-Buch p. m. 34.* Idem observatur Jure Württembergico, Landrecht. *Part. I. tit. 76. §. nicht weniger & Part. III. tit. 7. §. wann dann.* Contrarium *Jus Frisiorum* notante *Sande dec. Fris. libr. 2. tit. 5. def. 3.* Has, remuneratorias loquor, (quales in dubio præsumuntur *l. 9. ff. pro soc.*) quæ ob præstita à conjugē officia in signum grati animi in alterutrum conferuntur, quæstum augere notat *Gars. de conj. acq. n. 123. seq. Sanz. de div. bon. libr. 2. c. 11. n. 38. & seq.* id quod tamen tum demum admittimus, si munus datum sit in recompensam operarum illarum, pro quibus regulariter remuneratio per actionem peti potest, utpote, si uxori advocati offeratur donum pro præstito à marito patrocinio. *Lauterb. Diff. de soc. bon. conj. c. 4. §. 29. & seq. Limitat. vid. supr. §. 5. in med. add. Braun Notariat-Buch p. m. 33.* Diversum iterum saltem quoad ea, quæ uxori offeruntur munera Statutum Patrium, quod quascunque in eam intuitu etiam mariti & in recompensam officiorum ab eo præstitorum collatas liberalitates ei præcipuas adjudicat, vid. *F. O. Cl. II. §. 26. ibi: ohne Unterscheid ob solche Schenkung dem Weib allein umb ihrent oder auch contemplatione mariti und umb des Manns willen geschehen;* & juxta hujus legis tenorem in foro patrio judicatum esse in *Sachen uxoris Joh. Friedrich K. contra ejusdem creditores,* & uxori donatum à pupillis in compensationem præstitarum à marito tutore operarum pretiosi artificii speculum præcipuum adjudicatum fuisse, à Viro quodam Consultissimo & in Praxi Patria versatissimo edoctus fui. *Conf. Lauterb. de soc. bon. conj. c. 4. §. 25. f.*

§. 9. Missa tandem donationis materia, succedat quæstio, num fundus jure sanguinis retractus fiat communis? quam negative decidimus, quoniam maritus fieret perjurus, cum jureret, se sibi & non alii retrahere, *Molin. ad cons. Paris. §. 20. gl. 1. n. 47. & seq.* Pro illato itaque habendus *Sanz. de div. bon. II. XI. 11.* non minus ac ille, quem ex pacto de retrovendendo emptioni adjecto retraxi, sive ante matrimonium, sive in ipso matri-

matrimonio fuerit venditus *lb. num. 47. Tiraquellus de retract. n. 162. & seq.* secus si nullo interveniente pacto iterum ematur, aut facultas redimendi demum de novo, pretio forte nummario fuerit acquisita, *Chassan. ad Cons. Burgund. rubr. 4. §. 2.* aut denique res permutata denuo acquiratur. Res ante nuptias cœpta præscribi, si in ipso matrimonio demum perficiatur usucapio, præcipua erit præscribentis, quippe qui jam ante matrimonium in illa jus habuit radicum. *Gars. de conj. acq. n. 99.* Initium enim cujusque rei inspiciendum est, præsertim, si finis ex principio, uti hic, necessariam trahat consequentiam. Idem judicium esto de rebus, quas curator uxoris finita rationibus redditis curatela, constante jam matrimonio eidem tutelæ judicio restituit, non etiam illarum fructibus, quæ ex tempore initæ societatis cum marito communicantur. Secus ac fructus & usuræ ante initum matrimonium debitæ, & in illo demum solutæ, *ruckständige Zins/ Gülten / Früchten /* quæ pro illatis habentur.

§. 10. Hactenus de illis, quæ proprietatis jure conjux conjugi affert. Nec minus ea, quæ usufructuario tantum nomine supradictis acquiruntur modis, inferenti manebunt præcipua. Viduum itaque, *ein Widumb /* à priore marito legatum uxori, cum secundo quidem marito communicatur quoad Jus percipiendorum fructuum, non etiam quoad ipsum jus usufructus, quod tanquam personalissimum ossibus uxoris inhaeret; alias mortua usufructuaria maritus in sua portione eundem continuare posset. *§. 1. l. de usufr. §. 1. l. de Vs. & Hab. l. 38. ff. h. t.* Liceat circa viduum huc loci proponere casum non sane otiosum, licet satis impeditum, qui egregiorum Jctorum multum exercuit ingenia. Caja uxor in posterius matrimonium infert usufructum 3000. fl. eoque durante cum proprietariis transigens, pro omni jure suo acceptat 1000. fl. Non jam de validitate hujusmodi transactionis discepto. Vindicavit conjugibus hanc alienandi usufructus licentiam contra *Ioh. à Sommern tr. de jur. noverc. cap. 4. n. 2. Franciscus Salgado in Labyrintho creditor. Part. II. cap. 16. n. 47. & seq. Lauterb. de are al. in soc. conj. contr. lb. 30.* Illud saltem hic in quæstionem venit, num 1000. illi fl.

quos jure proprietatis accipit uxor transigens, ejusdem illatis, num vero acquisitis sint accensendi. Affirmantes prius, pro sua sententia adducunt *artic. supra cap. 2. §. 4. alleg.* vi cujus utrique conjugum præcipua manere debent illa, quæ propria ejus fuere ante consensum thalamum, adeoque vel in specie, vel in æstimatione restituenda esse dicunt. Negant præterea, summam acceptam inter acquæstum posse computari ex eo, quod acquisita non fuerit ex industria & solertia conjugis, sed ex antiquo & proprio jure viduæ, quod ante matrimonium jam habuerit; principium autem cujusque rei inspiciendum esse *l. 33. ff. de don.* nunc autem pecuniam hanc esse acquisitam ex causa lucrativa, quæ præcessit secundas nuptias, neque illam posse pro fructu haberi, cum fructus non sint, qui totam rei substantiam consumunt *Sanz. de div. bon. L. II. c. II. n. 22. & seq.* Adde, pecuniam datam non esse pro fructibus vidui, *vor den Widumbs Nieß* / sed pro ipso jure vidui *vor die Widumbs Berechtigung*; In usufructu legato idem juris, quod in reliquis legatis esse debere, quorum alienatorum pretium finita societate vi clausulæ reservatoriæ sit restituendum. Alias magno numero rationes pro affirmativa allegatas invenies *C. A. T. III. cons. 177. & seq.* quibus & ego calculum addo. Neque enim tanti sunt argumenta, quamvis speciosa, negantium, ut in ipsorum partes secedam. Quod enim allegant, maritum hic grave incurrere præjudicium, dum pro $\frac{2}{3}$ quos ex fructibus vidui integri fuisset lucratus, totidem quidem, sed ex fructibus solummodo minoris summæ, quæ raro vel dimidium remissi ususfructus attingat, consequatur; responderi poterit, nullum marito, soli uxori jus ad viduum fuisse, quæ gratuita quoque cessione vel invito marito eidem potuisset renunciare. Summam acceptam pro fructibus dari, adeoque eorundem obtinere locum, supra jam refutatum fuit. Quod dicunt, transactionem ejusmodi fieri in fraudem legis, quæ fructus etiam ex bonis non divisibilibus perceptos communes velit, ei obstat, quod pecunia hæc per modo tradita nequaquam pro fructibus possit haberi, sed potius tanquam nova sors considerari debeat, quem-

admo-

admodum etiam usurae ex tempore solutionis sortis induunt naturam. Autoritati Dd., qui consolidatum durante matrimonio cessione gratuita, morte vel temporis lapsu, uti dominium utile cum directo, ita multo magis usufructum cum proprietate inter acquisita referunt, opponimus alios, qui per l. 4. ff. de jur. dot. meliori jure contrarium docent. Covarruv. de matrim. c. 7. §. 1. n. 11. Lim. tamen, nisi consolidatio fiat ex causa nova onerosa, mediante v. gr. contractu emptionis vel alio, aut lucrativa quidem, sed, quæ fit in compensationem præstitarum à conjugè operarum. Covarr. l. c. n. 12. Conf. §. 8. h. c. Illud tamen inficias non eo, quod acceptum pro alienato usufructu pretium hætenus quidem per regulam *juris nostri Statut. infra §. 14. h. c.* tradendam alterationem patiatur, adeoque acquisitis annumeretur, salva tamen semper virtute adjunctæ instrumento dotali clausulæ reservatoriæ, ejusdem finita societate refusione. Ad ea, quæ usufructus tantum jure possidentur, referri quodammodo possunt annui redditus, qui itidem in societate conjugali quoad commoditatem saltem percipiendorum fructuum communicantur. Ipsum enim Jus annuorum reddituum commune non fieri, vel inde probatur, quod mortuo inferente *omne jus percipiendorum fructuum*, etiam quoad alterum, qui supervixit conjugem, expiret. *Sanz. de div. bon. L. II. c. 11. n. 19.*

§. 11. Visis hætenus allodialibus, vel duobus saltem verbis, quid circa feuda in societate conjugali obtineat, discutiamus. Dupliciter autem considerari illa queunt, vel in respectu ad dominum directum, vel in respectu ad vasallum. Apertum domino directo constante matrimonio feudum, cum *Rosenth. de feud. cap. 5. conc. 67. n. 1. & seq. Sand. ad Cons. feud. Geldr. tract. 2. t. 2. cap. 3. n. 7.* eidem manere præcipuum contra *Molinaum ad Consuet. Paris. §. 43. gl. 1.* inter aperturam ex capite commissæ à vasallo felonix, & aperturam ejusdem ex causa & jure domini antiquo, quod e. gr. ad certum tantum tempus familiæ alicui concessum fuerit, distinguentem, & illud quæstui, hoc illatis adscribentem, affirmamus. *Lauterb. de soc. bon. conj. cap. 4. §. 17. Conf. §. præc.* Neque circa feuda vasallo con-

constante matrimonio collata magis nobis arridet distinctio *Chassanei ad Conf. Burg. rubr. 4. c. 2.* inter masculina, quæ pro illatis, & fœminina, quæ pro acquisitis habet. Præterquam enim, quod literæ investituræ strictæ sint interpretationis, & feuda sanguini conferri solita, si in quæstum venirent, facillime in alienam transferri possent familiam, consuetudinibus etiam feudalibus invito Domino alium obtrudere vasallum non licet. 2. F. 9. *Ludvvel. Synops. Feud. c. 16. Schrader de Feud. Part. VIII. cap. 1. n. 53.* Ampl. etiamsi in pactis dotalibus de communicatione illorum expresse fuerit actum. *Everh. Conf. 33. n. 9. s. actio tamen ad id, quod interest, locum habebit.* Quod de ipso corpore feudi diximus, illud ad venditi pretium extendi nolumus. 2. *Feud. 26. §. si vas. de benef. suo. Rodemb. de jur. conj. p. m. 280. Coquille Instit. du Droit François, titre des droits des mariées, vers. si durant le mariage.* Prouti etiam dimidia feudi ex acquæstu conjugali comparati æstimatio socio conjugii refundenda erit.

§. 12. Sed satis hætenus de illatis non alteratis. Videamus porro bona illa, quæ ex *Stylo Juris Patrii* alterata acquisita dicuntur. Vexatissima cum sit hæc materia, licebit eandem regulis nonnullis potissimum *Juris nostri Statutarii* includere. Generaliorem nobis tradit *Conf. supr. cap. 2. §. 5. allegata*, quæ omnia illa, quæ in specie vel individuo ex bonis utrinque illatis non amplius extant, vel extare probantur, pro alteratis habet. Specialiores suggerit *Braun MSCto laud. p. m. 278. & seq.* quas hic allegari non pigebit. *Prima Regula* hæc esto: *Alterationem involvit rei interitus.* Quod si itaque durante matrimonio res aliqua jure commodati, depositi, pignoris, locati &c. alicui tradatur, eaque perempta, restituatur æstimatio, contingit alteratio v. F. O. Cl. I. §. 1. Corpora ipsa si restituantur, non alterantur, arg. l. 8. & 9. ff. comm. haud magis ac res furto, rapina, naufragio &c. amissæ & recuperatæ; illarum enim neque forma neque dominium mutatur. Exceptio in deposito irregulari, quo rei dominium transfertur. l. 24. & s. ff. depos. Si in locum ædificii penitus vel collapsi, vel combusti, vel diruti extruatur novum, illud per Statuta Inclutæ nostræ Civitatis
soli

foli fundique domino cedere haud puto, prouti de J. C. est dispositum l. 7. §. 12. ff. de A. R. D. sed superficies communis fit, non etiam solum, neque materia ædificii collapsi, etiamsi illa, salva tamen semper ejus forma essentiali, novis iungatur ædibus, exemplum integulis, columnis &c. l. 23. §. 6. & 7. ff. de R. V. l. 7. §. 1. & 2. ff. ad exhib. Sin pro parte collapsum, nec materia ruinosa, nec pars integra qualitatem suam amittunt. Braun l. c. p. m. 280. Non enim prius alteratur ædificium, quam, si destructum funditus extollatur. Kl. Raths-Ordn. fol. 13. art. wie man den Geburwe theilen soll. Idem multo magis dicendum, si in ejus conservationem, damit das Gebäu in Dach und Fach erhalten werde / expensæ factæ; illæ enim, uti quævis aliæ meliorationes, rem non alterant, sed cedunt quidem domino ædificii vel rei melioratæ, per regulam J. C. qua accessorium sequitur principale, æstimatio tamen augmenti communis erit. Garf. de conj. acq. n. 73. Idem de expens. & melior. c. 13. n. 41. Æstimandum autem illud esse ex præsentis tempore, prouti res resecta jam reperitur, non eo, quo factum est per l. 58. ff. de leg. 1. arbitror, v. Gothofr. ad l. c. lit. f. & ita judicatum refert Christinaus Vol. 1. dec. 209. n. 9. Dissent. Brunnem. ad leg. cit. & Braun. l. c. p. m. 152. qui distinguit, num consignatio expensarum facta, nec ne, & ultimo demum casu præsentis temporis æstimationem præstandam esse, contendit.

§. 13. Secundam regulam hanc ponimus: *Mutatio formæ essentialis rem alterat.* Id quod fit vel in rebus corporalibus 1mo.) si materia formata in aliam redigatur formam; ita vasa aurea, argentea vel alius cujusvis metalli, si novam formam accipiant, v. gr. ex scypho fiat patina, alterationem patiuntur. Secus, si ex parte vitiosa reficiantur, manet etenim hic eadem species, substantia & forma. Nec minus contingit alteratio, si ex materia quadam nova species producat, quod specificationem vocant, e. gr. ex uvis vinum, ex tritico farina, ex hordeo polenta fiat. v. Tabor. de jur. cerevis. cap. 2. n. 3. non etiam, si species tantum fuit detecta, utpote, si frumentum spicis excussum, qua ratione ex L. 7. §. 7. ff. de A. R. D. explicandus §. 25. l. de R. D. 2do.) si materia vel omnino rudis, vel

F
præpa-

præparata quidem, sed nondum formata formetur: exempla habes in metallis conflatis, si inde vasa fiant, panno cujusvis generis, etiam scisso, si novam formam, quæ esse dat rei accipiat, utpote vestimenti, tegumenti &c. Denique 3tio, si ex materia formata fiat rudis. Ita vasa conflata, vel contusa, vel quavis ratione ita corrupta, ut quæ ad formam suam essentiali neque in toto, neque in partibus amplius possint dignosci, adeoque nomen suum immutent, alterantur. (v. tamen Braun. l. c. p. m. 286.) cum forma essentialis mutetur, quo facto, ipsa rei substantia censetur perempta, licet corpus (materia) perseveret l. 13. §. 1. de V. S. l. 9. §. 3. ff. ad exhib. & Gothofr. in Not. ad h. l. Secus, si res in partes tantum fuerit scissa, rupta vel dissoluta, manente si non in totum, saltem tamen ex parte, rei forma. Sic lignum in partes scissum, pannus dissectus, qualitatem suam retinent in partibus, quam habebant in toto. Manet enim quælibet pars in sua forma essentiali, quam in toto obtinebat. l. 60. ff. de V. S. & ad illam Gothofr. in Not. Vel contingit mutatio formæ essentialis circa res incorporales, v. gr. in obligationibus per novationem in specie sic dictam, modo animus novandi à creditore claris verbis exprimatur. l. f. C. de novat. Carpz. II. 19. 14. Braun. l. c. p. m. 309. Ita quoque, si mediante delegatione vel cessione antiquus debitor liberetur in totum, & alius antea non obligatus in ejus succedat locum, nomen illud alteratur, modo debitum mere fuerit personale; secus, si tanquam onus reale inhæreat prædio, cum hic non tam persona debitoris, quam ipsum prædium obligatum sit, nisi simul & illud liberetur.

Tertiam de alteratione regulam tradimus sequentem: Quotiescunque materia quævis liquida ita inseparabiles, ut ad pristinam materiam reduci amplius nequeant, ejusdem vel diversi generis & diversæ speciei vel qualitatis confunduntur, toties confusionem sequitur alteratio. Exempla v. in §. 25. l. de R. D. Ita vinum Rhenanum mistum Burgundico, vel generosius minus generoso alteratur, modo quoad bonitatem insignis differentia adsit; exigua enim non curatur. Aliud observatur, si materiæ confusæ ejusdem & generis sint & speciei,

ex,

ex. in vino Rhenano cum alio Rhenano misto ; aut diversi quidem generis, quæ tamen separationem admittant, qua mediante ad pristinam materiam reduci queant; ita aurum cum argento in unam conflatum massam alterationem nullam patitur l. 5. §. 1. de R. V. l. 12. §. 1. ff. de A. R. D. aut mixtura sit adeo exigua, ut qualitatem & nomen rei, cui accedit, immutare haud valeat, ex. gr. Wann unveränderter Wein mit theilbarem oder auch des andern Ehegemächts unverändertem Wein auffgefüllt würde / quo casu non omne vinum, sed augmentum tantum acquæstui cedit, frustra dissentiente Autore Resp. quod occurrit C. A. III. 177. pag. 1314. Materiarum solidarum mixturæ, v. gr. frumentum, fruges arborum &c. non alterantur, id quod §. 28. I. de R. D. ita reperitur decisum, datoque de grege ovium misto simili, longe licet dissimili, illustratur; siue singula corpora quoad dominium adhuc dignosci queant, siue non §. 28. I. eod. Singula enim corpora etiam post mixturam in sua substantia durant. In divisione tamen facienda uti quantitas, ita quoque bonitas & pretium materialium mixtarum omnino attendi debet. l. 3. §. f. ff. de R. V. Harprecht. ad Inst. de R. D. §. 28. n. 6. & seq. Lim. prius, nisi mixtura accessione & decessione facta tam sæpe fuerit repetita, ut primum illata corpora extare amplius vix credibile sit, aut non constet, quantum ex quavis materia mixtum.

§. 14. Agmen claudat IVta eaque præcipua circa alterationem bonorum regula sequens: *Toties contingit alteratio, quoties transfertur dominium.* Vexata hic primo loco discutienda erit quæstio, num fundus ex propria uxoris vel mariti pecunia emptus succedat in locum pecuniæ, adeoque inalteratis sit accensendus nec ne. Equidem Illustrem Schilterum nostrum prius esse amplexum, ex relationibus ejus MSCtis novi, & ita quoque pronunciatum legitur in Sachen Deublerischer Kinder Vogts / contra ihre Mutter und Deublerischer Wittib Vogt. Mihi tamen posterius Juri Civili pariter & Statutario Argentoratensi magis videtur esse consentaneum. v. l. 7. ff. pro soc. l. 7. C. si quis alteri & Gothofr. in Not. l. K. Stattrecht Art. was die Frau nach des Manns Tod zum Voraus nimpt.

nimpt. *Conf. sapius alleg.* wie in den Fällen/ da keine Ehebere-
 dung &c. *F. O. Cl. I. §. 3. Cl. II. §. 26. Cl. III. rubr. von still-
 schweigenden Unterpfanden §. 2. quibus textibus illa demum
 non alteratis annumerantur, quæ adhuc in specie seu indivi-
 duo extant; firmantque nostram hanc sententiam exceptiones in-
 fra §. 18. subjectæ Braun l. c. p. m. 36. & 302. Regulam etiam
 illam, ad quam provocant communem, qua surrogatum di-
 citur obtinere naturam & locum rei, cui surrogatur, ejusdem-
 que assumere effectus & vires, de Jure nostro Consuet. saltem
 in particularibus non valere, vel inde probatur, quod permu-
 tatio, vicem quippe emptionis obtinens, l. 2. C. de Rer permut.
 ex eo, quod mutetur dominium l. 1. §. 2. ff. eod. involvat altera-
 tionem, secus, ac de Jure Communi, l. 36. ff. de Don. int. V.
 & Vx. Sanz. de div. bon. l. 1. c. 11. n. 7. Conf. præjudicia supr. cap.
 2. §. 5. alleg. Add. Besold. ad Jus Prov. VVürt. Part. IV. th. 24. Mo-
 lin. de Iust. & Iur. Disp. 433. Quamvis enim pecunia, si extaret,
 utique ad allata pertineret, non tamen res ex ea coemptæ, quæ
 tanquam lucrum ex conjugum negotiatione profluens, quæsitis
 annumerantur, v. Resp. Antecess. Tubing. de Anno 1659. quod oc-
 currit apud Harprecht. de renunc. acquæst. conj. n. 126. Quid au-
 tem, si fundus vel domus constante matrimonio empta, par-
 tim ex illatis, partim ex communi jam existente quæstu fuerit
 comparata? Pro rata pecuniæ illatæ non alteratis, pro residuo
 acquisitis illam nonnulli accensere amant, allegantes præjudi-
 cium Senatus Majoris in Sachen Joh. Pflegers Wittib con-
 tra Dessen Kinder de die 25. Mart. A. 1665. Mihi tamen per
 supradicta tota acquisita esse videtur; quod enim in toto, idem
 quoque in parte observari, æquum est. Ampl. etiamsi fun-
 dum suo nomine maritus vel uxor emerit, arg. l. 5. C. si quis
 alteri. Ita vicissim fundo vendito, pretium non succedit in
 locum rei, siue illud in continenti datum fuerit, siue fides de
 eo habita, licet finito jam primo, in quo venditus, secundi
 matrimonii tempore demum fuerit solutum. Cum tamen
 emptio in priori jam matrimonio fuerit perfecta, pretium illud
 primi, non secundi conjugii quæstus erit. Sande dec. Fris. Libr. II.
 tit. 5. def. 3. Garf. de conj. acq. n. 61. Regulariter enim in parti-
 culari.*

cularibus pretium non succedere in locum rei venditæ, vel ex pecunia feudi venditi apparet, quæ allodialis est, non feudalís per text. 2. Feud. 26. §. si vasall. de benef. suo. Aliud in universalibus l. 21. ff. de H. vel A. V. l. 70. §. ult. & l. seq. ff. de leg. 2. cum Not. Gothofr. vide supr. §. 5. h. c. Conf. Barbosa loc. comm. Iurispr. voc. surrogatum. Carpz. III. 30. 1. Matth. de Afflictis decis. 369. n. 4. & 6. atque à Frisiz Supremo Senatu ita judicatum refert Sande libr. H. tit. 5. def. 3. Ampl. etiam si pecunia in emptionem alius prædii fuerit destinata. Ex eodem fundamento obligationes bancæ regiz, (les billets de banque) quibus ante hos duos annos in officina monetaria vel ipsam pecuniam signatam, vel vasa aurea & argentea permutari solebant, pro acquisitis habendæ erunt.

§. 15. Quod si ex pecunia fundi venditi ematur alius, fundus noviter emptus prioris locum non obtinebit. Sanz. de div. bon. l. 2. c. 9. n. 6. Chassan. ad Conf. Burg. rubr. 4. §. 2. sed indistincte acquæstui cedit, etiam si vel solius mariti, vel solius uxoris nomine comparatus fuerit. Lim. nisi maritus vendendo vel proprium, vel uxoris fundum expresse declaraverit, aut eam voluntatis contestationem in ipsis venditionis tabulis interposuerit, se velle, ut noviter comparatum prædium in alienati succedat locum, Tiraquell. de retr. munic. §. 32. gl. un. n. 22. vel etiam uxore consentiente, fundum ejus nomine, & ut ejus fiat præcipuus emerit, vel emptum in compensationem alienati eidem legaverit. Menoch. Conf. 213. n. 26. modo apud nos prædium legatum ejusdem cum vendito sit valoris, propter interdictas per ultimam quoque voluntatem factas conjugum gratificationes. v. supr. §. 6. h. c. Sufficit vero in emptione consensum esse interpositum super re & pretio; quamvis enim postea mutuo utriusque consensu contractus iterum rescindatur, aut nulla etiamnum traditione facta, data pœna conventionali, Neufauff vulgo dicta, ab ea recedatur, aut ob pactum commissorium contractui adjectum res vendita fuerit retracta, alteratio tamen contingit. Sanz. de div. bon. l. 2. c. 11. n. 11. Si vendita proprietate, usumfructum, vel alienato usufructu, proprietatem mihi reservaverim, priori casu usufructus, posteriori vero proprietas ipsa alterationem patitur nullam. Ita

quoque, si allodium meum alicui in feudum offeram, & ab eo tanquam vassallus recognoscam, dominium utile, aut vicissim alienato dominio utili de prædio meo alterum investiam, vel illud in emphyteusin dem, dominium directum præcipuum mihi manet. v. *Molin. ad cons. Par. §. 1. gl. 3. n. 23. C. A. l. 30. 36.*

§. 16. Pecunia signata, & omnes omnino res fungibiles, quæ numero, pondere & mensura constant, mutuo datæ alterationem patiuntur, quoniam per hunc contractum in debitorem transfertur rei dominium, sive mutuarius re usus fuerit, sive non usus ipsa corpora restituerit: id quod etiam in indebito soluto, & constante matrimonio recepto obtinet; *l. 53. ff. de ind. cond.* Quod si tertius in locum fidejussoris liberati accedens obligationi, durante matrimonio expromittat, nomen erit alteratum, quoniam debitor mutatur; Secus, si fidejussor obligationi ante matrimonium contractæ accedens, durante matrimonio expromittat, debitor enim hic non mutatur, sed strictius tantum obligatur, vel etiam, si salva obligatione principali liberetur, licet alius in ejus succedat locum, aut pignus in securitatem debiti datum restituatur, aut in vicem prioris recipiatur aliud, vel denique debitore mortuo obligatio in ejus transeat heredes. Illud contra *Autorem Resp. C. A. l. 46. 36.* nulli dubitamus asserere, quod tum contingat alteratio, si ipsa fors, sive sub, sive absque onere usurarum credita à debitore creditori fuerit refusa, sive integram creditor receperit, sive solutio fuerit particularis, (quo casu tamen residuum non alteratum remanet,) aut debitum oblatum à creditore absque justa causa recusatum, rite per debitorem judicialiter fuerit depositum; hac quippe depositione debitis solennitatibus peracta, obligatio ipso jure tollitur. *l. 9. C. de sol. l. 19. C. de usur.* Lim. nisi debitor depositam pecuniam sponte receperit. Multæ ante matrimonium uni ex conjugibus commissæ, & in ipso matrimonio solutæ, per regulam nostram itidem alterantur.

§. 17. Circa negotiationem in matrimonium illatam distingue. Aut enim non est quasi fundata in certa aliqua summa, sed potius singularum mercium, quæ eo fine singulæ
æsti-

æstimato illatæ sunt, habitus respectus, & tum venditæ pariter, ac in earum locum surrogatæ novæ, sive ejusdem, sive diversæ speciei sint, nihil refert, alterationem patiuntur, solis illis inalteratam suam qualitatem retinentibus, quæ ex illatis finita societate adhuc in specie existunt. Aut negotiatio in certa aliqua summa v. gr. 4000. fl. ita est fundata, ut non tam merces, quam ipsa hæc fors, seu capitale attendatur; tum vero nec distractio, nec surrogatio mercium ullam involvit alterationem. Consideratur enim negotiatio talis tanquam corpus aliquod integrale, seu totum universale, l. 77. §. 16. de leg. 2. cui addi vel detrahi singula corpora possunt citra mutationem substantiæ. l. 1. in fin. ff. de R. V. l. 40. ff. de pec. prouti in similibus terminis pro mercatore Argentinensi consultus respondit *Molinaus Conf. 13.* Præterea fors ipsa, in qua fundata negotiatio, sive solutione debitorum imminuta, sive receptione creditorum aucta fuerit, inalterata manebit. Lim. dicta, nisi negotiatio vel finiatur, vel in aliam mutetur. Vid. *Inventir-Schreiber Ordnung de A. 1636. §. ult.* add. *Braun. l. c. p. m. 41. & seq. & 304. f.* Eadem obtinent, si negotiationis alicujus socius ad divisionem mercium vel sortis illatæ provocet. Quæcunque enim merces, modo, si in illis fundetur negotiatio, ante matrimonium socii ad divisionem provocantis jamdum adfuerint, cuivis pro sua quota obtingunt, præcipuæ illius sunt, nec cum conjugæ dividendæ, emptæ vero, vel alio titulo ultra ratum suum à socio comparatæ, acquæstum augent. *Conf. §. 5. h. c.* Et hæc sunt veræ alterationis causæ efficientes, quas traditis modo regulis inclusimus.

§. 18. Neque tamen circa easdem desunt exceptiones. *Prima* est circa pecuniam dotalem expensam, ex qua comparatæ res, modo finita societate in natura extent, in ejus succedunt locum. *F. O. Cl. l. §. 3.* Porro *2do*, si usufructuarius res ad viduum seu usumfructum pertinentes vel cum vel absque consensu proprietarii alienaverit, vel etiam nomen, in quo viduum constitutum, per debitorem fuerit solutum, so *Widumliche Capitalien abgelöst worden &c.* alienatio vel solutio in respectu quidem ad proprietarium ejusque conjugem alterationem producit nullam per *Stattrecht rubr. von Widumen.*
Art.

Art. wie man ein abgelöst Gut wieder anlegen soll in den *Widumen* / quin potius pretium vel substitutum corpus locum rei alienatæ obtinebit; bene tamen in respectu ad usufructuarium alienantem ejusque conjugem, quibus pretium rei alienatæ fit commune, vicissim tamen ex communi quoque massa proprietario satisfactio præstanda erit. Exceptio 3tia. est in *Morgengaba* durante demum matrimonio à marito uxori exhibita, quæ pecunia adhuc extante ejusdem erit præcipua. *Braun l. c. p. m. 36. & 39.* cum alias per ea, quæ §. 16. *h. c.* asseruimus, debita durante societate recepta alterentur. Feuda, cum absque consensu domini directi & agnatorum in feudo antiquo *Wesemb. conf. Part. II. cap. 77. Rosenthal. de feud. conc. 45. n. 3.* in alium transferri nequeant, eo deficiente alienata non alterantur, cum alienatio sit ipso jure nulla, 2. *F. 55. Cothmann. Vol. I. conf. 50. n. 89.* Idem quoque in bonis obtinet emphyteuticis, in tantum, ut de jure nostro *Statut.* in illis ne quidem ususfructus absque domini directi consensu possit constitui. *Stattrecht rubr. von Widumen. Art.* ist daß jemand unser Burger 2c. v. *Frid. Dissert. de Viduo §. 21.* nec non bonis fideicommisso subjectis, Majorat- oder Stammhäuser und Güter / quæ extra familiam alienari nequeunt; & bonis in testamento sub clausula alienationis prohibitiva relictis.

§. 19. Ex regulis supra explanatis facile patet, quod mutationes illæ, quæ per accidens, absque interitu substantiæ, mutatione formæ essentialis, nominis vel qualitatis substantialis circa materiam vel formatam, vel rudem, ex qua nulla nova species facta, contingunt, rem non alterent. Quamvis enim in sensu generaliori ea quoque certo modo alterata dici queant, quæ circa accidentalia aliqualem passa sunt mutationem; cum tamen *Constitutio Civitatis Nostræ*, quæ alterata communia vult, strictioris debeat esse interpretationis, utpote disponens circa rem odiosam, vel saltem minus favorabilem, societatem puta & communionem bonorum v. *Cravetta Conf. 30.* in casibus mox allegandis specialior utique significatus prævalabit. Ita 1.) translocatio rei, seu de loco in locum motio effectum alterandi non habet. Manet enim res translocata in sua substan-

substantia, id quod contra *Autor. Resp.* quod exhibetur *C.A.III.* 177. p. 1314. notandum. Ita arbor transplantata, vinum vel frumentum in aliam cellam vel horreum translocatum prioris domini manet. Nec 2do.) augmentum sui natura, vel beneficio temporis & fortunæ rei vel intrinsecus vel extrinsecus accedens, illam facit alteratam; sed potius tanquam accessorium suum sequitur principale, in tantum, ut nec ipsa melioratio, nec ejus æstimatio inter acquæstum computetur. Ita quævis arbores, plantæ, animalia si crescant, ager alluvione augeatur, vel sua natura fructuosior factus sit, prædii durante matrimonio pretium creverit, qualitatem suam inalteratam retinent. Augmentum enim ejusdem cum suo principali qualitatis est, *l. 8. C. de jur. dot. Barbosa. loc. comm. jurispr. voc. augmentum. Molin. ad Conf. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 1. n. 3. Garf. de exp. & melior. c. 22. n. 15.* Nec sane, qui, rem ita auctam per accessionem in diversam speciem degenerasse, contenderet, argutius philosopharetur, ac ille, qui anno elapso hominem non amplius eundem putaret, sed specie diversum, ex eo, quod particularum, ex quibus homo consistit, minimarum nonnullæ ex opinione Philosophorum quotidie decedant, aliæque in earum succedant locum. Augmentum factio vel industria hominis rei accedens itidem quidem tanquam accessorium suum sequitur principale; interim tamen æstimatio ejusdem communis erit, exemplum in ædibus accuratius extructis citavimus supra §. 12. h. c. v. *Garf. l. c. cap. 13. n. 41. Lauterb. de soc. bon. conj. cap. 4. §. 15. VVürtz de bon. illat. & acquis. §. 13. Conf. ea, quæ de consolidatione ususfructus cum proprietate tradidimus §. 10. h. c.* Foetus tamen pecorum patrimonialium, nec non multiplicationem plantarum vel arborum indistincte quæstui communi accensemus, cum fructuum occupent locum. Quod de augmento, idem 3tio, de deminutione rerum esto judicium, quod exemplo ædium ex parte combustarum poterit explanari. *Conf. §. 12. h. c.*

§. 20. Huc 4to, refero confusionem materialium liquidarum vel liquefactarum, quæ separationem admittunt, nec non commixtionem corporum solidorum, cujus exempla §. 13. h. c.

tradidimus. Neque magis 5to) si ex diversis speciebus vel partibus fiat totum, aut vicissim totum aliquod in suas vel scindatur, vel rumpatur, vel quovis modo dissolvatur partes, ejusmodi sive junctio, sive disjunctio ipsarum partium immutare valebit substantiam. Ita, quamvis gemmam uxoris incluseris annulo, rotam junxeris currui, brachium statuae coadunaveris, stragulum lecto superinduxeris, vel vicissim hasce res dissolveris, ruperis, fregeris; quælibet nihilominus illarum pars in sua manebit essentia, uti in conjunctione, ita & in disjunctione, nec nova in rem species inducitur. §. 29. l. de R. D. sed præcipua quævis pars manet illi, qui ejus ante conjunctionem vel disjunctionem fuit dominus l. 7. §. 1. & 2. ff. ad exhib. l. 23. §. 5. ff. de R. V. sive corpus collectivum sit, sive connexum & compositum. Quod si tamen materiæ formatæ uxoris, ex materia rudi mariti, vel vicissim aliquid accedat, quod formam aliam in rem non inducat, æstimatio accessionis communis erit, exemplum in vasis argenteis uxoris auro mariti inauratis. Denique 6to, si qualitas accidentalis rei vel accedat, vel decedat, alteratio nulla fit. Ita, si vinum tractu temporis generosius fiat, gemma poliat, frumentum spicis excutiat; nec vinum, nec gemma, nec frumentum ob novæ qualitatis accessionem, substantiam suam immutant. Neque minus, si usurarum pro mutuo data sorte recipiendarum quantitas vel augeatur, vel minuat; pensio annua, quam colonus ex prædio censitico pendere tenebatur, immutetur, e. gr. loco tritici hætenus præstiti promittatur hordeum; fundus vel novis oneretur servitutibus, vel ab antiquis, aut aliis etiam oneribus (wann e. gr. Die darrauff stehende Capital abgelöst worden) liberetur; privilegia vel nova accipiat, vel vetera amittat, aut etiam lis super eo moveatur; ab agro hætenus inundato recedat aqua; ex re immobili facta fuerit mobilis, arbor fructifera emoriatur, debitum conditionale existente conditione purificetur, aut expuro fiat conditionatum, eidem vel fidejussor vel pignus accedat, tempus solutionis vel protrahatur vel coarctetur, quantitas ejus vel augeatur, vel remissione sive spontanea, sive invita minuat, aut ut aliud pro alio detur, pactum fuerit, quali-

qualitates hæ accidentales rem alteratam neutiquam facient. Denique res pignori data non alteratur, etiamsi pactum antichreticum contractui accesserit, aut relutio ex communi pecunia facta fuerit per ea quæ habet *Schilter. Collect. Stat. MSCta. tit. von Eigen und von Erbe c. 30. Lim.* nisi pignus creditori pro debito in solutum fuerit datum, tum enim ejusdem dominium in accipientem creditorem transfertur. Utilitas hujus doctrinæ ex illis facile patebit, quæ *c. 2. §. 4. & §. 1. h. c.* jam explicavimus. Et hæc de alteratis & non alteratis bonis pro instituti ratione sufficiant.

CAPUT IV.

De periculo, quod maritus circa res ab uxore in societatem conjugalem illatas sustinet.

§. 1. <i>Bipartita hujus capituli tractatio.</i>	§. 4. <i>Effectus estimationis adjecta in dote.</i>
§. 2. <i>Maritus in bonis uxoris illatis præstat dolum, culpam latam & levem in concreto. Recedunt mores Argentorat. aliique.</i>	§. 5. <i>In illatis reliquis, Recensetur Ius Argentor.</i>
§. 3. <i>Casuale periculum in rebus uxoris contingens, sola fert uxor.</i>	§. 6. <i>Maritus conventionem suam periculi præstationem & augere & minuere potest.</i>

§. 1. De restitutione & redintegratione bonorum ab uxore in societatem conjugalem illatorum, quatenus incumbit marito, acturis, necessaria utique erit tractatio de periculo, quod circa illa præstare tenetur. Vocem autem periculi, (de cujus variis significatibus consule eruditissimam B. Lauterbachii *Dissertationem*, quam de periculo rerum in societatem conjugalem illatarum conscripsit *cap. 1. Membr. 1. §. 2.*) huc loci in sensu lato, quatenus quævis damna, & casu & culpa data sub se comprehendit, accipimus. Distinguunt ut plurimum ejus præstationem in naturalem & conventionalem. Hinc duobus

membris caput hoc absolvemus, cujus priori, naturalem periculi, & primo quidem culpæ examinabimus præstationem.

§ 2. Æquissime illud est dispositum, quod maritus in hac nostra societate ferre teneatur damna propria sua culpa data, qua voce hic dolum, summam & mediam negligentiam indigitamus. Exceptio est in *l. 9. ff. sol. matr.* Et hæc damna socius, qui dedit, ex bonis propriis resarcire tenetur, etiamsi adsit quæstus, *l. 52. §. 2. l. 72. ff. pro soc.* aut in aliis diligens, industria sua quæstum insigniter auxerit, *l. 25. ff. pro soc.* Levissimam culpam in hunc contractum non venire probat *l. 72. alleg.* sive de dotis, sive de paraphernorum agatur redintegratione. Equidem de J. C. maritum in paraphernalibus de illa, quam procurator communiter præstat, id est, levissima quoque culpa teneri autumant *Treutler. Vol. 1. Diff. 26. th. 7. lit. C. Corvinus ad tit. C. mand. refutati à C. 1. A. L. 17. tit. 1. th. 24. n. 13. add. l. ult. C. de pact. conv. Rebhan Hodeget. Iur. p. 579. & s.* Cum enim ex moribus hodiernis maritus in illis non consideretur tanquam nudus administrator, sed jure insuper socii gaudeat, majorem utique in his, quam reliquis bonis illatis diligentiam adhibere non tenetur. Ex natura porro hujus negotii fluit, quod culpa à marito socio præstanda non in abstracto, sed concreto, respectu scilicet habito ad illam, quam in rebus propriis adhibet, diligentiam sit consideranda. Ratio in *§. ult. 1. de soc. & l. 72. ff. pro soc.* quod, qui parum diligentem socium assumsit, de se queri, sibi que hoc imputare debeat. Accedit, quod culpa non vaçet, qui minus agit, quam facere alias consuevit. Si tamen, quod res est, fateri velim, distinctio hæc inter diligentiam consideratam in abstracto & concreto parum in recessu habere mihi videtur. Quæ enim, differentibus adeo affectibus & passionibus hominum, de hoc vel illo gradu diligentia in abstracto solidus conceptus fieri, aut certa definitio dari possit, vix video. Et hæc quidem de J. C. non sine æquitatis ratione inveniuntur disposita. Recedunt ab eo Statuta & Jura Provincilia plurimorum locorum, quæ, vel maritali in corpus & bona uxoris potestati multum tribuentes, vel malos conjugum mores domi tantum notos extra sociales quoque parie-

parietes evulgari nolentes, damna quævis à marito in bonis uxoris data uxorem solam luere, volunt. *De iure Hollandorum* locupletes habemus testes præcipuos legum illarum interpretes *Rodemburg. de iur. conj. p. m. 204. Burgund. de evict. c. 34. n. 1. & 4. Sande L. II. dec. Frisic. tit. 5. def. 8.* qui omnes uno ore asserunt, maritum ad illa resarcienda non teneri, quæ sua culpa, negligentia, dissoluta vita, indulgentia in Bacchum, Venerem, aleam, gulam &c. ex substantia uxoris prodegit. Neque aliud de consuetudine Argentoratensi videtur statuendum esse in casu neglectæ à conjugibus reservationis bonorum. Quod si enim maritus non tenetur ad redintegrationem bonorum quovis modo alteratorum vel alienatorum, uti verba textus generalia *supr. pag. II.* citati habent, nec ad illa, quæ culpa sua interierunt, resarcienda, erit obstrictus. Neque obstat illud, quod hac ratione conjugibus, marito præsertim, tanquam societatis administratori, amplissima pandatur via, in bona uxoris grassandi, famæ etiam ejusdem saltem tum minus conlulatur, si mores ejus corrupti sint notorii, si palam Veneri vel Baccho se mancipaverit, si bona manifestissime prodegerit, quibus & similibus rationibus utuntur *Harbajus rer. quot. c. 14. Solis. de bon. const. matr. acq. quest. 23. per tot. aliique.* Non enim nisi sibi ipsi imputet uxor, quod vel marito prodigo, cujus mores non nisi supine ignorare poterat, nupserit, aut per instrumentum dotale ante nuptias, vel saltem per pactum in ipso matrimonio cum marito celebratum sibi prospicere neglexerit, aut denique, si maritus, qui antea frugi erat, vel Curios simulaverat, moribus retro lapsis, aut ingenio postea prodito, decoctorem agere incipiat, administrationem bonorum suorum, tanquam prodigo, præcedente causæ cognitione & decreto Magistratus adimi non curaverit.

§. 3. Casuale circa res uxoris contingens, periculum quod attinet, (quo nomine quid veniat in l. 5. §. 4. ff. commod. l. 30. ff. ad L. Falc. & l. 23. in fin. de R. I. explicatur,) sunt equidem, qui, in societate nostra ad quæstum contracta pro rata sua illud socio marito quoque commune esse, contendunt, moti potissimum l. 52. §. 4. ff. pro soc. (v. *Felicius de societate c. 26. n. 1. & 17.*)

quæ tamen, utpote de casu speciali disponens, incongruè huc trahitur. Damnum enim ibi commune fit ex eo, quod res socii societatis causa fuerit amissa, salva alias, nisi in commodum societatis ad quærendum lucrum fuisset exportata, id quod in *Patria* quoque *Praxi* observari, tradit *Braun Notariat-Buch* p. m. 115. Quod si itaque socius ad negotia societatis curanda peregre profectus, rebus suis, quas secum tulit, non laturus, nisi communionis suaderet utilitas, per latrones fuerit spoliatus, aut merces navi negotiationis causa imposita, & non nisi mari advehi solita naufragio perierint, damnum erit v. *Gothofr. in not. ad l. c. lit. V.* In reliquis casibus strictim inhæremus regulæ illi communi, quod qualibet res suo pereat domino, l. 9. C. de pign. act. adeoque in societatem inferenti, penes quem dominium illatorum manere, in antecedentibus jam fuit demonstratum. Societatem enim universalem bonorum, qua sortis quoque dominium communicatur, nos hic non curamus. Adde, quod commoda percipiens uxor, quæ sola accessiones nulla industria hominis accedente, sed solo fortunæ beneficio factas lucratur, incommoda quoque casu contingentia sustinere debeat sola. l. 10. ff. de R. l. Extenduntur dicta imo) ad res quoq; fungibiles casu peremptas, quorum dominium, non obstante illa, quam in se recipiunt, functione, cum socio tamen non communicari, apparet ex l. 38. §. 1. ff. pro soc. ubi pecunia illata ante expensionem dicitur adhuc ejus esse, qui contulit. Excipitur res dotalis fungibilis, l. 42. ff. de jur. dot. 2do) ad jura & res incorporales, quorum etiam periculum dari, evincit l. 37. §. 1. ff. N. G. Nihil itaque vel ex acquæstu communi, vel multo minus ex propriis mariti bonis repetere valet uxor, cujus prædia incursione hostium devastata, aquarum inundatione deteriorata, animalia, servi mortui, res evictæ, vel extra societatis usum corruptæ aut diminutæ, ædes, horrea vel propria, vel oppignorata à debitore solvendo non existente, nulla accedente mariti culpa incendio combusta; si pecuniâ ante matrimonium creditâ à debitore bancam rumpente fuerit defraudata, wann ein angelegtes Capital böß worden / l. 49. pr. ff. sol. matr. l. 41. §. 3. ff. de jur. dot. Limit. dicta,

dicta, nisi mariti culpa casum præcesserit, utpote, si ab ejus inimicis, quos ipse injuste provocavit, corruptæ uxoris segetes, subcisæ vites, exusta ædes, l. 25. §. 4. ff. loc. l. 66. pr. ff. sol. matr. & ad illam *Gothofr. in Not. lit. A. add. l. 28. ff. ad L. Aquil.* aut res uxoris, quæ marito militi nupsit, ab hostibus fuerint direptæ & ablata; Secus, si causam inimicitiarum nullam dederit, l. 41. ff. loc. sed omni culpa vacet, l. 11. §. 3. ff. loc. quod contra *Felicius de societ. cap. 21. n. 92. p. m. 251. Baldum, Cravettam aliosque*, qui socii periculo res hujusmodi perire, arg. l. 25. §. 4. ff. loc. (quam explica ex l. 66. ff. sol. matr.) & l. 22. ff. N.G. arbitrantur, notandum duxi v. *Menoch. Cons. 390. n. 2. l. 2.* Porro culpæ mariti annumeratur, si pecuniam uxoris sub nudo chirographo crediderit, id quod in praxi Argentor. observari in casu etiam, wann der Mann der Frauen Geld auff einen Wechselbrieff außgeliehen / oder denselben prolongirt, satis notum est, aut quod exigere poterat debitum, à debitore jam suspecto non exegerit, sed usum pecuniæ creditæ ulterius ipsi concellerit: Excusatur itaque maritus, si tempus exactiois nondum venerit, so das Capital noch nicht hat können auffgefunden werden. Si hypothecæ exactioe uxorem pecuniam credentem, cum potuisset, securam non fecerit, eaque hac ejus negligentia creditam sortem amiserit; si debiti partem debitori solvendo existenti, proprio motu, nullo præcedente jussu uxoris, remiserit. Socius enim non præsumitur habere mandatum debitum remittendi à socio. *Sanz. de div. bon. L. II. c. 4. n. 13.* & res inter alios acta tertio non præjudicat. Si rem uxoris ante matrimonium usucapi cceptam plenarie præscribi passus fuerit, nisi paucissimi dies ad perficiendam usucapionem superfuissent l. 16. ff. de fund. dot. aut deniq; in restitutione facienda moram neçtat, l. 25. §. 2. ff. sol. matr. quæ tamen oblatione facta eatenus purgatur, ut damna postea accidentia solius sint uxoris oblationem recusantis l. 26. ff. eod. Elegantem præterea casum de marito bona uxoris contra ejus & amicorum suorum navi imposita, mari piratis infesto credente, & ibidem amittente recenset *Garfias de acq. conj. n. 70.* eumque ad refusionem damni teneri, pronunciat, fiducia lucri ex negotiatione sperati nullam ipsi

ipsi excusationem præbente. Add. *Braun. Notariat Buch p. m. 80. & 115. rubr.* was von der Ergänzung außzuschliessen.

§. 4. Sed hæc quidem ita bene se habent, si bona simpliciter fuerint illata. Quid autem, si æstimatio accesserit? num illa ordinariam periculi præstationem augebit, eique unum gradum superaddet, adeo, ut maritus regulariter levem tantum culpam præstans, si res taxationis gratia æstimatas acceperit, (illa enim, quæ venditionis gratia facta fuit, omne omnino, etiam casuale periculum in maritum transfert,) de levissima quoque teneatur negligentia? Falsissimæ huic nonnullorum opinioni, quam *Bachov. ad Treutl. Vol. I. Diff. 24. th. 3. Frantzk. Comment. ad ff. tit. commod. n. 44. & seq. ex male intellecta l. 52. ff. pro soc. & l. 5. §. 3. ff. commod. foveat, solam l. 17. §. 1. ff. præsc. verb. opposuisse satis erit. Leges autem allegatas, quæ ipsis quodammodo patrocinari videntur, melius explicat *Meyer tract. de culpa in contr. præst. th. 300.* Alii tamen haud leves æstimationis adjectæ sunt effectus, majores equidem in dote, minores in paraphernis. Circa res dotales distingue inter res fungibiles seu quantitates, atque res mobiles species & immobiles illatas. Illas etiam non æstimatas uxor periculo mariti infert per *l. 42. ff. de jur. dot.* Transeunt enim in ejus dominium irrevocabiliter, adeoque ei tanquam domino pereunt, quo fit, ut finita societate tantundem ejusdem generis & bonitatis uxori teneatur restituere. Harum vero, si quidem non æstimatæ datæ fuerint, periculum etiam casuale ex juris subtilitate, vi dominii, quod in illis habet, ad maritum spectat; cum tamen ille tanquam debitor speciei interitu rei liberetur, *l. 10. pr. & §. 1. ff. de jur. dot.* in effectum nihilominus erit uxoris. Sin æstimato illatio facta, & quidem venditionis gratia, (quod jura in dote præsumunt *l. 14. & 15. cum seq. ff. de jur. dot. l. 5. & 10. C. eod.*) periculum omnino mariti erit, cum sit debitor quantitatis, quæ nunquam perit *l. un. §. 9. in fin. C. de R. V. A.* Vicissim tamen solus lucratur commoda occasione rei obvenientia, quæ fructuum locum non obtinent, utpote thesaurum in fundo dotali inventum, augmentum pretii rerum illatarum: Quod si itaque fundus uxoris in inventario tempore illationis confecto*

1000. fl.

1000. fl. venditionis gratia æstimatus, tempore restitutionis 1500. fl. dignus sit, illud augmentum pretii commodo mariti cedit l. 5. l. 10. ff. de jur. dot. Addita vero taxationis gratia æstimatione periculum neutiquam transfert l. 50. ff. sol. matr. (exceptio est in l. 21. C. de jur. dot.) utilissime tamen adhibetur eum in finem, ut constet, quantum re culpa mariti perempta eo nomine præstare teneatur l. 10. pr. ff. de jur. dot. l. un. §. 6. C. de R. V. A. Lauterb. Coll. Theor. Pract. Tom. II. tit. sol. matr. §. 12. In Patria nostra æstimationem etiam rebus dotalibus fungibilibus adjectam, taxationis tantum gratia addi, nec venditionem involvere, ex eo videtur constare, quod res fungibiles dotales extantes, in specie hætenus, non æstimatione restitui fuerint solitæ. Add. Textus Visitations-Decret §. 29. quo Notariis injungitur, daß sie in Inventariis und Theil-Registern zu einem jeden Stuck den rechten Anschlag und Pretium setzen sollen/ damit man nachmahls in Fallimenten bey Außweisung der unveränderten (forte legendum der veränderten) Stuck / nicht erst darüber / wie viel deswegen zu ergänzen seye/ disputiren müsse.

§. 5. Et hæc in dote obtinent. Non desunt equidem, qui additam reliquis etiam bonis ab uxore illatis æstimationem venditionis gratia appositam esse, præsumendum dicunt. v. Mascard. de prob. concl. 664. n. 9. vel saltem pro medietate domini res in societatem illatas communicari, adeoque periculum commune esse, autument, moti l. 52. §. 3. ff. pro soc. Felicius de societ. c. 9. n. 54. Cum tamen æstimatione adjecta in illis tantum negotiis venditionem inducat, in quibus regulariter transfertur dominium, cujus generis utique non est societas nostra conjugalis, quod passim jam probatum dedimus, & vel ex eo tantum, quod finita societate ipsa corpora in specie restituenda sint, nec maritus æstimationem offerendo liberetur, satis apparet, utique in hoc & similibus contractibus eum tantum in finem adjectam esse præsumitur, ut constet, quantum re culpa mariti perempta uxori eo nomine debeatur. l. 21. C. de jur. dot. Quæcunque vero res præterdotales ab uxore in societatem illatæ, citra mariti culpam perierint, aut extra communem usum de-

H

teriora.

terioratae, imminutae, aut sua natura ex parte consumptae fuerint, restituntur in illo statu, in quo societate finita reperiuntur. *Braun Notariat. Buch p. m. 115.* ita, ut nihil quicquam in recompensam illarum petere queat, siue res immobiles sint *Molin. de l. & l. disp. 433. n. 10.* siue mobiles, in quibus pariter nullum neque dominium, neque periculum transfertur *arg. l. 58. pr. ff. pro soc.* quicquid demum pro contraria sententia afferat *Molin. l. c.* Vid. *Sanz. de div. bon. L. II. c. 2. n. 49.* Lim. imo. nisi res societatis causa perierit. 2do. nisi linthea, vestes, lecti, aliaque suppellectilia legitimo & ordinario usu in communem societatis utilitatem insigniter fuerint attrita, vel deteriorata. Equidem hoc non attendi debere, sed recipiendas esse res attritas in ea bonitate, in qua sunt tempore restitutionis contendit *Heeserus loc. comm. Part. II. loc. 23. n. 348.* cui tamen *l. 52. §. 4. ff. pro soc.* opposuisse satis erit, licet diffiteri nequeam, in *Praxi* mihi *Patria* ejus sententiam esse receptam, cum res, insigniter licet deteriorata, in statu quo sit recipienda, modo in partes scissa vel lacerata non sit, & dolus abfuerit *Braun MSCto cit. p. m. 114.* Sed quid tum, si quaestus non adsit, vel uxor ei renunciaverit? Non minus maritum pro dimidia ex bonis propriis rerum deterioratarum vel attritarum aestimationem praestare debere, æquissime sentiunt *Lauterb. Dissert. de peric. rer. in soc. conj. illat. §. 54. n. 11.* *Harprecht de ren. acq. conj. §. 119. & seq.* Licet enim uxore acquæstui renunciante perinde habeatur, ac si nulla unquam inter conjuges inita fuisset societas, hoc tamen eatenus tantum procedit, quatenus hæc renunciatio vergit in favorem uxoris, ut mediante illa ab ære alieno sociali solvendo liberetur, non etiam, ut ipsa in damno constituatur per ea, quæ habet *Chopin. de mor. Paris. L. II. tit. 1. n. 14.* Conf. *Nürnberg. Reformat. tit. 33. von Erbschaften der Eheleut.*

§. 6. Considerata hætenus naturali periculi præstatione, ad conventionalem accedimus, quam conjuges contrahentes naturalem vel augendo, vel minuendo ex propria conventionione quandoque in se suscipere solent. Semper itaque tenor pacti primum inspiciendus, & probe attendendum, num ea de re peculiaris paciscentium adsit dispositio, quæ omnis valet,
excepta

excepta 1.) illa, qua dolus futurus remittitur, *l. 17. ff. commod.* præteritus enim utique condonari potest. *l. 27. §. 3. ff. de furt. & 2.)* ea, qua circa res dotales, (non etiam paraphernales, uti erroneè putat *Hector Felicius de societ. cap. 21. n. 2.*) minus periculum pactum fuit, per rationem *l. 6. ff. de pact. traditam.* Pro-uti autem præstatio culpæ per pacta valide minuitur, ita quoque augeri illam, & maritum ad exactissimam quoque diligentiam observandam se adstringere posse, nullum est dubium; *arg. l. 1. §. 35. ff. depos. l. 23. de R. l. quam tamen, custodiam pro-*mittens, non statim in se recepisse præsumitur. Vox etenim custodia de media quoque diligentia in jure nostro prædicatur. *l. 28. C. loc. §. 17. l. de oblig. quæ ex delict.* Adde, quod in dubio contrahentes non censcantur plus promisisse, quam ex natura contractus præstare tenentur. *l. 4. ff. de usur.* Ampliantur superius dicta, ut valeat etiam pactum de præstando casu fortuito; quod uti in aliis contractibus, præsertim dote, *l. 6. ff. de pact. dot. commodato, l. 1. C. h. t. deposito, l. 1. C. h. t. su-*stinetur, ita in specie pro validitate ejusmodi conventionis contractui societatis adjectæ à Sacratissimo Imperatore nostro, probata *Servii Sulpitii* sententia, rejectaque contraria *Q. Mutii* opinione fuit pronunciatum *§. 2. l. de soc. add. l. 44. ff. pro soc.* Equidem conventionem ejusmodi, qua unus sociorum conjugum omne sustinet damnum, leoninam, usurariam, iniquam & à natura societatis, quæ quam maxime æqualitatem inter socios, potissimum conjuges, tanquam fratres requirit, alienam esse clamant nonnulli v. *Hector Felicius de societ. cap. 18. & Gail. II. Obs. 24.* Sed, si ejusmodi pactum obligatorium est in societate communi, modo quævis justa inæqualitatis adsit causa, per *l. 29. pr. ff. pro soc.* non potest non in hac nostra conjugali pro maxime valido haberi, ob justam illam affectionem, qua maritus sociam conjugem complecti, & cujus intuitu quævis damna in se recepisse præsumitur. Accedit, quod hoc ipso videatur compensare voluisse industriam uxoris, qua quæstum & lucrum matrimoniale promovet. Denique, si sors uxoris illata major sit sorte mariti, utique haud injustum erit, illum hoc intuitu majus etiam, ac quidem per leges ferre tenetur, in se susci-

H 2

pere

pere periculum, cum in participatione lucrorum plerisque in locis potiores mariti, pauperis licet, sint partes.

CAPUT V.

De ordine & modo restitutionis & redintegrationis bonorum uxoris in societatem conjugalem illatorum.

§ 1. Societas conjugalis regulariter non nisi morte socii finitur, quandoque tamen integro adhuc conjugio. § 2. Societate nostra ob inopiam mariti dissoluta, quid uxori faciendum incumbat? § 3. Finitur societas conjugalis matrimonio ob adulterium vel malitiosam desertionem dissoluto, non etiam regulariter separatione ad thorum & mensam. Quid si ob stuprum ante nuptias perpeffum? § 4. In Civitate nostra non statim à momento mortis, sed post conclusum demum inventarium expirat. § 5. Inventarium post mortem conjugis intra præfixum tempus necessario est conficiendum, quod collatum cum inventario illatorum, quantitatem debita redintegrationis demonstrat. § 6. Exponuntur illa, quæ uxor præcipua capit. § 7. Redintegranda ante omnia dos ab uxore illata.	§ 8. Vna cum accessionibus, non etiam regulariter fructibus. § 9. Vxores pro dote repetenda legali & generali in bonis mariti gaudent hypotheca, cum privilegio prælationis. § 10. Creditores eam præcedentes enumerantur. § 11. Vxor dotem repetens, ejus illationem probet. Eodem, quo in dote, jure gaudet in repetitione donorum nuptialium. § 12. Dotem redintegratam excipiunt parapherna, qualia in dubio bona esse præsumuntur, non receptitia. Simplicem in paraphernorum & Morgengabæ repetitione habet hypothecam. § 13. Paraphernalium illatio facilius probatur, quam dotis. § 14. Vnde de quantitate debita redintegrationis constet? § 15. Cujusnam temporis valor in redintegratione sit observandus? § 16. Quibus ex bonis illa præstetur?

§. 17. Si bona redintegranda in | ciendus erit locus contractæ societa-
diversis sita sint territorii, inspi- | tis, non rei sitæ.

§. 1. Dictum fuit cap. 2. §. 4. uxorem bona sua in so-
cietatem connubialem illata, & quæ sub iisdem comprehen-
duntur, durante matrimonio per hereditates, legata &c. do-
nationes, sive ab extraneis, sive ab ipso marito iuste quæsitæ, v.
cap. 3. si quidem extent, posse vindicare, alteratorum vero,
alienatorum vel deterioratorum æstimationem, (de moribus
tamen nostris semper reservationem factam esse supponimus.)
à marito consequi. v. *Sande Dec. Frisic. L. II. tit. 5. def. 3 Garsias*
de acq. conj. n. 63. non tamen nisi societate finita. Et commu-
niter quidem hæc nostra non nisi morte unius sociorum expi-
rat, *Everhard. Cons. Vol. I. cons. 6.* nec regulariter etiam de J. C.
vivente marito uxori datur dotis repetitio, in tantum, ut si
illa actu, à marito vivo, & solvendo existente fuerit refusa, re-
stitutio hæc ex capite interdictæ inter conjuges liberalitatis,
quam sapit, non teneat *l. un. C. si dos const. matr.* Non desunt
tamen casus, quibus constante adhucdum matrimonio eandem
dissolvi, & bona ab uxore illata repeti contingit *Molin. ad Cons.*
Paris. §. 37. gl. 1. n. 2. Surdus de aliment. tit. 1. qu. 37. n. 5. Sic si
mulier advertat maritum facultatibus labi, & vel propria ex
culpa & negligentia, vel sinistro suo fato ad inopiam vergere,
aut concursum creditorum brevi futurum, *l. 4. §. 1. ff. pro soc.*
vel denique sententia contra maritum debitorem lata in bonis
societatis executioni mandari cœperit, unde periculum uxori
subnascatur, ne bona sua amplius integra consequatur, repeti-
tione illatorum sibi consulat, necesse est, *l. 24. ff. sol. matr. l. 29.*
C. de jur. dot. v. tamen Baldus ad eand. F. O. Cl. III. rubr. von
stillschweigenden Unterpfanden §. 5. & 16. tit. vom Proceß in
Ballimentsachen §. 10. Neque enim expectare tenetur, usque
dum maritus ære alieno obrutus, plane solvendo esse desinat,
cum melius sit, intacta ejus jura servari, quam post vulnera-
tam jam causam remedium quærere *Nov. 97. cap. fin. Carpz. I. 28.*
69. Gail. II. obs. 63. Ampliatur, ut uxor redintegrationem bo-
norum præterequeat, etiamsi acquæstui renunciaverit,
num vero in hoc casu suam quoque donorum nuptialium par-

tem petat, affirmativè decidere non audeo, negat sane *Kast. Dissert. de omitt. hered.* qui illa quoque omittenda esse arbitratur. Assentientes habet mores aliorum locorum, quibus uxor renuncians eadem amittit, quod partem acquæstus constituent. v. *Harprecht. de renunci. acq. conj. §. 111. Lauterb. de ere al. in soc. conj. cont. §. 13. n. 7.* Non obstat, quod nemo hereditatem pro parte adire, pro parte vero repudiare queat *l. 1. & 2. ff. de acq. hered.* id quod multo magis dicendum videtur, si pactis dotalibus fuerit expressum, quantum quisque conjugum de acquæstu participare debeat, aut viduum in illis promissum uxor petat, juxta illud: *Commoda qui sentis, jungas onus emolumentis.* Resp. enim, mulierem illata non repetere jure hereditario, sed jure potius dominii & crediti, viduum autem exigere vi pacti cum marito celebrati, prouti sentiunt *JCti Argentineses C. A. Tom. I. conf. 90. qu. 1. & Tom. II. c. 29. n. 22.* Rigorosiùs longe, si non plane injustum est *Lubecensium Statutum*, quo uxor communioni cum marito bancam rumpente hætenus habitæ renuncians, nec dotem, nec parapherna repetere potest, sed præter tunicam & pallam, & bona receptitia *die Spiel-Gelder oder den Sparhafen* / quæ in communionem nunquam transierunt, nil quicquam aufert teste *Mevio ad Jus Lubec. Libr. III. tit. 1. art. 10. n. 67. & 73.* Nec minus tum valebit illatorum à vivo conjugæ repetitio, si mariti deportati, *l. 31. pr. ff. sol. matr.* hodie proscripti, vel banniti *Socin. Junior Vol. II. conf. 55. Gail. 2. Obs. 86. n. 9.* vel alias damnati bona à fisco occupentur *l. 9. C. de bon. prosc.* Quibus præterea ex causis de *J. C.* integro conjugio dotem repetere, & licite à marito recipere queat uxor, exponunt *l. 73. §. 1. ff. de jur. dot. l. 20. ff. sol. matr.* iis tamen explicandis, utpote huc minus pertinentibus immorari nolumus.

§. 2. In Illustri Nostra Republica circa hunc extraordinarium, qui integro adhuc matrimonio ob inopiam mariti admittitur, societatis conjugalis solvendæ modum, sequentia constituta esse deprehendi. Nimirum quando maritus suspectus fit, quasi incipiat non esse solvendo, & ejus creditores solutionem urgent, uxor sibi & liberis suis, si quos habet, intra
spatium

spatium quatuordecim dierum de curatore prospiciat, quo facto, procedendum absque mora ad confectionem repertorii, in quo universæ utriusque conjugis consignentur facultates, sub fide juramenti, quod exhibitionis den *End Mogens und Zeigens* vocant, remoto omni dolo & fraude indicandæ, modo creditores juramentum solenne exegerint. Inventario postea judicialiter exhibito, *Reform. Raths-Ordnung rubr. gemeine Executions-Ordnung §. 27.* suspenditur executio in bona mariti, usque dum uxori omnimodo fuerit satisfactum, modo prætenſio ejus sit liquida; illiquida executionem in totum non remoratur, sed conceditur quidem illi bonorum mariti retentio, non tamen omnium, sed pro quantitate tantum concurrente suæ prætenſionis & alimentorum, donec judici pleniorrem de facta illatione fidem fecerit. Contra constitutionis hujus tenorem peccans uxor, & vel inventarii confectionem negligens, vel separationem bonorum protrahens, ita punitur, ut executio in utriusque, etiam uxoris, bona decernatur, salvo tamen jure ejus in residuo, *v. F. O. tit. vom Proceß in Galliments-Sachen §. 1* privilegium prælationis pro suo triente. *F. O. Cl. II. §. 4. & 12.* & facultatem omittendæ hereditatis amittat. *Const. vom ungeerbten Außgohn §.* würde aber hernacher. *add. Kast. Differt. de omitt. hered. Membr. II. Sect. II. art. 4. n. 2.*

§. 3. Adulterio & malitiosa desertione, uti ipsum conjugium, ita societas quoque conjugalis, quatenus bona concernit, solvitur, cui consequens est, sortem illatam uxori restituendam esse, nisi quod adulterii condemnatæ dotem maritus, non ejus heredes *arg. l. f. C. de rev. don. lucretur. l. 33. l. 47. ff. sol. matr.* Non etiam adultera sua amittit paraphernalia, frustra dissentiente *Hahnio ad VVesemb. tit. sol. matr. n. 14. aliisque C. I. A. L. XXIII. tit. 3. th. 28. citatis*, cum extensio pœnarum, nisi legibus expressa, non valeat *cap. 18. pr. de sent. excommun. in 6to.* deficientibus tamen descendentibus, tantum, quantum tertia pars dotis esse noscitur, in pœnam violatæ fidei conjugalis maritus inde deducit. *Nov. 117. cap. 8.* Consentiant cum *J. C.* quoad commodum lucrandæ dotis ab uxore adultera illatæ *Jus Pontificium cap. 4. X. de D. int. V. & Vx. Gallicanum Bouteiller somme rurale chap.*

*chap. 98. dans les additions, & Saxonicum, quo in maritum læsum omnia uxoris mobilia, non dotalia tantum, sed parapherna etiam, devolvuntur. Carpz IV. 21. 1. Lim. 1.) nisi lenocinio viri adulterata fuerit, l. 47. ff. sol. matr. aut maritus in flagrante delicto deprehensam occiderit, vel ejusdem criminis reus sit: paria enim delicta mutua compensatione tolluntur. Iura mihi Patria uxori adulteræ ipsam quidem dotem non abjudicant, amissione tamen doni matutinalis, vidui promissi, privilegii cessionis & prælationis in concursu creditorum, denique ususfructus in sua bonorum acquisite portione, qui vel liberis ejusdem matrimonii, vel iis deficientibus St. Marco ad sustentationem pauperum addicitur, illam sat graviter punire solent v. *Constit. de d. 25. April. 1529. Verwürcung und Theilung Ehebrüchiger beyderseits Güter* / repetita A. 1535. add. F. O. Cl. II. §. 7. Matrimonio ex capite stupri ante nuptias perpessi dissoluto, pœna hæc non obtinet. Morgengabam tamen, si quam accepit, restituit stuprata. Ratio differentiæ hæc est, quod priori in casu maritus jure contracti jam matrimonii dotem lucretur. *Coler. dec. 286. n. 1. & 3. part. 2.* posteriori vero matrimonium ex capite doli causam dantis contractui sit ipso jure nullum. *l. 1. & 7. ff. de dol. mal. Gail. 2. Obs. 2. n. 6. Carpz. Def. Eccl. L. II. tit. XI. def. 199.* Separatione ad thorum & mensam, uti ipsum matrimonii vinculum aliosque conjugii effectus, *Carpz. III. 26. 18. n. 4.* ita regulariter etiam societatem bonorum conjugalem salvam manere, adeoque maritum, innocentem præcipue, ad restitutionem & redintegrationem bonorum illatorum uxoris separatæ non teneri, arbitror v. *Stryk. V. M. Pand. ad tit. de divort. & repud.* ubi responsum de nostro casu occurrit. Quin quod lucra etiam post separationem quæsitâ communicanda esse tradat *Covarruv. de matr. Tom. 1. Part. 2. §. 1. n. 7.* Ex justa tamen causa bonorum quoque separationem, & acquisite divisionem petentibus, decreto Magistratus illa conceditur, atque eo ipso societas conjugalis integro adhuc conjugio expirat. v. *C. A. III. 91. per tot.**

§. 4. Accedimus ad magis communem societatem conjugalem dissolvendi modum, mortem scilicet naturalem unius
ex con.

ex conjugibus. Nota tamen, quod per *art. jur. nostr. statut.* Was den Kindern zugehört nach ihres Vatters Tod *supr. p. 5. cit.* terminus fatalis finiendæ societatis nostræ, non tam ipsa socii mors, quam omnimoda potius bonorum separatio constituitur: *ibi: untz an die Stund, daz der Vatter die Kind uzgevviset, oder von in geteilt.* Cui consequens est, ea quoque, quæ post fatum conjugis, usque ad omnimodam bonorum separationem, & conclusionem inventarii, in communem societatis mox dissolvendæ utilitatem ex bonis uxoris alienata, vel alterata sunt, aut culpa mariti vel ejus heredum interierunt, esse redintegrandæ. *v. Braun MCr. cit. p. m. 113.* Simile fere quid observatur in Hispania, teste *Garcia de acq. conj. n. 55. & seq.* & Gallia, *Dictionnaire Civil & Canonique voce Communauté, Chassan. ad Cons. Burg. rubr. 4. §. 2 n. 5.* ubi societas cum defuncti heredibus continuatur, usque dum bona legitime fuerint descripta, & confectum inventarium. Nec ratione illud destituitur. Non enim aliter, ac vivo adhuc socio, ad prædictum usque tempus familia ex communi massa sustentatur, & superstes in possessione bonorum communium manet. *Braun MSCr. alleg. p. m. 199. Kast. Dissert. de omitt. hered. Part. II. Sect. II. art. 3. §. 5. Lauterb. de ex. alien. in soc. conj. contr. §. 14. & seq. Sanz. de divis. bon. L. II. cap. 15. §. 1. & seq.*

§. 5. Cum autem, uti modo dictum, finita morte conjugis societate, superstes in domo mortuaria retineat domicilium, & regulariter omnem defuncti supellectilem, aurum, argentum, pecuniam, tabulas obligationum, denique mobilia quævis in sua potestate habeat, salubri legislatorum prudentia certum plerubique tempus definitum, intra quod, prævio exhibitionis juramento, inventarium bonorum in societate repertorum tum inchoari, tum perfici debet; ne superstes conjux in bona defuncti grassandi occasionem nactus amplissimam, expilatione hereditatis vel creditoribus mariti, vel prioris matrimonii liberis grave inferat præjudicium. Præfixum huic negotio in Illustri nostra Republica spatium mensis, computandum à tempore præstiti, (quod intra quatuordecim dies à morte, vel scientia mortis conjugis fieri debet,) juramenti exhibitione.

hibitionis; nisi ex justa & necessaria causa termini hujus pro-
rogatio à judice fuerit concessa v. *Const.* vom ungeerbten Auf-
gohn §. und nach Erstattung. C. I. A. ad tit. ff. de A. vel O. H.
th. 32. n. 1. in fin. Si tamen hereditas locuples sit, nec credi-
tores adsint, qui urgeant, præfinitum hoc tempus non ita stri-
cte solet attendi. *Braun l. c. p. m. 199. v. supr. §. 2.* Neque ve-
ro in heredum arbitrio Statuta nostra positum relinquere, velint
ne repertorium bonorum conficere, nec ne. Semper enim &
ubique illud requirunt, etiamsi vel unica res sit in hereditate,
aut defunctus bona sua privata industria tabulis descripserit. Id
quod non tam in favorem heredum & legatariorum, quam
in utilitatem publicam, & propter interesse civitatis ita est in-
troducendum, partim ut constet, num defunctus in censu agen-
do, in Entrichtung des Stall- und Kopff- Gelds / fidelem se
civem gesserit, partim etiam, ut si heredes concurrant extra-
nei, appareat, quantum illi pro jure detractiois, vor den Ab-
zug und Nachsteuer / fisco civitatis teneantur præstare. *Braun l.
c. p. m. 200. Conf. supr. c. 2. §. 12.* Sed ut ad scopum nostrum
propius accedamus, notandum, quod ille, de quo modo di-
ximus, commentarius, qui Germanis das Verlassenschafts-
Inventarium dicitur, collatus cum inventario illatorum, mit
dem Inventario zugebrachter Nahrung / itidem intra mensis spa-
tium ex tempore initi matrimonii computandum, inchoando,
Visitations-Decret §. 28. de quantitate debitæ utrinque redintegra-
tionis nos edoceat. Et sane multum interest uxoris neconuptæ,
omnia sua illata, intra præfinita legibus tempora, in peculiari
aliquo consignari repertorio, ne deficiente, finita societate,
illationis probatione, quæ commode mediante illo fieri potest,
ex bonis alteratis nihil consequatur, & in pœnam ne-
gligentiae competente alias jure prælationis cadat; Ita enim ver-
ba des *Visitations-Decrets de A. 1665.* oder in Verbleibung des-
sen (subintellige: Inventarii der zugebrachten Nahrung) ge-
wärtig seyn / daß der wegen dem unveränderten geschene
Vorbehalt nicht attendirt, sondern sie ihres Privilegii prælationis
privirt werde. In totum tamen uxoribus solennem post nuptias re-
rum illatarum consignmentem insuper habentibus, vi hujus
legis

legis non tantum prædictum adimi privilegium, sed porro etiam hoc casu clausulam bonorum reservatoriam non attendi, pro-
uti illam nonnulli explicare amant, atque ita quandoque pro-
nunciatum allegant, mihi quidem hætenus persuasum non est.
Audiendam potius uxorem puto, quæ quavis alia ratione il-
lationem sufficienter probare potest, qua de re *infr.* §. 11. & 13.

§. 6. Inventarium confectum ipsa illatorum extantium
sequitur restitutio, quæ jure dominii & separationis ordinario
vindicat uxor, ita ut quoad illa concursui creditorum immi-
scere se non cogatur. *l. 1. C. de priv. fisc. sive dotis, sive para-*
phernorum titulo intulerit, Carpz. l. 28. §. 6. 7. & seq. Fallim.
Ordn. Cl. I. §. 3. & Cl. II. §. 26. Richter de jure & privil. credit.
cap. 3. Sect. 1. n. 108. ubi & præjudicia. Responsum Facult. Jurid.
Tubing. de A. 1659. circa hanc rem conceptum invenies apud
Harprecht. de rem. acq. conj. § 126. Demum ad bonorum non ex-
tantium & deterioratorum proceditur redintegrationem. An-
tequam tamen hoc fiat, uxor superstes, (non ejus heredes,) ex antiquissima Civitatis nostræ consuetudine nonnulla capere
solet præcipua. Et ex hereditate quidem locuplete, præter
annulum arrhabonem, sibi soli servat omnia & singula vesti-
menta & lintea, corpori suo aptata, alle Kleyder und Weiß-
zeug an ihren Leib gehörig / etiam illa, quæ ex liberalitate ma-
riti, ut cultior & ornatior incederet, accepit, & hac ipsa
ex causa inventario non inseruntur. Braun Notariats-Buch p. m.
139. add. C. A. I. 46. 20. Quod si vero hereditas gravi æris
alieni onere sit exhausta, vestimenta quidem illata non altera-
ta utique recipit uxor jure dominii, illa vero, quæ ex com-
muni massa, vel consentiente, vel inscio marito sibi compa-
ravit, aut ab ipso accepit, nec non clinodia, jocalia aliaque
ornamenta muliebria acquisita, justo plerumque pretiosiora,
nequaquam eidem sunt concedenda l. 53. §. 1. ff. de D. int. V. &
Vx. C. A. II. n. n. 113. paucis exceptis, videlicet tunica, palla,
perizomate superiore & inferiore, tunica pellicea, & gossi-
pina una vel pluribus, si habet. Const. vom ungeerbten Auf-
gohn §. und nach Erstattung. Stattr. Art. was die Frau nach
des Manns Tod zum Vorauß nimt. F. O. Cl. II. §. 1. Patet

hinc, quam graviter in prædictas Constitutiones impingant Notarii illi, qui omnia indistincte vestimenta muliebria, in hereditate reperta, alto silentio in inventario etiam obarati prætereunt, uxori, licet acquæstui renuncianti, semper & ubique præcipuas quascunque vestes manere, erronea, & creditoribus maxime nociva opinione credentes. Conf. *Harprecht. de ren. acq. conj.* §. 113. *Stat. Vlmens.* Part. 1. tit. 19. art. 2. & 3. *Menoch. præsumpt.* L. III. præf. 12. n. 14. In prædictis constitutionibus præterea inter res, quas uxor extra concursum præcipuas capit, collocatur viduum, quod à priore marito constitutum in secundum intulit matrimonium, prouti *Textum Const. all. vom ungeerbten Außgohn* explicare lubet cum *Fridio Dissert. de Viduo ib.* 39. contra illos, qui de viduo ab ultimo marito promisso intelligendum illum esse autumant, longe aliter explicaturos, si textum *F. O. Cl. II.* §. 1. penitus inspexissent, ibi: *ihr Widumb / ob sie Widumb hätten / das ist der Widumb / welchen sie auß voriger in die andere Ehe gebracht.* Restituit maritus cum ipso viduo illato non tantum ejus accessiones. v. *infr.* §. 8. quod enim uxor non potest retinere, illud nec maritus arg. l. 5. *C. de usufr.* *Castillo de usufr.* cap. 11. n. 14. sed &, si usufructus morte conjugis expiret, fructus pendentes, etiam maturos. Nec sufficit, res viduales v. gr. supellectilia, vestes &c. reddi in illo statu, in quo inveniuntur tempore finitæ societatis connubialis, sed si usu fuerint deteriores factæ, tantum est restituendum, quantum pretio illarum decessit; non enim potest marit⁹ causam proprietatis deteriore facere *Harpr. ad l. tit. de usufr.* §. 3. n. 62. f. *Braun l. c. p. m.* 24. *Stattr. von Widumen. Art.* daß eines dem andern Widumen mag fahrend Gut / und wie man es damit halten soll. *add. l. 1. §. 3. ff. usufr. quemadm. cav.* Deducit tamen impensas, nisi propria sua culpa illas erogare fuerit coactus *Köppen 2. O. 48. n. 3.* vel modicæ sint, aut fructuum perceptorum. l. 7. §. f. *ff. l. 7. C. de usufr.* *Stattr. rubr. von Widumen. Art.* da ein Gut verwidumet wird. Denique ex ipso quæstu in matrimonio facto loco præcipui, vor die Liebthat / nonnihil capere solet. v. *Braun l. c. p. m.* 44. & *VVürtz. Dissert. de bon. illat. & aquis.* §. ult.

§. 7. His secundum Statuta nostra præceptis, denique res uxoris non extantes in communem societatis conjugalis utilitatem, (id quod ex intentione magis, quam eventu dijudicandum est,) alienatæ, alteratæ, deterioratæ, vel etiam culpa mariti deperditæ, (qua de re *cap. 3tio. & 4to.* abunde fuit actum,) dato æquivalente compensantur & redintegrantur. Quo autem illud ordine fiat, in sequentibus sumus tradituri. Repetit nimirum uxor, vel ejus heredes, à marito ejusve heredibus ante omnia dotem, & quicquid eo nomine exegit, vel exigere potuit, *l. 64. §. 6. ff. sol. matr.* sive profectitia sit, sive adventitia, sive in immobilibus consistat, sive res mobiles, aut, quæ sub his comprehenduntur, sele moventes, *F. O. Cl. III. rubr. von stillschweigenden Unterpfs. §. 3. & seq. (add. Braun l. c. p. m. 246. rubr. de bon. mobilibus & immobilibus & VVeßner. Obs. Pract. voc. Fahrnuß /)* in dotem datæ fuerint. Licet etiam per generalem fere consuetudinem provinciarum Rheno vicinarum, conjux superstes mobilia vel omnia, si liberi deficient, vel pro parte dimidia, si adsint, lucretur, & vicissim debita mobilia, id est illa, quæ rebus mobilibus inhærent, vel illis accensentur, die fahrende Schulden solvere teneatur, *VVeßemb. ad tit. ff. unde Vir & Vx. Schneidervin. ad tit. Inst. de hered. quæ ab intest. ejusmodi etiam Vangionum, v. Wormser Reformat. L. IV. part. 4. tit. 6. & Hailbronnsium, v. Hailbronn. Stattr. Part. III. Statuta alleget Meister Notariat-Spiegel p. 401. & seq. & de simili Nemetum testetur Lehmann Chron. Spir. L. IV. cap. 21. (quod finitis tricennalis belli miseriis mutatum esse notat Fuchs in Not. ad Lehm. cit. cap.)* Idem etiam Jus in illis Galliæ provinciis, quæ Jure consuetudinario reguntur, sit receptum, ut mobilia omnia illata in societatem transeant, vicissim tamen etiam debita mobilia, les dettes mobilières, fiant communia, unde proverbium, *quiconque epouse la femme. epouse les dettes, sc. mobilières v. Lange Practicien François L. III. cap. 21. voc. Communauté conjugale.* Firmiter tamen hæcenus Legislator Argentoratensis Juri Communi inhæsit *v. Conf. supr. cap. 2. §. 4. & 5. alleg. in pactis vero antenuptialibus mobilia nonnunquam vel simpliciter, vel sub conditione deficientium liberorum communicantur, v. Braun. l. c. p.*

88. & seq. Quod si conjugii simpliciter communionem mobilium paciscenti, hereditas in casum deficientium liberorum fideicommisso gravata obveniat, pendebit interim mobilium in hereditate repertorum communicatio, usque dum de conditionis eventu constet. Dispositionem tamen *l. un. §. 7. C. de R. V. A.* qua maritus post annum demum dotem in re mobili constitutam reddere tenetur, in *Praxi* mihi *Patria* non observari arbitror. Restitutio dotis fiat in eadem & quantitate, & qualitate, quæ fuit tempore illationis. Hinc exercitium quoque debitæ fundo dotali in fundo mariti servitutis, suspensum hætenus, dum fundus dotalis in dominio esset mariti, ex ratione, quod ejusdem domini prædia sibi invicem servire nequeant, finito conjugio quasi reviviscit. *l. 7. ff. de fund. dot.* Lim. supradicta modo dos fuerit illata, *l. 12. C. qui pot. in pign.* Beuther *de jur. prælat. pag. 70.* injussu tamen mulieris illam à creditore acceptam ferens maritus, *l. 66. §. pen. ff. sol. matr.* aut oblatam absque justa causa recusans, haud secus, ac si accepisset, obligatur. *Nov. 91. c. 2.*

§. 8. Restituenda porro cum ipsa dote augmentum & accessiones, occasione ejus à marito perceptæ, quæ in fructu non sunt arg. *l. 20. §. 3. ff. de hered. pet. l. 178. §. 1. ff. de V. S. & eodem*, quo ipsa dos, jure & privilegio gaudent, *l. 26. §. 2. ff. de pact. dot. l. 8. C. de jur. dot. Nov. 97. cap. 3. v. supr. c. 3. §. 19.* licet marito dotem, tanquam ejus domino, augeant *l. 10. §. 1. & 2. ff. de jur. dot.* Huc refero thesaurum in fundo dotali inventum, lapides non renascentes ex lapidicina uxoris excisos, lignum in sylva non cædua, (secus in cædua *l. 9. ff. de usufr.*) oliveto, vineto &c. cæsum. *l. 8. ff. de fund. dot.* arbores vi ventorum dejectas, *l. 7. §. 12. & seq. ff. sol. matr.* imò ipsos etiam fructus, ex fundo dotali ante initum matrimonium à sponsa adhuc dum tradito, *l. 6. ff. sol. matr. l. 38. §. 12. ff. de usur.* Rückständige Zins/Bülten/Grüchten/v. cap. 3. §. 9. aut dissoluto matrimonio ex tempore mortis perceptos, qui, licet bona fide fuerint consumpti, nihilominus tamen nulla etiam interpellatione facta, sunt restituendi *v. C. A. l. 63. 91.* pariter ac illi, qui antequam dies venit, fuere præcepti, licet alii ex *l. 4. ff. de offic. assess. l. 1. §. 13. de extraord. cognit.* contrarium statuunt. Non
etiam

etiam fructus ex dote matrimonio constante percepti, *l. 7. pr. l. 10. §. 3. ff. de jur. dot. in tantum*, ut nec pactum de illorum restitutione valeat, nisi fuerint maximi, ex quibus in sortem reductis usuras percipere possit maritus, aut conventum fuerit, ut uxor se suosque sola alat, & onera sua omnia expediat *l. 4. ff. de jur. dot.* Aliud obtinebat in fructibus bonorum paraphernalium, quos extantes uxor vindicabat, *l. 33. §. 1. ff. de D. int. V. & Vx. consumptos contra voluntatem suam repetebat, l. 17. C. eod.* denique se volente & consentiente perceptos donasse præsumebatur *l. 95. ff. ad L. Falc. l. 8. & fin. C. de pact. conv.* præcipuè, si nullam marito dotem intulerat, modo de hac ejus voluntate satis constiterit. *Menoch. de præf. L. III. præf. 9. per tot. & autor. ibi alleg. Lauterb. de soc. bon. conj. c. 4. §. 13. Bachov. ad Treutl. Vol. II. Disp. 7. thes. 9. lit. b.* Hodie illis in locis, ubi societas ad quæstum viget, & in specie in Patria nostra, fructus & redditus bonorum omnium, mariti pariter ac uxoris, non tantum ex dote, sed paraphernis etiam, bonis castrensibus, quasi castrensibus, fideicommisso subjectis, feudis *arg. 2. Feud. 12.* aliisque illatis durante societate, usque ad tempus conclusi inventarii, factæque separationis percepti, ita fiunt communes, ut conjux uterque pro rata sua de illis participet, nec ille, ex cujus provenerunt bonis, præcipuos sibi eos servare queat, etiam si alter sociorum pro sit pauperior, & vel plane nihil, vel parum in societatem conjugalem intulerit. *Sanz de div. bon. L. II, cap. 11. n. 17. & seq. Lopez de lucr. mar. & ux. cap. 6. n. 10. C. A. III. 178. p. m. 1321.* siue sint industriales, de quibus ex natura rei nullum est dubium, quin communes fiant. *arg. l. 7. & seqq. ff. pro soc. siue naturales*, qui saltem ex intentione contrahentium communicantur. *v. Sande Libr. II. tit. 5. def. 3. Lauterb. de soc. bon. conj. cap. 4. §. 12.* Quoad fructus illos, qui finito jam matrimonio percipiuntur, distingue inter naturales & civiles. Illi finita societate ad dictum antea tempus pendentes, lequuntur dominum, *l. 44. ff. de R. V. Cons. A. l. 63. 91. refutis tamen impensis in illorum culturam & curam factis. l. 7. §. 16. ff. sol. matr.* In Saxonia tamen maritus lucratur fructus ex agro uxoris defunctæ, qui ea adhuc vivente cultus, & rastro subactus fuit.

Carpz.

Carpz. III. 32. 6. Berlich. III. Concl. 43. n. 49. Hi pro rata temporis, nach Marzähl/ acquæstum augment, reliquum bonorum domino cedit.

§. 9. Repetit autem uxor dotem suam in ordine ad reliquos mariti creditores, vi legalis illius, qua in universis & singulis mariti bonis gaudet, hypothecæ per *l. un. §. 1. C. de R. V. A.* abrogatâ *l. 19. ff. de reb. aut. jud. poss.* ei tributæ, insigni insuper prælationis privilegio, contra creditores reliquos, sive expressam, sive tacitam, anteriorem quoque hypothecam habentes, in *l. ult. C. qui pot. in pign. auctæ. Carpz. I. 28. 65. Harprecht. ad §. 29. l. de act. & per Statutum Incluta nostra Reipublica* iisdem & illarum heredibus, descendantibus tantum, *F. O. Cl. II. §. 13.* (non aliis, etiamsi fuerit cessum. *ib. §. 15.* jus tacitæ hypothecæ tertio quoque extraneo licite ceditur. *Neguzant. de pign. Part. 2. membr. 4. n. 30.*) sub certis tamen restrictionibus, quas *F. O. Cl. II. §. 4. ad 13.* expositas invenies, confirmatæ *cit. F. O. Cl. II. §. 3.* etiamsi serius fuerit illata, *ib. §. 21.* In Saxonia teste *Carpz. I. 28. 65. Würtembergia, Landrecht Part. I. tit. 75. §.* es sollen auch die Frauen/ aliisque in locis ex ordine illationis, cessante prælationis prærogativa collocantur. *Gail. 2. Obs. 25. n. 10. Brunnem. ad l. ult. C. qui pot. in pign.* Extendit se hypotheca illa generalis, uxori pro repetenda dote competens, ad universa mariti bona, non allodialia tantum, sed his non sufficientibus, ad ipsa quoque bona feudalialia & fideicommissa *F. O. Cl. II. §. 17. Neguzant. de pign. Part. II. membr. 1. n. 1.* id quod tamen de solis feudi fructibus intelligendum esse, natura rei evincit *v. F. O. Cl. III. rubr. von stillschweigenden Unterpfs. §. ult.* Interim tamen concurrenti uxori cum creditoribus mariti hypothecam specialem nactis, integrum non erit, illorum pignoribus insistere, quamdiu ex reliquis bonis, speciatim non oppignoratis, eidem satisfieri potest, quæ si non sufficiant, tum demum virtute hypothecæ generalis tantum ex illis præcipit, quantum ad omnimodam illatorum redintegrationem satis erit. *F. O. Cl. III. rubr. von stillschweigenden Unterpfs. §. 28. & seq. Executions-Ordnung §. 41.* Nec aliud de *J. C.* obtinere arbitror per *l. 2. C. de pign. v. tamen F. O. l. c. §. 29.* Quæ hæcenus de restitu-

restitutione accessionum & fructuum dotalium, generalitate hypothecæ, ejusque insistentia monuimus, ea, cæteris paribus, de paraphernis quoque, eorumque accessionibus & fructibus intellecta cupimus.

§. 10. Sunt tamen nonnulli etiam creditores, qui uxorem dotem repetentem antecedunt, quorumque intuitu dictum prælationis privilegium nulla ratione prætendere potest. Præter eos enim, qui jure dominii, & separationis ordinario res ad se pertinentes, & in hereditate inventas vindicant, (quo pertinent etiam venditores, proprietatem aut jus hypothecæ sibi in re vendita ante possessionem traditam reservantes, usque dum integrum pretium receperint. *F. O. Cl. I. §. 7. & seq.*) debito huic dotis non extantis anteferuntur (1.) impensæ in confectionem repertorii, rerum æstimationem, & distractionem factæ, *die Inventir-und Gant-Kosten. v. Mevius ad Ius Lubec. P. II. dec. 269. & P. V. dec. 315. F. O. Cl. I. §. ult. (2do.)* Sumptus funeris, non tantum defuncti debitoris, sed aliarum quoque personarum, utpote uxoris, liberorum, &c. ad quas funerandas tenebatur. *l. 22. ff. de relig. & sumpt. fun. De Iure tamen Argentor. sumptus tantum in funus debitoris ipsius erogati jure hoc prælationis gaudent. F. O. Cl. I. §. 19.* Extenduntur hæc ad salaria Medicorum, Chirurgorum, Pharmacopolarum, in ultimum motum debitoris expensa. *l. 3. C. de rel. & sumpt. fun. F. O. Cl. I. §. 20. (3tio.)* Fiscus pro consequendo debito onerum publicorum, *restirender Stall-und Kopff-Gelder / ordinari und extraordinari Schatzungen /* etiam post pignus tertio constitutum impositorum. Imo per *Ordin. Notar. de A. 1676. §. wann auch hinführo & Visit. Decr. de A. 1665. §. 48.* injunctum Notariis, ne ad inventarii confectionem procedant prius, quam de plenaria solutione debitorum fiscalium, productis apochis, fides ipsis facta fuerit, quod tamen in *Praxi* non observari notat *Braun MSCto cit. p. m. 53.* Porro fiscus in bonis acquisitis ex tempore, quo maritus cum illo contraxit, omnibus creditoribus, anteriorem etiam hypothecam expressam habentibus antefertur. Imo certis in casibus, quibus maritus eidem ex functione nonnullorum munerum, quæ *F. O. Cl. II. §. 35.* recensentur, obstringitur,

gitur, non tantum in ipsis mariti debitoris bonis potiori præ muliere gaudet privilegio, sed ipsa adeo dos uxoris & bona liberorum eidem tacite sunt obligata; non etiam reliqua paraphernorum nomine illata extantia; alteratorum tamen redintegrationi antefertur. Multæ fisco commissæ sub tacita tantum hypotheca debentur. *ib.* §. 37. Præcedunt uxorem porro (4to.) ancillæ, famuli domestici, quos *Lauterb. Coll. Theor. Pr. ad tit. de priv. cred. §. 30.* apud *Argentorat.* personali tantum privilegio gaudere erroneè putat, mercenarii pro debita sibi mercede consequenda, modo illam sub onere usurarum debitoribus suis non crediderint. (Qui autem pro mercenariis habeantur explicat *F. O. Cl. I. §. 16. & seq.*) Forte tamen olim iisdem privilegium prælationis nullum competiit per ea, quæ habet *Frid. Dissert. de Viduo §. 39. n. 5.* Huc refero (5to.) onera realia ex prædiis debita, utpote census, canonem emphyteuticum, decimas ad pias causas destinatas *Richter Dec. 5. cap. 2. n. 5. (6to.)* Dotem, non etiam reliqua bona materna, vel adventitia liberis prioris matrimonii debita. *F. O. Cl. II. §. 13. & seq.* In censum illorum, qui dotis redintegrationi anteferuntur, creditorum, veniunt (7mo.) creditores reliqui anteriorem hypothecam cum privilegio personali conjunctam habentes, v. gr. credentes ante contractum à debitore matrimonium pecuniam in ædificationem, conservationem, refectionem domus vel prædii, modo constet, illam in rem versam esse. *F. O. l. c. §. 39. & seq. Nov. 97. cap. 3.* nec non illi, qui ad emendum prædium ante nuptias pecuniam crediderunt, & simul jus hypothecæ in illo sibi stipulati sunt. *Carpz. I. 28. 107. F. O. Cl. II. §. 42. add. Nov. 97. cap. 3. & Gothofr. in Not. lit. p.* Idem privilegium frustra prætendunt, qui materiam ad extruendum ædificium, fide de pretio habita, vendiderunt *F. O. Cl. II. §. 39.* aut demum, emptione jam perfecta, emptori nummis suis, quibus residuum pretii solvat, sub hypotheca rei emptæ subvenerunt. *Carpz. I. 28. 108. F. O. Cl. II. §. 43.* Qui vero ad comparandum beneficium, munus vel militiam aliquid credidit, id quod in Gallia nostra, ubi munera venalia sunt, tota die contingit, primas præ ipsa quoque dote, posterior licet sit, tenet. *ib.* §. 41. *Nov. 97.*

cap. 4. modo de J. C. sub lege prioritatis expressa mutuum dederit. Reliqui privilegiati collocantur ex prioritate temporis constitutæ hypothecæ, nisi quod in dubio, si de illa non constet, collocetur primo uxor pro repetenda dote, & aliis bonis, privilegio dotis vallatis, sequuntur illam pupilli & minores, quorum pecunia prædium vel ædificium emptum, melioratum, extructum aut reparatum fuit; denique fiscus, F. O. Cl. II. §. 44 & ult. Aliis in locis alius in collocatione creditorum observatur ordo v. Carpz. I. 28. 24.

§. 11. Uxor autem in concursu creditorum dotem repetitura, ejusdem numerationem & illationem probare tenetur l. 12. C. qui pot. in pign. v. si tamen F. O. Cl. II. §. 17. idq; vel testibus, vel apocha mariti à testibus fide dignis subscripta, F. O. Cl. II. §. 19. nisi illatio fuerit notoria, ib. §. 18. aut creditores probationem remiserint. Ponderandæ insuper prudentia judicis circumstantiæ omnes, ex quibus illatio præsumi queat, utpote num ipsi uxori, an vero tertio dotem promissam solventi; num sub initia matrimonii statim, an elapso jam insigniori temporis spatio quittance fuerit exhibita. v. Carpz. I. 28. 79. Sola confessio mariti, tanquam suspecta, cum in fraudem creditorum & legitimæ liberorum facta præsumatur, l. 27. ff. de probat. in illorum præjudicium nil quicquam probat, F. O. Cl. II. §. 18. Gail. 2. Obs. 81. n. 1. & seq. nec exceptionem non numeratæ dotis tollit. arg. Nov. 100. cap. 1. & 2. Rauchbar. quest. 30. n. 23. etiamsi fuerit jurata, cum juramentum meum tertio præjudicare nequeat. cap. 14. X. de jurej. Carpz. I. 28. 72. & seq. aut mulier juramento suppletorio illam confirmare velit, quod locum tantum habet, ubi semiplena probatio adest, qualem suspecta mariti confessio judici non facit. l. 14. in f. G. de contr. & comm. stip. Mynsing. Cent. 1. Obs. 68. n. 5. Ampl. ut in dote confessata ne quidem creditores chirographarios & simplex privilegium personale habentes antecedit uxor, Rauchbar. Part. II. qu. 30. n. 19. nisi & illi credita sua sola confessione, vel schedula mariti probent, par enim hic utrorumque est conditio, adeoque debitum dotis, tanquam favorabilius, utique præferendum erit l. 70. ff. de jur. dot. Beuther de jur. præl. Part. 1. cap. 35, aut confessio ma-
riti

riti ex intervallo temporis subsecuta fuerit, modo non jam
tunc adsit æs alienum. *l. 14. §. 1. C. de non num. pec. Covarruv. var.
resol. cap. 7. n. 6. Carpz. I. 28. 78.* aut ei accedat testis omni ex-
ceptione major, *ib. def. 80.* Quod si creditores non adsint, con-
fessio mariti, præsertim jurata, probationis effectum habebit
in proprium ejus & heredum præjudicium, præcipuè si ma-
trimonium ultra decennium duraverit, aut maritus exceptio-
ni non numeratæ dotis renunciaverit, aut illa præscripta fue-
rit, vel denique dotem tanquam illatam inventario inseri cu-
raverit. *v. Menoch. L. III. præf. 12. n. 43. & præf. 13. seq.* Æquale
cum dote privilegium habet uxor in repetitione Xeniorum seu
donorum nuptialium, *F. O. Cl. II. §. 20.* maxime si expresse in
dotem fuerint data, perinde ac impensæ nuptiales ex conven-
tione desponsatorum quandoque in dotem solent computari.
Carpz. I. 28. 88.

§. 12. Dotem hoc modo redintegratam excipiunt pa-
rapherna, qualia in dubio in favorem uxoris potius præsumun-
tur, quam dotalia, *l. 9. C. de R. V. l. 21. C. mand.* maxime, si
post initum jam matrimonium per hereditates forte, donatio-
nes &c. fuerint quæsitæ, etiam si tempore nuptiarum nulla dos
fuerit constituta, cum illa non sit de essentia conjugii. *l. 3. ff. de
jur. dot.* dotis enim constitutio, cum facti sit, non præsumi-
tur, sed probanda est *l. 2. ff. de probat. VVesemb. cons. 25. n. 14.
Pistor. Obs. 46. n. 5. Richter de privil. cred. Sect. 5. c. 3. n. 102. & seq.
Carpz. II. 16. 11.* id quod Patrio quoque Nomothetæ placuit, *F.
O. Cl. II. §. 23.* modo hæc nostra præsumptio contraria præ-
sumptione non elidatur; qualis est illa, qua dos priori mari-
to constituta, in secundo matrimonio censetur repetita *l. 30. ff.
de jur. dot. v. Coll. Iur. Arg. ad L. ff. XXIII. tit. 3. th. 5.* Multo minus,
ex moribus præcipuè hodiernis, in dubio pro receptiis bona
uxoris habenda esse cum *Menoch L. 3. præf. 8. n. 37.* arbitror con-
tra *Mascard. de probat. concl. 211. n. 4. & Berlich. concl. 65. n. 69.
aliosque.* Equidem quoad hæc parapherna, tam amplo, ac
quidem in dotis repetitione habent, privilegio, uxores frui no-
luere Legislatores & Romanus *l. ult. C. de pact. conv. & Patrius,
F. O. Cl. II. §. 26.* ubi tacita saltem hypotheca, ex tempore illa-
tionis

tionis, non contracti matrimonii, absque privilegio prælationis, iisdem tribuitur. v. *Coll. I. A. L. 20. tit. 4. ib. 6. Gail. 2. Obs. 92. n. 10.* modo ex moribus nostris, (quod *cap. 2. §. 7.* dicere præcepimus,) in pactis dotalibus redintegrationem illorum uxor fuerit stipulata, nec hypothecæ renunciaverit. *l. 11. & 21. C. ad SCtum Vellej.* Annum igitur & diem factæ illationis, allegatis documentis, Notarius probe adscribat, ne creditoribus anterioribus exinde subnascatur præjudicium. *Braun Notariat-Buch p. m. 125.* Eodem porro, quo in paraphernis jure, ex die initi matrimonii, negato prælationis privilegio, gaudet uxor in repetitione Morgengabæ nondum traditæ, vel traditæ quidem, sed non extantis, uti & in donis illis, quæ sponsus sponsæ adhucdum obtulit, de quibus *supr. cap. 3. §. 7. v. F. O. Cl. II. §. 31.* Ex futuro tamen acquæstu promissa Morgengaba non debetur, nisi soluto omni ære alieno, cum antea quæstus concipi nullo modo queat. Aliis in locis hypotheca plane destituitur matutinale donum *VVibel. de jur. præl. credit. §. 17. pag. 47.* & in specie de jure Würtembergico statuit *Harprecht. de ren. aeq. conj. §. 124.* In Saxonia creditores quicunque, etiam chirographarii, uxorem, donum matutinale promissum exigentem præcedunt. *Ord. Proc. jud. tit. 43. §. und dieweil hieben/vers. so lassen wir geschehen.* Receptitiorum nomine, in quibus & administrationem, & usumfructum sibi reservavit uxor, v. *supr. cap. 3. §. 4.* tacitum in bonis mariti pignus frustra prætendit arg. *F. O. Cl. III. rubr. von stillschweigenden Unterpf. §. 2.* Quod si itaque ex bonis hisce reservatis mutuam dederit pecuniam marito, pro nuda habebitur chirographaria, *Hartm. Pistor. Obs. no. n. 2. Carpz. I. 28. 90.* Commissa administrationi mariti, & cum eo communicata receptitia, in parapherna degenerant, & consequenter eodem quoque privilegio gaudebunt. *F. O. l. c.* Ex hætenus dictis liquet, quod uxor, & dotalia, & paraphernalia bona simul repetens, in diversis classibus sit collocanda. Sed specialiore de puncto prælationis & collocatione creditorum, insigni semper materia & fomite gravissimarum litium, notitiam cupientem ablegamus ad illos, qui de hac materia integra, & celebriora conscripserunt volumina.

§. 13. Cæterum probatio illationis paraphernorum faciliior longe est ac dotis, sola tamen signaculi vel nominis appositione demonstrata illam fieri haud dixerim, cum hæc sæpius custodiæ tantum gratia adjici soleant v. l. 126. §. 2. de V. O. & ad illam Dd. Carpz. III. 20. 34: Pleniorẽ judici fidem circa hanc bonorum qualitatem facit libellus, res uxoris illatas describens, marito oblatus, & ab eo subscriptus, l. 9. §. ult. ff. de jur. dot. (hodie in inventario à Notario publico jurato conscripto subscriptio mariti necessaria non est:) aut etiam instrumentum dotale, in quo res paraphernales consignatæ. l. ult. C. de pact. conv. tam super dot. Quod si nec apocha mariti, nec inventarium, nec pacta dotalia adsint, uxor juramentum deferre poterit marito vel ejus heredibus ex l. f. §. 10. C. de jur. del. num vero ipsius quoque uxoris sacramento, quo quantitatem illatorum determinet, plenaria fides adhibenda sit, quod vult Cravetta Conf. 198. & in quovis creditore, debito in genere probato, obtinere asserit, valde dubito propter text. supr. cap. 2. §. 5. alleg. ibi: in specie & individuo annoch vorhanden / und formaliter demonstrirt werden kan. Alii res ejus esse præsumunt, in cujus domo fuerit inventæ Arnif. de jur. connub. cap. 7. n. 31. in domo communi repertas communes volunt, nisi ex aliis circumstantiis, vel ipsa rerum qualitate contrarium appareat, utpote si tales sint, quas mulier plerumque possidere solet vestes & ornamenta &c. Nostri moribus res omnes, quarum probari nequit illatio, acquisitis annumerandas esse, vigore alleg. modo textus asserere nullus dubito.

§. 14. Quantitas bonorum uxoris sub initia societatis illatorum non amplius extantium & redintegrandorum ex illo apparet inventario, quod sub initia conjugii confectum fuit, de quo supr. §. 5. Quantum ex reliquis durante matrimonio hereditario jure quæsitis deficiat, docebunt tabulæ divisionis hereditariæ, si quæ adsint, die Theil Register / circa quas Notarii observent, ut rebus in illis consignatis verum semper & congruum adscribant pretium, ne societate finita demum disceptandum sit, quantum redintegrationis nomine debeat. Visit.

Visit. Decr. §. 29. Braun. l. c. p. m. 33. Deficiente repertorio illatorum, inspiciendum illud, quod post mortem prioris mariti fuit conscriptum, das Verlassenschafts Inventarium,posito casu, uxorem viduam ultimo marito nupsisse. Ratio tamen etiam habenda est vestimentorum, quæ hujusmodi inventariis ex more Civitatis Nostræ non inseruntur, & ab ultimo marito donatorum non extantium. Attendendæ porro tabulæ transactionis, cum tutore vel curatore prioris matrimonii liberorum initæ, der Kinder-Vertrag / nec non tabulæ divisionis inter uxorem & defuncti mariti heredes factæ, ex quibus constare poterit, quid quantumque uxori pro sua præensione ex massa communi obtigerit. Indagandum denique erit, num durante viduitate patrimonium ejus vel auctum, vel imminutum fuerit. Quod si virgo marito nupsit, quantitas debitæ ei satisfactionis eruenda ex postremis rationibus tutoris vel curatoris; insufficientes tamen illæ sunt, cum pupillæ pro ratione dignitatis vel opum ut plurimum multa ad vestitum & mundum muliebrem pertinentia pretiosa, aut etiam peculium, einen Sparhafen / in sua habeant custodia, quæ omnia rationibus tutoris non continentur. Illationem tamen bona fide factam semper supponimus, qua non probata, nihil deberi ex *conf. supr. cap. 2. §. 4. alleg. & Visit. Decret. §. 28.* constat, v. *Braun l. c. p. m. 122. & seq.*

§. 15. Diximus rerum non extantium præstari æstimationem, de qua ut constet, rerum in repertorium consignatarum pretium solet determinari ab æstimatoribus juratis, probis & in sua quisque arte peritis, uti vestium & supellectilium ab illis, qui stylo nostro geschworne Käuffler vocantur, hortorum, agrorum &c. durch die geschworne Schätzer / ædificiorum per architectos peritos &c. *Braun p. m. 49. f. add. de æstimatione immobilium Decret. der Hrn. XV. de A. 1625. d. 6. Aug.* Cum autem pretia rerum pro diversitate temporum maxime varient, ardua hic oritur quæstio, cujusnam temporis valor inspiciendus sit in redintegratione præstanda, num initi matrimonii aut illationis, num alienationis vel alterationis, num denique petitæ restitutionis & redintegrationis? De primo illa-

tionis

tionis tempore conveniunt fere unanimiter Dd. In omni enim negotio tempus contractus debere attendi inculcat l. 69. ff. de contr. empt. l. 79. & 137. §. 6. ff. de V. O. add. Stryk, de success. ab intestat. Diss. 4. cap. 3. §. 44. & præjudicium subnexam, id quod in Praxi quoque Camerali obtinere notant Gail. 2. Obs. 73. n. 3. Mynsing. Cent. 4. Obs. 3. aliique. add. Frid. Diss. de Viduis, th. 30. & C. A. III. 157. Quod si itaque rerum uxoris non extantium pretium interea temporis vel auctum, vel imminutum fuerit, cedit illud vel lucro, vel damno mariti. Moribus nostris in pactis antenuptialibus circa taxam rerum illatarum eum plerumque in modum cavere sibi solent neonupti, ut mobilium quidem alienatorum eam, qua in inventario illatorum digna judicata fuerint, æstimationem, immobilium vero, rarius illud, quo in inventario æstimata, sed communiter fere illud, quo vendita, pretium sibi reddi stipulentur. v. supr. cap. 2. §. 7. Sin tamen mariti culpa, (secus si uxore volente) fundus vel quævis ejus res minoris venierit, eundem ad supplementum ejus, quanti minoris venditus fuit, teneri arbitramur. l. 12. §. ult. ff. de pact. dot. Quod si æstimatio adscripta non fuerit, in mobilibus quidem pretium, quo res digna erat tempore illationis, sin & illud ignotum, summa, qua vendita fuit, restituenda erit, denique hac quoque ignorata, pretium ex æquo & bono solet determinari. Braun l. c. p. m. 115. & seq. Quod si bona illata secundum taxam tantum stabuli, nach dem Stalltax / æstimata inveniantur, ex consuetudine quidem hujus Civitatis supellectilibus, instrumentis opificum, animantibus, frumento, vino &c. triens, argento fabricato quadrans, clinodiis & auro fabricato quincunx ejus, quo taxata fuerunt, pretii in redintegratione superaddi solet. Vide, qui hanc rem prolixius explicat Braun Notariat-Buch p. m. 49. & seq. rubr. de Taxa & reduct. pretii Conf. supr. cap. 4. §. 4.

§. 16. Redintegrantur autem bona uxoris non amplius extantia, sed in communem conjugalis societatis utilitatem vel necessitatem consumpta, vel deteriorata primo ex bonis communibus, seu acquæstu, si adsit, unde etiam maritus, si solutis debitis communibus aliquid supersit, ea, quæ ex propriis bonis in
com-

commoda societatis expendit, deducere valet. Lucrum enim nisi deducto omni ære alieno intelligi nequit, *l. 39. §. 1. ff. de V. S. l. 27. ff. pro soc.* licet maritus uxori quæstus omnes legaverit, quo casu, uti legatum agnoscens ad solutionem omnis reliqui æris alieni conjugalit tenetur *leg. cit.* ita quoque illa, quæ ipsi debentur, inde deducit, non ex bonis mariti propriis repetit. Acquæstus enim legatus ad modum legati peculii *l. 6. pr. & §§. seq. ff. de pec. leg.* tanquam universitas quædam relinquitur, quæ commoda pariter ac incommoda conjuncta habet. Aliud obtinet, si singula tantum ex eo legentur corpora, quod legatum, utpote rei singularis, nullum conjunctum habebit onus arg. *l. 10. ff. eod.* nec ea, quæ uxori debentur, cum ejusmodi legato compensantur, quin potius utrumque, & legatum, & debitum ex massa communi consequitur, qua non sufficiente, residuum debitæ sibi redintegrationis ex propria mariti substantia, vi tacitæ, quam in illis habet, hypothecæ, tradito in §§. 7. & 12. ordine ad creditores reliquos repetit. *l. ult. C. de pact. conv.* Idem de alio quovis legato uxori à marito relicto dicendum est, quod nullam cum debito redintegrationis involvat compensationem, non dotis, per *l. un. §. 3. C. de R. V. A. non atiam paraphernorum.* Licet enim legatum creditori relicto compensandi animo relicto censeatur *Bartholus in l. 38. ff. de cond. indeb. n. 43.* procedit tamen hoc saltem in debitis necessariis, quale non est debitum paraphernorum, quorum administrationem maritus, si voluisset, potuisset declinare *l. f. C. de pact. conv.* adde, quod de paraphernis tanquam accessoriis dotis *Cravetta conf. 149. n. 6.* idem, quod de principali debeat esse judicium. *l. 178. de R. 1. Lim.* nisi maritus expresse compensationis gratia legaverit, aut de hoc ejus animo aliunde constiterit *l. 77. §. 5. ff. de leg. 2.* modo legatum minus non sit debito mariti, sed quantitas sit correspondens *Cravetta conf. 68. n. 6. Sanz de div. bon. L. IV. cap. 11.* Ampl. ut liberi nullam bonorum paternorum legitimam petere valeant, antequam uxori plenaria satisfactio fuerit præstita. Legitima enim non debetur nisi deducto ære alieno, *l. 39. §. 1. de V. S.* quod illam præcedit & minuit, *l. 8. §. 9. ff. de inoff. test. Fachin. Libr. IV.*

controv. cap. 65. ubi dissentientium rationibus respondet. Neque illud nos ferit, quod legitima quoque inter æs alienum computetur *l. 8. §. 15. ff. de inoff. test.* & liberi illam petentes veris creditoribus æquiparentur *Gail. 2. Obs. 119. n. 2. & seq.* cætenus enim hoc tantum intelligendum est, quatenus pater de debita hac liberis portione in illorum præjudicium libere nequit disponere. *Conf. C. A. I. 66. 14.* In decidenda quæstione illa illustri, num liberi à lucris uxori in pactis dotalibus promissis, & in specie viduo antenuptiali, dem *Borvidumb/legitimam* detrahere possint, varias & diversas *JCtorum Argentor.* fuisse sententias, edocemur per *C. A. III. 226. 227. & seq.* Affirmantium interim opinionem prævaluisse, & publica auctoritate probatam fuisse, constat ex *Decreto Senatus Patrii de d. 22. 10. bris 1664. C. A. III. 163. sub fin. alleg.* Wie und von was Güter der Kinder Legitima auffzurichten seye. Nos controversiam hanc, utpote à scopo nostro alienam, nostram non facimus, sed cui-libet pro arbitrio decidendam relinquimus. Solent autem uxori redintegrationem bonorum suorum petenti ante omnia in solutum dari illa, quæ marito vel communi massæ hereditariæ debet, nec non fructus & usuræ ex bonis ejusdem debitæ, quarum dies durante adhuc dum societate venit, *ruckständige Zins/ Gülten/ Früchten/* adeoque ad acquæstum pertinent. *Braun l. c. p. m. 213.* Compensatio enim in effectu vera est solutio, qua omnis actio tollitur. *l. 4. 11. 21. ff. de comp.*

§. 17. Ea, quæ hætenus de modo & ordine redintegrationis bonorum uxorum tradidimus, equidem ita bene se habent, si bona in eodem sita fuerint territorio, aut in pactis dotalibus, (quæ contrariam quoque de illorum restitutione dispositionem, per ea, quæ *supr. cap. 2. §. 9.* exposuimus, continere possunt) contrahentes inter se convenerint, ut omnia sua bona, ubicunque fuerint sita, dijudicentur ex Statutis loci domicilii. Sed quid si nulla adsint, vel adsint quidem, sed de hoc nostro casu nihil disponentia pacta, quid juris sit in bonis extra jurisdictionem loci contractus sitis quæritur? Non satis inter se conveniunt *Dd.* num ex loci domicilii, ubi societas conjugalis finitur, num vero ex rei sitæ statutis & consuetudini-

tudinibus decisio petenda sit. Impedita satis hæc quæstio est, sed eo accuratiori examine digna, quo graviores plerumque ex hac Statutorum discrepantia oriuntur lites, quibus non de glande legenda, vel lana caprina, sed magna utplurimum patrimonii portione disceptatur. Illustremus rem exemplo: Uxor civis Argentorat. bona nonnulla possidet in vicina Marchia Badensi, ubi jus commune observatur, nec ulla bonorum reservatione, quam apud nos necessariam esse *cap. 2. §. 4.* monuimus, opus est. Quæritur igitur, num Statutum Argentor. secundum quod neonupti neglecta reservatione contraxerant, ubi domicilium suum hætenus fixerant conjuges, & denique societas fuit finita, se extendat ad bona sita in Marchia Badensi? Nobis illorum arridet opinio, qui hoc nostro in casu indistincte locum domicilii mariti, & vigentem in eo consuetudinem etiam in bonis alieni territorii attendendam esse autumant. Argumentum desumunt à contractu societatis communi, quo omnia omnino sociorum bona, non in loco tantum contractus, sed alieno quoque territorio sita ex momento declarati utrinque consensus communicantur *arg. l. 1. 2. & 3. ff. pro soc.* Cum aurem hæc nostra conjugalis in dubio ex illa dijudicetur (*v. c. 1. §. 7.*) utique nec hic alia societatis species, quam ea, quæ in loco contractus viget, quoad bona quoque alius territorii inita censebitur, adeoque societate finita bona uxoris illata & acquisita restituenda, redintegrandæ & dividenda erunt ex statutis loci contractæ societatis, uti respondit *Molin. conf. 53.* notatus ideo ab *Argentoræo ad conf. Britann. art. 218. gl. 6.* Uxor itaque bona in alieno quoque territorio sita repetens, recipiet illa secundum mores nostros, & consequenter neglecta reservatione, ex alteratis nil quicquam prætereptum potest, etiam si leges loci rei sitæ aliter disponant. Accedit præjudicium *supr. cap. 2. §. 5. allegatum* in *Sachen Martin Göppen contra Joh. Brombach.* Nec obstat, quod Statutum vires suas non extendat ultra territorium statuentis, *l. ult. ff. de jurisd.* Hæc enim diversa à consuetudinibus loci rei sitæ judicandi ratio non inducitur virtute vigentis in loco societatis contractæ Statuti, quod quippe in alieno territorio nihil operatur, sed vi consensus pa-

ciscentium, qui simpliciter matrimonium & societatem bonorum conjugalem secundum consuetudines loci contrahendo, & nihil prorsus excipiendo, illius Statutis in omnibus se conformare voluisse creduntur, v. *Rodemb. de jur. conj. tract. 2. tit. 2. c. 5. §. 15.* quemadmodum vicissim, contrahentes in provincia, ubi nulla plane bonorum communio viget, conjuges, eandem quoque in bonis ejus, ubi frequentatur, territorii exclusisse præsumuntur *Charondas en ses observations memorables verb. communauté* v. *Rodemb. l. c. §. 11. & seq.* Distinctio inter Statuta in personam, & in rem concepta v. *Lauterb. Dissert. de soc. bon. conj. cap. 2. §. 13.* & fusius *Rodemb. de jur. conj. tr. I. tit. 1. cap. 2. & 3.* haud magis ac illa, qua mobilia & nomina ex loco domicilii dijudicanda esse, immobilibus vero Statutum loci rei sitæ legem dicere arbitrantur cum *Bald. ad l. 1. C. de comm. & merc. & Carpz. III. 23. 13.* in materia successionum alioquin utilissima, huc non pertinet, cum in illa hic non versemur, sed in materia contractuum & speciatim societatis. v. tamen *Braun. l. c. p. m. 71.* Diversa ratio est constitutionis hypothecæ legalis, atque resultantis ex ea prioritatis creditorum. Fac maritum matrimonium contrahentem in loco, ubi uxores in dote repetenda privilegio prælationis præ anterioribus quoque hypothecariis gaudent, possidere bona sita in provincia, secundum cujus Statuta ex tempore demum illationis collocatur, uxori autem ex bonis domicilii satisfactionem integram præstari non posse. Equidem, si de mobilium tantum hypotheca agatur, discutienda de prioritatem creditorum erit quæstio ex lege domicilii. Mobilia enim alio quoque loci existentia, semper tamen ibi esse præsumuntur, ubi dominus illorum larem suum fovet, cujus etiam ossibus inhærere intelliguntur *Rauchbar Part. I. qu. 17. n. 3.* & ita quoque judicatum invenitur apud *Carpz. I. 28. 9.* In immobilibus vero creditor, cui Statuto loci rei sitæ prioritas denegatur, frustra illam præten dit: Qui enim privilegium in re concedere mihi poterit alieni territorii lex, præsertim tale, quod vergit in reliquorum præjudicium creditorum? Sane ex Statuto loci rei sitæ collocationem illorum instituendam esse, natura rei evincit v. *Rodemb. l. c. tit. 2. c. 5. §. 15.* ad quem omnes illos, qui juris inter conjuges ex diversitate Statutorum oriundi, studiosi cupiunt esse indagatores, remissos volumus.

CAPUT VI.

De actionibus aliisque juris remediis, uxori in repetitione illatorum competentibus.

§. 1. <i>Vxor illata sua repetit in iudicio vel petitorio, vel possessorio, actionibus vel realibus, vel personalibus.</i>	remedia 1.) actio ad exhibendum. 2) sequestratio 3.) beneficium separationis.
--	---

§. 2. <i>Reales dantur (1) rei vindictio (2) actio hypothecaria, & (3) Pauliana.</i>	§. 5. <i>Datur ei quoque retentio & insistentia.</i>
--	--

§. 3. <i>Personales ei competunt 1.) actio pro socio. 2.) ex stipulatu. 3.) Condictio ex consuetudine.</i>	§. 6. <i>Contra renunciationem factam redintegrationem petens repellitur exceptione doli.</i>
--	---

§. 4. <i>Recensentur reliqua juris</i>	§. 7. <i>Maritus his actionibus conventus in solidum, opponit beneficium competentiae.</i>
--	--

§. 1. Paucis hoc in capite exponendum restat, quibus juris remediis uxori illata repetenti subveniatur. Dantur nimirum eidem tum actiones, tum retentio. Actionibus agit in iudicio vel possessorio, vel petitorio. In illo experiri potest interdicto Salviano, quod cuivis creditori hypothecario ad consequendam rerum oppignoratarum possessionem iura tribuunt, *l. 1. C. de prec.* In hoc deducit actiones vel reales, vel personales.

§. 2. Actionum realium primipilaris quasi, & reliquis omnibus fortior est rei vindictio, qua contra maritum vel ejus heredes experiri potest uxor, ut bona illata in specie adhuc existentia restituat, non paraphernalia tantum, quorum dominium etiam durante matrimonio penes uxorem manet, *l. ult. C. de pact. conv.* sed dotalia etiam ex Jure saltem hodierno. Eamque actionem hodie adhuc uxori integram esse, ex illis, quæ *cap. 1. §. 7. & cap. 5. §. 6. & seq.* tradidimus, patescit. Illatorum non extantium redintegrationem petit uxor actione reali altera, hypothecariam innuo, seu quasi Servianam, ei vi vel expressæ in instrumento dotali constitutæ, vel tacitæ à legibus concessæ hypothecæ, in omnibus mariti bonis, pro dote & paraphernis competentem. *l. un. §. 1. C. de R. V. A. l. ult. C. de pact. conv. F.*

O. Cl. II. §. 3. & 26. Quænam hujus actionis sint qualitates, exponitur à Commentatoribus ad tit. ff. de pign. & hypoth. add. supr. cap. 5. §. 9. & 12. Quod si maritus in fraudem uxoris creditoribus aliis minus privilegiatis debitam solverit pecuniam, aut donationes fecerit immodicas, vel etiam filia ampliore constituerit dotem eo tempore, quo jam non erat solvendo, & uxor in possessionem bonorum ejus missa, suum consequi nequeat, poterit in subsidium (3) Actione Pauliana res, se vel contradicente, vel ignorante fraudulenter, & animo, & effectu, (quod dolum allegans probet,) alienatas, à creditore illam ex causa lucrativa, vel, si fraudis conscius fuerit, onerosa quoque, accipiente, revocare. l. 6. §. 8. & 11. ff. quæ in fraud. cred. l. 4. C. eod. Rodemb. p. m. 208. Id quod Iuri quoque nostro Municipali conveniens esse arbitramur per F. O. Cl. V. §. 5. & seq. Alienatio necessaria, & quæ in communem societatis utilitatem, aut familiaris sustentationem facta fuit, huc non pertinet. l. 1. pr. ff. h. t.

§. 3. Actiones personales uxori etiam dantur plures. Ex societate, quæ hodie inter conjuges viget, oritur (1) actio pro socio, qua ad resarcienda damna dolo, lata & levi culpa mariti data experitur. l. 23. §. 1. l. 25. & c. ff. pro soc. Quænam porro hujus actionis sit natura, & ad quid detur, ex illis, quæ Dd. de societate expressa afferunt, & vel ex solo C. I. A. ad tit. ff. pro soc. facili negotio poterit colligi, adeoque prolixius hic recensere, insuper habeo, nisi quod illud addere lubeat, actionem hanc, quandoque famosam, §. 2. l. de pæn. tem. litig. sub ea qualitate inter locios conjuges non admitti. arg. l. 2. ff. rer. amot. (2.) Jus Latiale uxorem repetere dotem jubet actione ex stipulatu, in quam antiqua rei uxoris actio fuit transfusa. §. 29. l. de Act. l. un. C. de R. V. A. & datur, etiamsi expressa stipulatio vel plane non interposita, vel inutiliter concepta fuerit, quæ in favorem dotium nihilominus sustinetur. l. un. pr. C. eod. & contra naturam actionis ex stipulatu est bonæ fidei. l. un. §. 2. C. eod. (3.) Chassanæus ad Consuet. Burgund. rubr. 4. §. 19. n. 8. & ex eo Harprecht de renunciat. acq. conj. §. 121. uxori quæstibus renuncianti, dotemque & reliqua illata repetenti, conditionem ex consuetudine vel Statuto concedunt. Maritum enim ejusque heredes

heredes ex Statutis locorum, & receptis ubique fere moribus, obligatum dicunt, ut insuper habita, quam hactenus cum uxore sua habuit, bonorum societate, eidem illata restituat, perinde, ac si nulla unquam inter ipsos fuisset communio.

§. 4. Præter actiones modo enumeratas, dantur adhuc alia juris remedia, uxori illata repetenti haud parum quandoque proficua. Pertinet huc (1.) actio ad exhibendum, qua vel ipsa bona illata exhiberi sibi petit. *l. 1. C. ad exh.* vel instrumenta saltem, quibus illationem probare queat, & præcipuè inventaria, quæ plurimum ad liquidationem proficiunt, imo per ea, quæ *supr. cap. 5. §. 5.* tradidimus, totum fere ejus pondus in illis consistit. Poterit hac actione experiri contra tertium etiam, & præcipuè Notarium, quem autoritate Magistratus ad illorum editionem compelli posse, nullus dubito. *vid. Gail. 1. Obs. 106. n. 1. & 2.* Nec minus (2.) sequestrationem & arrestationem bonorum mariti, facultates suas dilapidantis, aut non solvendo existentis, aut si quæ alia justa causa, quam odium sequestrorum, de quo textus *l. un. C. de prob. pec. sequestr.* admittat, petentem uxorem audiendam esse arbitror, & ita responsum invenitur *C. A. II. 29. 26.* ubi in Camera quoque Imperiali talia mandata sequestratoria decerni asseritur. Junge *C. A. III. 133. qu. 2.* Denique (3.) non potest non quandoque necessarium pariter ac utile esse uxori separationis beneficium, explicatum ab Ulpiano *l. 1. §. 1. ff. de separ.* in casu nimirum, si heres mariti obætatus, & solvendo non existens hereditatem ejus absque beneficio legis & inventarii adierit. Cum enim hoc ipso bona defuncti & heredis confundantur, facili negotio contingere posset, ut concurrentes cum uxore dotem & illata sua repetente ab herede defuncti obærato, hereditatem notorie forte lucrolam purè absque beneficio legis & inventarii adeunte, creditores heredis, vel æquali, vel ampliori quoque præ illa privilegio in concursu gaudentes v. *supr. cap. 5. §. 10.* illam vel plane excludant, vel saltem efficiant, quo minus integram suæ prætensionis summam consequatur; *Lauterb. Dissertat. de separationibus. cap. 3.* Uxori Argentoratensi tamen vix utile esse poterit modo dictum juris beneficium, propter incumben-

cumbentem heredi conficiendi inventarii necessitatem, quo ipso patrimoniorum confusio impeditur. Longe enim diversum ab hoc nostro est illud separationis beneficium, quod apud nos uxores vel liberi quæstui renunciantes, (Galli dicunt renoncer à la communauté *Chopin. de mor. Paris. L. II. cap. 1. n. 14.*) implorato iudice, qui in ejusmodi causis est Senatus minor *Nes. Rath. Ordn. tit. von Sachen vor den Kleinen Rath gehörig §. 12.* impetrare solent, ut bonorum suorum à substantia defuncti mariti, vel patris bonisque acquisitis fiat separatio, quam cum petitione cessionis conjunctim proponere solent, *v. F.O. tit. vom Proceß in Galliments. Sachen §. 1. & seq. Const. vom ungeerbten Aufgohn §. und nach Erstattung. Kast. de omitt. hered. Part. II. membr. 1. Sect. 3. art. 6.*

§. 5. Dictum est *princ. h. c.* uxori illata sua repetenti dari retentionem & insistentiam; vi cujus manet in possessione bonorum communium, ad summam concurrentem ejus, quod ipsi debetur & alimentorum, salva interim ei hypotheca in reliquis. *Gail. 2. Obs. 92. n. 12. & 13. v. supr. cap. 5. §. 2. Coler. de proc. exec. Part. I. cap. 2. n. 220.* usque dum ipsi plenarie fuerit satisfactum *arg. l. pen. C. de pign. l. 29. C. de jur. dot. Mascard. de prob. concl. 1179. Carpz. II. 25. 8. n. 2. & seq.* Retinet enim illa jure pignoris, quo in bonis mariti gaudet, *l. f. C. de pact. conv. C. A. I. 90. 23. & seq. & III. 108.* Ampl. ut hæc locum habeant, etiamsi heres solutionem promiserit, aut uxor acquæstui renunciaverit, aut alii adsint creditores; modo ejus prætentio sit liquida; retentio enim est quædam compensatio *l. f. C. commod. quæ liquidi cum illiquido nulla est. l. f. C. de compens. v. Galliments. Ordnung tit. vom Proceß in Galliments. Sachen §. 1.* Sponte vel blanditiis inducta à possessione se abdicans, aut vi dejecta, tanquam spoliata ante omnia est restituenda.

§. 6. Uxori in pactis dotalibus bonorum redintegrationi renuncianti, eaque renunciatione posthabita eandem nihilominus prætendenti, à marito ejusve heredibus opponi poterit exceptio pacti de non petendo, quam omni renunciationi inesse docent *Da. ad l. 1. C. de pact. v. Paulus Galleratus de renunc. L. II. c. 5. n. 11.* poterit

poterit etiam exceptione doli, quem contra pactum suum aliquid petentem committere, statuit *l. 2. §. 4. ff. de dot. exc.* submoveri. Quod si permittente iudice, in ultima voluntate reintegrationi bonorum suorum renunciaverit uxor, ita ut renunciatio illa in speciem legati, fideicommissi vel mortis causa donationis incidat, tunc easdem, quæ in aliis legatorum vel fideicommissorum speciebus obtinent, actiones, exceptiones aliaque juris remedia marito tribuimus. *Harpr. de ren. acq. conj. §. 122.*

§. 7. Enumeratis hætenus actionibus conventus maritus, illis non semper convenietur in solidum, sed si aliunde non habeat, unde vivat, iudex illum condemnabit in id solum, quod facere potest. *l. 15. pr. ff. sol. matr. §. 29. l. de act.* Habet enim beneficium competentiae, quod in forma exceptionis solvendo non existens opponit uxori, sive ad reintegrationem dotis, sive paraphernalium, sive ex quocunque contractu vel negotio cum marito celebrato agat. *l. 17. & 20. ff. de re jud.* caveat tamen de restituendo reliquo, si ad lautiorum fortunam pervenerit. *l. un. §. 7. C. de R. V. A. Lim.* modo matrimonium fuerit legitimum §. pen. *l. de nupt. l. 37. §. 1. in fin. de min. & consummatum*; neque enim stricta privilegiorum interpretatio, ut sponso quoque hoc juris beneficium concedamus, permittit. *arg. l. 1. §. 2. pro dot. l. 2. ff. de jur. dot.* Maritus fraudulenter bona vel propria, vel uxoris dilapidans eodem non utetur. *l. 18. §. 1. ff. sol. matr.* Imo ex moribus hodiernis tanquam socias, idem juris beneficium allegare poterit. §. 38. *l. de act.* Liberis bona materna à patre repetentibus qualitas obstat parentis, quo minus illum in solidum excutere queant. *ib.* Denique contra ipsum fiscum bona uxoris ex capite commissi delicti publicantem, hac exceptione maritus uti poterit. *l. 36. ff. sol. matr. v. omnino Dissert. Lauterbachiana de beneficio competentiae.*

CAPUT VII & ultimum.

Redintegrationis contraria, & quæ à summa eo nomine præstanda maritus deducit, exponuntur.

§. 1. *Renunciatio uxoris in pactis dotalibus facta obligationem mariti ad redintegranda bona sua tollit.*

§. 2. *Legatum debitæ redintegrationis marito relictum validum non est.*

§. 3. *Nisi permittente iudice relictum fuerit.*

§. 4. *Casus nonnulli, quibus maritus specialiter ab onere redintegrationis immunis est, recensentur.*

§. 5. *Deducit à summa redintegrationis nomine debita impen-
sas in rem uxoris factas.*

§. 6. *Vti & æ alienum uxoris, con-
stante matrimonio solutum.*

§. 7. *Non etiam alimenta libe-
ris & parentibus uxoris præstita,
restrictive.*

§. 8. *Nec collectas, tributa,
ex bonis uxoris debita. Subjungitur
conclusio.*

§. 1. Ne præter instituti rationem excurramus longius, consideratis hætenus modis, quibus obligatio mariti ad restituenda vel redintegranda uxoris bona constituitur, explicatis etiam tum ordine, tum modo, quibus illa redintegrentur, visis denique competentibus uxori pro illa consequenda remediis, restat, ut brevibus subjungamus, quibus in casibus maritus vel plane non obligetur, vel ab obligatione liberetur, vel denique illa minuatur. Redintegrationem corporum non extantium vel deterioratorum, non nisi reservatam vel in instrumento dotali, vel per pactum durante matrimonio cum marito initum deberi *Statuta nostra c. 2. §. 5. & 11. alleg.* abunde probant. Multo magis itaque renunciatio debitæ redintegrationis in pacto dotali ab uxore facta, maritum ab onere hoc liberabit. Neque enim pactis hisce proprietatis jure conjux conjugi aliquid relinquere prohibetur nec de jure communi *l. 2. & 12. ff. de pact. dot.* & hæc renunciatio ejus efficaciam est, ut omnem excludat pœni-

pœnitentiam, ex natura contractuum & donationis inter vivos, quæ regulariter est irrevocabilis. *l. 5. & 6. C. de rev. don. v. supr. cap. 2. §. 6.* Ampliatur, ut simpliciter facta apud nos quidem extendenda sit ab bona futura, etiamsi de illis nulla facta fuerit mentio; nisi illorum redintegrationem expresse sibi reservaverit conjux, per regulam juris nostri Topici, qua alterata vel deteriorata nisi reservata non sunt restituenda. Aliis in locis renunciatio ejusmodi strictioris forte erit interpretationis, & ad bona præsentia restringenda, nec ad futura postea demum quæsitæ extendenda, nisi clavis verbis de illis quoque concepta fuerit. Circa interpretationem enim renunciationum nemo censendus est voluisse, quod aperte non dixit. *l. 7. §. 2. ff. de supell. leg. v. C. A. I. 72. n. 5. & seq.*

§. 2. Uxor redintegrationi bonorum suorum in ultima voluntate renunciens in favorem mariti, apud Argentoratenses nihil agit. Licet enim de J. C. & passim quoque in Germania adeo non sint interdictæ liberalitates testamentariæ inter conjuges, ut potius maritali quoque sermone judicium uxoris postremum in se provocare liceat, *l. ult. C. si quis al. test. prob. vel coeg.* Ius tamen nostrum *Statutarium*, legitimis conjugum successoribus plenarie prospicere cupiens, ne debita sibi hereditate, exblanditis, vel quandoque extortis etiam, potissimum à sexu imbecilliori, per maritum ingratum sæpius, ac pessime de uxore meritum, legatis vel donationibus spoliarentur, omnes ejusmodi testamentarias liberalitates in conjugem collatas, solo ususfructus legato excepto, irritas pronunciat. *v. art. supr. c. 2. §. 6. alleg. & ita judicatum in Sachen Michael Herrmann V. contra Georg S. Erben à judicibus Cameralibus A. 1659. v. C. A. III. 121. nec non in causa forensium Wolfgang S. erster Frauen Sophia K. Erben ab intestato, contra gedachten Wolfgang S. d. 29. Nov. 1655. & sententia in Camera Imperii confirmata d. 26. 8. bris 1656. referente autore responsi, quod occurrit C. A. III. 135. p. m. 837.* Potissimum, si in secundi mariti favorem, adeoque in præjudicium liberorum prioris matrimonii, quorum & res & vitam plerumque novis maritis addicere solent nubentes *l. 22. vers. servi etiam C. de adm. tut.* secundum illud: Stieffvatter/ Stieffmutter/ renanci-

nunciatum fuerit. Et ex his ipsis rationibus legatum debitæ redintegrationis in codicillo relictum invalidum pronunciavit *Inclutus Senatus Patrius A. 1664. mens. Iun. in Sachen Anna Mariæ G. erster Ehe Kinder Vogt contra Amandum R. ihren Stieffvater. v. C. A. III. 268. & A. 1645. mens. Nov. in Sachen Catharina Hirthin / Hans Rothen des Gartners Hausfrauen notante Braun Notariat-Buch p. m. 128.* Ampl. ut renunciatio hæc ne quidem consentiente herede uxoris valeat; licet enim quilibet favori pro se introducto possit repudium mittere, vix tamen illa non potest dici, vel saltem præsumi metu esse extorta, cum semper vereri cogatur heres, ne consensum denegans ex tabulis testamenti expungatur, & alius faciliorem in adsensu se præbens in ejus substituatur locum, *Rodemb. de jur. conj. p. m. 277. & seq.* Illud nihil interest, sive directo, sive per indirectum obligatio ad redintegrationem marito remittatur, quod fieri solet, si heres datis literis reversalibus promittat, se nihil eo nomine exacturum, qualis dispositio, utpote in fraudem legis facta, rejicitur *C. A. III. 121. & 173. p. m. 1249.* Prudentis igitur viri laudem meretur ille, qui sponsæ adhuc dum, vel per testamentum ante nuptias conditum renunciationem exblanditur, (circa desponsatos enim lex prohibitiva concepta non est.) vel, quod omnium optimum est, illam bonorum suorum reservationem in pactis dotalibus negligere, aut eidem expressim renunciare facit; illa quippe nulli pœnitentiæ vel revocationi obnoxia sunt. Felici tamen hoc fato maritorum haud ita multi fruuntur, cum neonuptæ cognati sibi plerumque vigilant, & vel reservationem urgeant, vel renunciationem ejusmodi, utpote sibi, tanquam heredibus præsumptivis in casum deficientium descendantium vel ascendentium damnosam, summo opere dissuadere soleant.

§. 3. Renunciatura constante matrimonio uxor, indultum per supplicationem pro dispensatione & relaxatione Statuti à Senatu Majori impetrare tenetur, quod tamen ex justa causa, maxime deficientibus liberis aut parentibus, vel his extantibus quidem, sed legitimæ renunciantibus, in casum deficientis quoque in posterum prolis, civibus illud petentibus haud gravatim concedi solet, Eo tamen opus non habet, si in pacto

cto

cto antenuptiali facultatem marito legandi vel donandi sibi reservaverit. Pactis enim juri communi derogari posse, tralatitium est, præcipuè si concepta sint contra Statuta Juri communi contraria, quale est illud nostrum liberalitatis etiam testamentariæ inter conjuges prohibitivum, quod adeo tanquam odiosum strictioris erit interpretationis. C.A. III. 187. p. m. 1438. Exemplum confirmatæ Decreto Senatus renunciationis uxoriæ allegatur C. A. III. 187. p. 1437. Per viam tamen obliquam, nascituris ex secundo matrimonio liberis debitum redintegrationis legando, uxor in favorem ejus disponere hætenus valet. *Christin. ad leg. Mechlin. tit. 17. art. 3. n. II. C. A. III. 187. p. m. 1443.* An tamen ejusmodi liberalitas indirecte in maritum collata, non æque in legis fraudem inventa esse, dici queat, nos hic non examinabimus.

§. 4. Videamus porro, quibus in casibus speciatim relevetur maritus ab onere redintegrandi bona uxoris. Socii conjugis factum proprium nullatenus illum præstare teneri, expediti juris est. Quod si itaque mulier res suas donaverit, vel, nummos consumere nata, heluando, ludendo, splendido & pretioso supra vires patrimonii amictu superbiendo dilapidaverit, demum talem se exhibuerit, qualem describit Poëta:

Ex brachia & pannos aurum circumliget omne,

Desuper est aurum, sed nihil aris habet.

aut proprio motu & nomine in suam, non societatis vel utilitatem vel necessitatem ad solvenda forte debita ante nuptias, aut in ipso matrimonio contracta, vel hereditaria ejus successionis, quam consentiente marito adiit, ædes ruinosas extruendas, liberos prioris matrimonii necessariis ad sustentationem suam subsidiis sublevandos &c. res suas alienaverit v. *Lauterb. de ar. al. in soc. conj. contr. §. 45. & seq. Carpz. II. 12. 38.* vel culpa sua amiserit, utpote si bona ejus ob delicta in l. 3. ff. de bon. damn. enumerata, fisco addicta fuerint; condemnata mulctam solverit l. 59. in f. ff. pro soc. debitoribus suis vel coheredibus partem debiti vel hereditatis transigendo remiserit, fidejussione gravata beneficio S^{cti} Vellejani certiorata renunciata excutiatur, &c. *Lauterb. Diff. cit. §. 44.* damnum illa sola feret, neque ex acquæstu, multo minus ex propriis mariti bonis rerum harum redintegrationem petere poterit. *Surd. cons. 367. n. 8. & 9. C. A. II. 19. 15. & seq. so-*

cuius enim de eo, quod alter sociorum nomine proprio, non societatis gessit, neutiquam tenetur. *l. 82. ff. pro soc. & late Braun Notariat Buch p. m. 114. & seq. rubr. was von der Ergänzung außzuschließen.* Damnum vi majori seu casu fortuito contingens solum ferre rei dominum tradidimus *supr. cap. 4. §. 3.* Casus quoque nonnullos, quibus maritus dotem lucratur, recensuimus *cap. 5. §. 7. add. illos, quos allegat Gothofr. in Not. ad rubr. C. sol. matr.* Quid circa deteriorationem rerum juris sit, explicavimus *cap. 4. §. 5.* Num uxor dotem constituens suis ex priori matrimonio liberis, tantundem ex acquæstu repetat, quæritur? De nostra ad quæstum contracta societate negotio cum Chopin. *ad LL. Andium L. III. tit. de don. inter conjuges n. 20. & Rodemb. de jur. conj. p. m. 209. & seq.* Debitum enim hoc sociale non est, cum non contrahatur ex causa & in utilitatem societatis, sed ex negotio uxoris proprio, adeoque nec societati erit imputandum. *arg. l. 60. §. 1. ff. pro soc. add. Lauterb. de are al. in soc. conj. contr. cap. 3. §. 28.* Idem de aliis quoque sumptibus in elocationem liberorum factis, von dem was zur Aussteuerung und vor die Hochzeit-Kösten auffgangen / affirmamus. Liberis communibus constituta dos, regulariter ex acquæstu promissa censetur, adeoque uxor ex propriis bonis illam solvens, eandem inde repetit: de suo vero promittens, onus dotandi sola feret. *Sanz. de div. bon. L. II. cap. 17. §. 8. & seq. id quod hic Argentinæ quoque obtinere testatur Braun l. c. p. m. 8. Dissent. Lauterb. diff. de soc. bon. conj. cap. 5. §. 8.* Sed quid si ipse maritus res uxoris alienaverit, aut ejus, non communis societatis intuitu, donaverit *l. 62. ff. sol. matr. Braun l. c. p. m. 118.* vel pecuniam ejus erogaverit in causas ex parte uxoris vel necessarias, vel utiles, vel pias, quales recensentur *l. 20. & seq. ff. eod.* Ad refusionem illum non teneri arbitror, si in rem versionem, & consensum uxoris probare queat *l. 21. ff. eod.*

§. 5. Consideremus nunc porro, quid maritus vel ejus heredes, uxoris bona redintegrantes à summa præstanda deducant. Circa impensas in res dotales factas maritum remedio compensationis uti, sublata hodie per *l. un. §. 5. C. de R. V. A.* quoad illas retentionis facultate, explorati juris est. Quid porro

porro circa illarum deductionem de J. C. obtineat, videre est apud *Commentat. in tit. ff. de impensis in res dotales factis & speciatim C. l. A. h. t.* neque tamen nos iis explicandis immorabimur; hodie enim illis in locis, ubi societas ad quæstum viget, longe alia in hoc puncto jura observantur. Nimirum sumptus fructuum ex agro uxoris colligendorum gratia erogati. *Ueßer, Hacker, Trescher, Schnitterlohn/Ernd und Herbstkosten* &c. de communi quæstu ferendi sunt, neque soli fundique domino imputantur, quoniam fructus quoque fundi communes fiunt. *Lopez. de lucr. mar. & ux. cap. 6. n. 10. & seq.* Impensæ in ipsas res uxoris factæ sunt vel modicæ, (quænam tales sint judex cognoscit) vel magnæ. Illas, quibus res sarta tecta conservatur, utpote si res mobilis usu deteriorata reficiatur, animalia nutriantur &c. commune societatis onus esse, & cum fructibus compensari *arg. l. 7. §. 2. ff. de usufr.* Dd. communiter tradunt. Has vero, quibus res vel insigniter meliorata fuit, utpote si scyphus aureus inauretur, vel quæ ad utilitatem prædii perpetuam fuere erogatæ, cum fructus superent, sola fert uxor tanquam rei domina; exemplum in domo ex parte collapsa, quam maritus refecit citavimus *c. 3. §. 12.* Voluptuarias, quas nullo præcedente jussu, vel saltem consensu uxoris fecit, à debita redintegratione non deducit. *Garsias de exp. & melior. c. 11. n. 16. & seqq. VVehner Obs. Pr. voc. Besserung Braun l. c. p. m. 118. rubr. was von der Ergänzung abzuziehen.* Idem dicendum, si maritus pro dirigenda lite uxori mota, magnos sumptus fecit, modicos enim ex acquæstu solvit. Laboris proprii & curæ circa litem & administrationem bonorum uxoris recompensam nullam petere potest. Extenduntur modo dicta ad sumptus in renovationes prædiorum uxoris, *Erneuerungen der Güter / confectionem inventariorum* aut documentorum bona ejus concernentium expensos. Uxor quæstibus renunciens, partem sumptuum conficiendi inventarii nullam fert, per ea, quæ habet *Kast de omitt. hered. Membr. II. Sect. III. art. 4. §. 4.*

§. 6. Quod si maritus æs alienum uxoris durante matrimonio in usus ejus proprios contractum, vel ex acquæstu, vel ex bonis propriis solverit, illud à debita redintegratione poterit

rit deducere, licet ipse una cum uxore se obligaverit in solidum *Lauterb. de ere al. in soc. conj. contr. §. 60.* aut in instrumento dotali ejus refusionem sibi non reservaverit, cum sub generali clausula bonorum reservatoria illa quoque comprehensa esse censeatur *Braun. l. c. p. m. 112.* id quod multo magis procedit in debitis ante nuptias ab uxore contractis, quo etiam referendum debitum usurarum à marito solutarum, quarum dies ante nuptias jam cessit. *Braun. l. c. p. m. 132. & seq.* Tempore enim contractus nulla uxori potestas fuit futurum maritum obligandi *Sanz. de div. bon. L. II. c. 12. n. 10. Lauterb. Diff. cit. §. 10. & f. & 14. de soc. bon. conj. c. 5. §. 9. & seq. Harprecht. de ren. acq. conj. §. 94. Braun. l. c. p. m. 79. & 117. cum seq.* Pars debiti marito à creditore in recompensam præstitorum durante matrimonio officiorum remissa, acquæstui accensenda erit. *Braun. l. c. p. m. 131.*

§. 7. Num vitricus præstita privignis ex massa communi alimenta à debita uxori redintegrationis summa deducere possit, quaritur? Sin pactis dotalibus nihil ea de re cautum fuerit, distinguendum arbitror, num simpliciter affectu paterno ductus ministraverit, & nihil repetit, per clarum *l. 15. C. de N. G. textum. add. l. 1. ff. ubi pup. educ.* maxime, si servitia præstent ministerialia; num vero vitricus animo repetendi eos aluerit, quod jura nostra in dubio præsumunt, & iterum distingue: Aut enim bona possident privigni, quorum usumfructum vitricus habet, & tum ex fructibus illorum alimenta ipsis supeditat, *arg. l. 10. ff. de R. I.* Aut usumfructum vitrico haud concesserunt, tum illa, quæ in alimentationem illorum erogavit, à debita matri redintegratione optimo jure deducit. *l. 5. §. 7. ff. de agn. & al. liber.* Pauperes alens nihil repetit, sed sibi ipsi imputet, quod fœdus matrimoniale cum ejusmodi persona pepigerit, cujus fortunas & familiam ignorare nec debuit, nec præsumitur. *l. pen. ff. ad SCtum Mac. l. 19. pr. ff. de R. I.* poterit tamen hoc casu uxor frugalitate & industria sua communem quæstum promovendo, exhibitum liberis suis beneficium sat abunde compensare. *Conf. omnino Ioh. à Sommern Tract. de jur. noverc. c. 2. n. 2. p. 33. Lauterb. de ere alien. in soc. conj. cont. c. 3. n. 31. Braun Mscro. cit. p. m. 118. & 120. rubr. was von der Ergänzung abzu-*

abziehen. *Carpz. II. 20. 25. & seq. Kast. de om. hered. Membr. II. Sect. II. art. 3. §. 2. in fin.* Eadem ad alimenta quoque parenti uxoris inopi exhibita ob identitatem rationis extendenda esse arbitror. *Sanz. de div. bon. L. II. c. 12. Lauterb. Diff. cit. c. 3. §. 33. Braun. l. c. p. m. 121.* Dissentiunt communiter *Dd. v. Lara de alim. n. 273.* nec non illa, quæ uxor ad omnimodam usque bonorum separationem & absolutum inventarium ex substantia communi percipit *v. C. A. III. 177.* & à iudice determinari vel moderari pro circumstantiarum ratione solent *v. F. O. Cl. II. §. 24. Const. vom ungeerbten Aufgohn. §. diemeil aber mittler Zeit.* Modo jus uxoris sit liquidum, & creditores sint in mora solvendi, quibus sane fructus, quasi inter conversationis suæ præmium non nisi iniquissime addicerentur. *v. cap. 7. X. de jud. Creditoribus solutionem offerentibus,* nulla uxori debentur alimenta, sed bona ipsis cedere cogitur *F. O. l. c. §. 25 Kast. de om. hered. Membr. II. Sect. II. art. 1. n. 2. Consent.* Jus Saxonicum juxta *Carpz. II. 25. 8. add. Weichbild art. 54.*

§. 8. Collectæ, tributa, aliaque onera tum ordinaria, tum extraordinaria, tum publica, tum privata ex bonis uxoris debita ex. gr. Stallgelt / Steuer / Contribution, Ackergelt / Beet &c. item canon emphiteuticarius, superficiarius, usuræ ex prædiis uxoris debite, de communi acquæstu solvendæ sunt. *arg. l. 55. ff. pro soc. nisi onera fructus longe superent, tum enim cessante causa, quæ est lucrum & communicatio fructuum, cessare quoque debet ejusdem effectus. Lauterb. Diff. cit. §. 35.* Hinc est, quod maritus, ex moribus nostris illud, quod ultra usuras quincunces pro uxore solvit, ab illa repetat, quemadmodum vicissim, si propter acceptum supernsurium fors uxoris diminuta fuerit, tantum, quantum inde decessit, ex acquæstu per superulurium aucto, uxori refundendum erit. *Braun l. c. p. m. 131.* Num maritus aliò migrans onus detractionis, den Abzug und Nachsteuer / (qui hic Argentorati est 10. pro 100.) quo substantia uxoris diminuta fuit, ferre teneatur, anceps est quæstio. Si verum est, uxorem maritum domicilium mutantem teneri sequi, in tantum, ut pactum, ne uxore invita migret, non subsistat; *Hiliger ad Donell. L. XIII. cap. 28. lit. 1.* cum sit contra libertatem, *arg. l. 71. §. 2. ff. de cond. & dem. app.* non videtur maritus suo

jure agens esse puniendus. Quod si tamen absque justa causa, vel in præjudicium etiam uxoris larem suum alium in locum, ubi forte lautiora sunt maritorum jura, contra pactum cum uxore initum transferat, ad interesse illum teneri forte haud injuste quis dixerit, v. *Rodemb. de jur. conj. p. m. 153. & seq.*

Habes hic, Benevole Lector, quæ circa propositam mihi materiam lima non ubique fatis accurata elaboravi. Addi potuissent multa, plurima etiam forte potuissent omitti, quæ eruditione tua & humanitate vel supplere, vel expungere poteris. Denique illud à Te contendo, velis seposito severioris censoris judicio, ad *Seneca* Te modestiam componere, qui in *Libr. Controv. X. proæm. multa*, inquit, *donanda ingeniiis puto, nec sum ex judicibus severissimis, qui omnia ad exactam regulam redigam.*

F I N I S.

Artopoeus, Jacob Christoph,

Diss. inaug. iur. de restitutione et redintegratione bonorum uxoris, in
societatem coniugalem illatorum

Argentoratum 1722

4 Diss. 727#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10663932-1

VD18 14814358-001